

VYSOKÁ ŠKOLA REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

A

BANKOVNÍ INSTITUT

AMBIS, a.s.

Studijní program: Regionální rozvoj

Studijní obor: Management a regionální rozvoj

DIPLOMOVÁ PRÁCE

MIGRAČNÍ A AZYLOVÁ POLITIKA

V RÁMCI ČR A EU

Autor: Bc. Milan Bárta

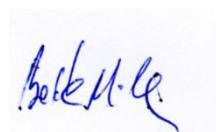
Vedoucí diplomové práce: prof. RNDr. René Wokoun, CSc.

2017

P r o h l a š u j i,

že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a všechny citace a prameny řádně vyznačil v textu. Veškerou použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury. Současně souhlasím s tím, aby tato práce byla zpřístupněna v knihovně VŠRR a Bankovního institutu – AMBIS, a.s. a používána ke studijním účelům v souladu s autorským právem.

V Praze, dne 20. 12. 2017

Podpis studenta

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval předsedovi Akademické rady, řediteli institutu regionálního rozvoje a vedoucímu práce prof. RNDr. Renému Wokounovi, CSc. za vedení diplomové práce a rovněž za podporu, vstřícné a odborné rady, inspiraci a diskuze nejen při vypracování této diplomové práce, ale za celé období mého navazujícího magisterského studia.

Poděkování patří i mojí ženě Daně, která mi svojí trpělivostí a pochopením značně ulehčila studium.

Zadávací list diplomové práce

Téma: Migrační a azylová politika ČR

Student (jméno a příjmení): Bc. Milan BÁRTA

Vedoucí práce: prof. RNDr. René WOKOUN, CSc.

Cíl práce:

Diplomová práce si klade za cíl nahlédnout do problematiky migrační a azylové politiky včetně naznačení možných směrů pro další zkoumání a hodnocení uvedené problematiky.

Zásady pro vypracování práce:

Práce bude vypracována v souladu s platnými čs. právními předpisy, dotýkající se migrační a azylové politiky. Zároveň bude přiblížena problematika migrace v její vývojové perspektivě s důrazem na deskripci demografických, ekonomických a politických aspektů.

Základní literatura:

Přistěhovalectví a liberální stát	- Andrea Baršová, Pavel Barša
Migrace a (i)migranti v Česku	- Dušan Drbohlav a kolektiv
Stěhování národů s.r.o.	- Václav Klaus, Jiří Weigl
Aktuální právní aspekty migrace	- Lenka Pitrová
Mezinárodní migrace a ekonomika v EU	- Milan Palát
Unie ve víru migrační krize	- Tomáš Břicháček

Podpis studenta

Podpis vedoucího práce

Abstrakt:

Předkládaná diplomová práce se zaměřuje na migrační a azylovou politiku v rámci České republiky s úzkou návazností na zmíněnou problematiku v evropském společenství. Práce se zabývá zhodnocením mezinárodní migrace v České republice, zejména po roce 1989 po současnost. Vedle analýzy faktorů ovlivňující migraci je věnována pozornost současnému a budoucímu vývoji na našem území.

Práce obsahuje teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy migrační politiky a její vývoj včetně institucionálního a legislativního rámce. Současně je uvedena vízová politika, azylová zařízení v ČR, opatření v boji proti nelegálnímu přistěhovalectví a současné možné dopady na bezpečnostní rizika ve zmiňované oblasti. Praktická část se zabývá metodologií a cílem výzkumu diplomové práce.

Klíčová slova:

cizinec, uprchlík, azyl, azylová zařízení, migrace, nelegální migrace, bezpečnostní rizika,

Abstract:

This diploma thesis focuses on migration and asylum policy within the Czech Republic with a close connection to the mentioned issue in the European Community. The thesis deals with the appreciation of international migration in the Czech Republic, especially after 1989 to the present. In addition to the analysis of factors influencing migration, attention is paid to current and future developments in our territory.

The thesis contains a theoretical and practical part. The theoretical part defines the basic concepts of migration policy and its development, including the institutional and legislative framework. At the same time, visa policy, asylum facilities in the Czech Republic, measures to combat illegal immigration and the current possible impact on security risks in the area mentioned are listed. The practical part deals with the methodology and aim of the research of the diploma thesis.

Keywords:

foreigner, refugee, asylum, asylum facilities, migration, illegal immigration, security risks,

Obsah

SEZNAM ZKRATEK	8
ÚVOD	10
TEORETICKÁ ČÁST	13
1 MIGRAČNÍ A AZYLOVÁ POLITIKA	13
1.1 Vymezení základních pojmů	13
1.1.1 Migrace	13
1.1.2 Cizinec	15
1.1.3 Uprchlík	16
1.1.4 Azylant	16
1.1.5 Mezinárodní ochrana	17
1.2 Migrační politika a její vývoj	18
1.2.1 Schengenské dohody	19
1.2.2 Maastrichtská smlouva	20
1.2.3 Amsterodamská smlouva	20
1.2.4 Dublinská dohoda	21
1.2.5 Program z Tampere	22
1.2.6 Haagský program	22
1.2.7 Stockholmský program	23
1.2.8 Průmská smlouva	24
1.2.9 Lisabonská smlouva	24
1.3 Migrační politika ve vztahu k neregulární migraci	25
1.3.1 Přístup k nelegální migraci v ČR	25
1.3.2 Přístup k legální migraci v ČR	26
1.3.3 Readmisní politika	26
1.3.4 Program dobrovolných návratů	27
1.4 Institucionální a legislativní rámec	28
1.4.1 Strategie migrační politiky	28
1.4.2 Audit národní bezpečnosti	29
1.4.3 Ústřední orgány státní správy České republiky	29
1.4.4 Mezirezortní orgány	32
1.4.5 Legislativní rámec	33
1.5 Vízová politika	37
1.5.1 Společná vízová politika ČR/Schengen	37
1.5.2 Migrační politika a počátky migrační krize	39
1.5.3 Historický pohled na migrační politiku	41
1.6 Azylová zařízení v ČR	45
1.6.1 Organizační struktura azylových zařízení	45
1.6.2 Příjímací střediska (PřS)	45

1.6.3	Pobytová střediska (PoS).....	46
1.6.4	Integrační azylová střediska (IAS)	47
1.6.5	Zařízení pro zajištění cizinců (ZZC)	48
1.6.6	Centra na podporu integrace cizinců (CPIC).....	50
1.6.7	Proč nepodporuje stát Čechy stejně jako cizince?.....	50
1.7	Opatření v boji proti nelegálnímu přistěhovalectví	52
1.7.1	Opatření směřující k omezování neregulární migrace.....	52
1.7.2	Opatření proti nelegálnímu přistěhovalectví	56
1.8	Mezinárodní bezpečnostní hrozby a rizika	60
1.8.1	Hrozba pro ČR v příštích letech	60
1.8.2	Bezpečnostní situace.....	61
1.8.3	Kriminalita cizinců a organizovaný zločin.....	62
1.8.4	Terorismus a sexuální útoky migrantů	63
1.8.5	Možnosti vzniku bezpečnostních rizik	65
	PRAKTICKÁ ČÁST.....	67
2	VÝZKUMNÁ ČÁST	67
2.1	Kvantitativní metoda.....	67
2.1.1	Metodologie.....	67
2.1.2	Multikulturalita.....	68
2.1.3	Pracovní migrace	69
2.1.4	Kriminalita migrantů	69
2.1.5	Přizpůsobení imigrantů.....	70
2.1.6	Statut uprchlíka a terorismus	70
2.1.7	Ostatní otázky výzkumu	71
2.2	Závěr výzkumné části	72
	ZÁVĚR	73
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ INFORMACÍ	75
	SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK	81
	SEZNAM PŘÍLOH	82
	PŘÍLOHY	<u>I-IX</u>

SEZNAM ZKRATEK

aj.	a jiné
atd.	a tak dále
čs. území	české území
mil.	miliony
odst.	odstavec
tzv.	tak zvaně
Sb.	Sbírka zákonů
CPIC	Centra na podporu integrace cizinců
ČR	Česká republika
DNA	Genetický profil- např. k hledání pachatelů trestné činnosti
EURODAC	Evropská elektronická databáze otisků prstů žadatelů o azyl a cizinců, kteří nelegálně překročili vnější hranici Evropské unie
EUROPOL	Evropský policejní úřad
EUROJUST	Evropská jednotka pro soudní spolupráci
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
FRONTEX	Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž
IAS	Integrační azylová střediska
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci
IZS	Integrovaný záchranný systém
JEA	Jednotný evropský akt
KSČ	Komunistická strana Československa
MV ČR	Ministerstvo vnitra
NDR	Německá demokratická republika
OAMP	Odbor azylové a migrační politiky ministerstva vnitra
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
PoS	Pobytová střediska
PřS	Přijímací střediska
ŘSCP	Ředitelství služby cizinecké policie
SCP	Služba cizinecké policie
SEAS	Společný evropský azylový systém

SIP	Státní integrační program
SIS	Schengenský informační systém
SRN	Spolková republika Německo
SUZ	Správa uprchlických zařízení ministerstva vnitra České republiky
UNHCR	Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
USA	Spojené státy Americké
VIS	Vízový informační systém

ÚVOD

Migrační a azylová politika je celosvětovým fenoménem a v dnešní době se řadí mezi nejcitlivější globální problémy. Své domovy opouští stále větší počet lidí z různých důvodů. Integrace migrantů do vyspělých společností přináší závažné problémy. Evropa si neví rady zejména s ilegálními imigranty a uprchlíky, jejichž cílem je primárně vycestovat do západní Evropy.

Vývoj bezpečnostního prostředí v naší zemi můžeme v posledních letech označovat jako značně proměnlivý a nejistý. Česká republika nedisponuje takovými prostředky, aby mohla v mezinárodním měřítku vystupovat samostatně a ovlivňovat citovanou problematiku. V současné době Evropa čelí masové migrační vlně, zejména ze zemí severní Afriky, Blízkého a Středního východu. Odpovědné řešení uvedené situace může být existenční otázkou pro další fungování Evropské unie. Otevřené hranice a neomezený pohyb osob znamená stejné bezpečnostní hrozby jako ty, které se vyskytují v cílových zemích.

Již v roce 2014, u příležitosti desátého výročí vstupu České republiky do Evropské unie, se stav evropské integrace jevil jako nanejvýš neutěšený. Realita našeho členství v Evropské unii se stala výrazně odlišnou od té, do níž jsme vstupovali. Zvláště od té, která byla čs. občanům před referendem Špidlovou vládou vykreslována jako prostor míru, stability, prosperity a sociálních jistot. „*Tato ideální vidina se rozplývala a místo ní se vynořovaly šedé obrysy něčeho, co bychom mohli nazvat prostorem hospodářské stagnace, nezaměstnanosti, sdílených dluhů, těžkopádné regulace, byrokracie a sociálního inženýrství*“¹. Došlo-li od té doby k nějakému posunu, jak dále Břicháček (2016, s. 7) ve své knize uvádí, pak jedině blíže k propasti. Nános problémů a negativních jevů se neztenčil, naopak se rozrostl o nové vrstvy. Mohutný, nekontrolovatelný příliv migrantů z třetích zemí uvrhl Unii a její členské státy do závažné krize, která má svůj rozměr bezpečnostní, společenský, rozpočtový i ekonomický a celkově nepříznivě doléhá na vnitřní stabilitu evropských zemí. Přímé zasažení řady států činí z migrační krize sdílený problém celé Evropské unie.

Velmi záhy se ukázalo, že jedním ze základních rozměrů migrační krize jsou negativní dopady v oblasti veřejné bezpečnosti. Evropa od roku 2015, sužovaná teroristickými útoky, sexuálním násilím, divokými davovými výtržnostmi i dalšími případy

¹ BŘICHÁČEK, T. *Unie ve víru migrační krize*. Praha: Institut Václava Klause, 2016, s. 7, ISBN 978-80-7542-023-7

trestné činnosti ze strany migrantů, se stala bezpochyby mnohem méně klidným místem pro život, než doposud byla. „*Politicky korektní představitelé Evropské unie a mnohých západoevropských států si mohli vymluvit hlasivky v horečném odmítání jakéhokoli spojování těchto událostí s masovou migrací*“².

Když v létě a na podzim 2015 krize propukla naplno, do Evropy se vylily proudy statisíců lidí, aniž jim státy na vnější hranici kladly odpor. Bezpečnostní orgány jednotlivých států nedokázaly v úplnosti monitorovat ilegální překročení hranic a nemohly ani zvládat svoje úkoly při registraci a kontrole. Hranice Evropské unie byly děravé

a pohraniční složky tváří v tvář masovému přílivu nebyly schopny získat přehled, kdo vůbec do Evropy přichází. „*Nebylo možné rozlišit oprávněné žadatele o mezinárodní ochranu v lepším případě od ekonomických migrantů, v horším od islamistických bojovníků a dalších zločinců*“³.

Při výběru diplomové práce mě ovlivnilo několik faktorů. Jedním z nich je stále se zvyšující aktuálnost tématu, kdy většina evropských států se snaží zesílit boj proti nelegální migraci, především její organizované formě. Dalším důležitým faktorem je skutečnost, že prakticky celý svůj produktivní život jsem působil na poli cizinecké problematiky v bezpečnostních ozbrojených složkách. Ať již jako odborný rada cizinecké policie na centrální republikové úrovni, po roce 1989 jako vedoucí pasového a cizineckého oddělení policejního ředitelství Praha 4. V neposlední řadě jsem donedávna vykonával funkci vedoucího materiálně technického zabezpečení na Zdravotnickém zařízení ministerstva vnitra, kde jsem byl v přímém kontaktu se zdravotním personálem i samotnými cizinci v některých detenčních zařízeních pro zajištění cizinců v České republice.

Diplomová práce je zpracována v souladu s platnými čs. právními předpisy, dotýkající se migrační a azylové politiky. Zároveň je zaměřena na problematiku migrace v její vývojové perspektivě s důrazem na deskripci demografických a politických aspektů.

Podklady a informace pro zpracování diplomové práce jsem čerpal z odborné literatury, zákonných předpisů, policejních poznatků a informací, internetových zdrojů, směrnic, zahraniční databáze atd.

Diplomová práce si klade za cíl zhodnotit problematiku migrační a azylové politiky na základě teoretických, praktických, odborných a bezpečnostních poznatků

² BŘICHÁČEK, T. *Unie ve víru migrační krize*. Praha: Institut Václava Klause, 2016, s. 28, ISBN 978-80-7542-023-7

³ Tamtéž

včetně uvedení možných směrů pro další zkoumání a hodnocení zmíněného tématu. V rámci této práce jsou stanoveny dvě výzkumné otázky, jejichž verifikací či popřením budou naplněny cíle diplomové práce: 1) „Je strategie České republiky a Evropské unie z hlediska migrační a azylové politiky perspektivní a dostačující“? 2) „Hrozí potenciální možnosti vzniku bezpečnostních rizik v České republice?“

V teoretické části práce jsou uvedeny základní pojmy týkající se migrační a azylové politiky včetně platné právní úpravy ve vztahu k azylové politice, historický pohled na uvedenou problematiku, současná azylová zařízení na čs. území, aplikovaná opatření v boji proti nelegálnímu přistěhovalectví. Zároveň jsou v předkládané práci naznačeny současné možné dopady bezpečnostních rizik pro Českou republiku.

V praktické části se práce zabývá kvantitativní metodou analyzovat a vyhodnotit dotazníkové šetření s náhodnými respondenty na předem stanovení otázky, týkající se zmíněné problematiky. V závěru diplomové práce budou zhodnoceny výsledky cílového zadání počátečních hypotéz.

TEORETICKÁ ČÁST

1 MIGRAČNÍ A AZYLOVÁ POLITIKA

1.1 Vymezení základních pojmů

1.1.1 Migrace

Význam pojmu migrace je v různých encyklopediích a slovnících cizích slov definován jako přestěhování, přemísťování, přecházení, změna místa pobytu, kdy objektem těchto činností mohou být lidé, zvířata, rostliny, data apod. Pro účely této diplomové práce se bude uváděn pojem migrace týkat výhradně člověka. Pojem migrace je možné rovněž definovat jako časově více či méně ohraničený proces přesunu lidí mezi prostory určenými státními hranicemi⁴. Migraci lze dále definovat jako pohyb obyvatelstva z místa na místo, z jedné země do druhé.

„Lidé odcházeli v průběhu dějin ze své země vždy a z různých důvodů pro náboženské či jiné přesvědčení, ale příčiny byly i ekonomické, lidově vyjádřeno stěhování se za lepším“⁵. „Lze říci, že samotná migrace je reakcí na rozdíly sociální, geografické, ale i ekonomické. Lidé chtějí odejít z míst, kde jim něco nevyhovuje nebo se jim něčeho nedostává. Může se jednat o strach o vlastní bezpečí, bezpečí dalších osob, zajištění základních biologických potřeb, mezi které zejména patří jídlo a pití, dále osobní svoboda, touha po vzdělání, seberealizace a v neposlední řadě migrace za prací“⁶.

Značná část migrace v současném světě představuje tzv. ekonomickou migraci. Je to způsobeno zejména rozdílnými životními úrovněmi mezi kontinenty, ale i mezi státy v rámci jednoho kontinentu. Jednu z hlavních důležitých rolí hraje životní úroveň obyvatelstva. Do migrace ovšem nezařazujeme pohyby nomádů (pastýřů, sběračů, lovců). Statisticky jsou zjišťovány pouze migrace překračující administrativní hranice⁷.

⁴ BUDILOVÁ, L., HIRT, T. *Policista v multikulturním prostředí*. Praha: Odbor bezpečnostní politiky a Odbor azylové a migrační politiky MV ČR, 2005, s. 48. ISBN 978-80-9035-101-8

⁵ ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál s.r.o., 2008, s. 37, ISBN 978-807178-285-8

⁶ KLVAŇOVÁ, A. *Migranti nás nutí k přehodnocení zažitých norem chování* [online]. 2007, sociální práce č. 2, s. 14, [cit. 12. 7. 2017]. Dostupné z: <http://www.socialniprace.cz/soubory/2007socialnipracessimigranty-120116135018.pdf>. ISSN 1213-6204

⁷ KUBEŠ, J., KREJČOVÁ, N., WOKOUN, R. *Socioekonomická geografie II*. Praha: VŠRR, 2015, vydáno v elektronické podobě jako studijní opora, s. 20.

Migrace je formálně dvojsměrný pohyb obyvatelstva – imigrace (přistěhování) a emigrace (vystěhování). Někdy se používá i pojem reemigrace, který označuje návrat emigrujících obyvatel do původního prostoru. Proces repatriace se dotýká obyvatel, kteří se přestěhovali zpět do prostorů, ze kterých se násilně nebo dobrovolně vystěhovali. Základním ukazatelem migračního pohybu je hrubá migrace nebo také objem migrace. Je to suma osob, které se zúčastňují migrace v určité územní jednotce. Dělíme ji na hrubou emigraci (suma všech emigrantů) a hrubou migraci (suma všech imigrantů). Relativní podíl všech migrantů a středního stavu obyvatel daného území nazýváme intenzitou migračního obratu. Čistá migrace se častěji nazývá migrační saldo a je to rozdíl mezi počtem imigrantů a emigrantů. Kladné hodnoty znamenají, že území získává obyvatele migrací, záporné nám indikují, že migrací obyvatele ztrácí⁸.

Velké přesuny obyvatelstva nastaly v Evropě za 2. světové války a po jejím ukončení. Odhaduje se, že se přesunulo zhruba 30 milionů obyvatel, z toho asi 13,5 mil. Němců, 6,5 mil. Poláků a 2,1 mil. Čechů a Slováků. Výrazně politický charakter měly některé emigrace z bývalých socialistických zemí. Do této skupiny lze zařadit asi 3 mil. obyvatel, kteří v letech 1950-1961 emigrovali z bývalé NDR⁹ do SRN¹⁰. V důsledku revolučních událostí v Maďarsku emigrovalo v letech 1956-1957 asi 200 tisíc obyvatel a obdobně asi 60 tisíc obyvatel emigrovalo z Československa v letech 1968-1969. Silný migrační proud politického charakteru směřoval v roce 1989 z bývalé Německé demokratické republiky do Spolkové republiky Německo¹¹.

Migraci je možné dělit z několika pohledů:

- a) Legální migrace – vstup na území za dodržení všech podmínek daného státu a platných právních předpisů – zákonů, které tento vstup upravují a povolují;
- b) Nelegální migrace – nelegální vstup na území daného státu, nejčastěji spojený s pobytem bez platného víza, ale třeba i vstup s padělanými či pozměněnými cestovními doklady.

V období od 1. ledna 2016 do 31. prosince 2016 bylo na čs. území zjištěno při nelegální migraci celkem 5 261 osob. Mimo rok 2015 se jedná o největší počet zadržených nelegálních migrantů za rok, a to od vstupu České republiky do schengenského

⁸ KUBEŠ, J., KREJČOVÁ, N., WOKOUN, R. *Socioekonomická geografie II*. Praha: VŠRR, 2015, vydáno v elektronické podobě jako studijní opora, s. 21.

⁹ Německá demokratická republika

¹⁰ Spolková republika Německo

¹¹ KUBEŠ, J., KREJČOVÁ, N., WOKOUN, R. *Socioekonomická geografie II*. Praha: VŠRR, 2015, vydáno v elektronické podobě jako studijní opora, s. 23.

prostoru (2008). Ve srovnání se stejným obdobím roku 2015 došlo k poklesu o 3 302 osob. Příčinou poklesu nelegální migrace v ČR je menší podíl tranzitujících nelegálních migrantů přes čs. území. Důvodem je výrazné opatření států na hlavním směru tranzitní migrace (Makedonie, Bulharsko, Maďarsko) technického a organizačního charakteru (ploty, kontroly u státních hranic) a dohoda mezi Evropskou unií a Tureckem¹².

Přes vnější schengenskou hranici ČR (5 mezinárodních letišť na čs. území) bylo za uvedené období odhaleno 222 osob. V roce 2016 bylo trestně stíháno celkem 56 osob, které napomáhaly k nelegální migraci, a to zejména formou převaděčství. Na odhalování této trestné činnosti je Policií ČR neustále kladen velký důraz. Jedná se zejména o důvody ohrožení života převáděných osob při převozu např. v cisternových železničních vagonch, což je v současné době nový trend ve způsobu přepravy nelegálních migrantů¹³.

Migraci můžeme dále dělit na vnitřní a mezinárodní. Jednotlivé trendy světové mezinárodní migrace jsou ovlivňovány specifickými vlivy, které jsou obecně označovány jako „push“ a „pull“ faktory. Ekonomická nestabilita, změna životních standardů, rychlý demografický růst, válečné, náboženské a národnostní střety, zhoršování kvality životního prostředí jsou označovány jako „push“ (vyhánějící) faktory. Naopak „pull“ faktory přitahují migranty především do západních zemí. Jsou to např. politická stabilita, ekonomická prosperita, vysoká kvalita života, svoboda a možnost seberealizace¹⁴.

1.1.2 Cizinec

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, v platném znění upravuje postavení cizince v § 2 citovaného zákona. Cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky včetně občana Evropské unie. Tento zákon upravuje v návaznosti na přímo použitelný právní předpis Evropských společenství¹⁵ podmínky vstupu cizince na čs. území a jeho vycestování. Zároveň stanovuje pravidla pobytu cizince na území a vymezuje působnost Policie České republiky, Ministerstva vnitra a Ministerstva zahraničních věcí v této oblasti státní správy.

¹² RENDLOVÁ, Kateřina. *Nelegální migrace v ČR za rok 2016*. [online]. 2017. Ředitelství služby cizinecké policie Praha [cit. 13. 7. 2017]. Dostupné

z: <http://www.policie.cz/clanek/nelegalni-migrace-v-cr-za-rok-2016.aspx>

¹³ Tamtéž

¹⁴ *Migrace* [online]. Demografický informační portál. Praha, 2017. [cit. 13. 7. 2017]. Dostupné

z: <http://www.demografie.info/?migrace>. ISSN 1801-2914

¹⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex).

Cizinci mají v některých oblastech ve srovnání s občany České republiky odlišné právní postavení. Zejména se to týká nepřiznání práva k výkonu politických funkcí, volebního práva, být příslušníky ozbrojených složek, ale i vykonávat řadu dalších povolání. Naproti tomu mají cizinci v České republice právo podnikání a právo vlastnit majetek s některými omezeními. Vlastnit nemovitosti mohou cizinci za účelem podnikání nebo cizinci s povoleným trvalým pobytem v České republice¹⁶.

1.1.3 Uprchlík

Uprchlíkem je označován státní příslušník třetí země, jemuž bylo přiznáno právní postavení uprchlíka ve smyslu Ženevské úmluvy¹⁷ a který je oprávněn pobývat na území členského státu. V České republice je osoba, které bylo přiznáno postavení uprchlíka, označována jako azylant. Podle citované Úmluvy je uprchlíkem ten, jež se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, národnostních či náboženských, nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání politických názorů, není schopen přijmout nebo ke shora uvedenému odmítá ochranu své vlasti. Totéž platí pro osobu bez státní příslušnosti nacházející se mimo zemi svého dosavadního pobytu následkem shora zmíněných událostí a z důvodů uvedených obav se nehodlá nebo nemůže vrátit. Hovoříme-li o uprchlících, můžeme mít na mysli obecně každého, kdo byl nucen z nejrůznějších příčin opustit svůj domov a uprchnout na jiné místo. Pokud se takový člověk nachází mimo území svého státu a požádá o azyl, stává se žadatelem o azyl. Naplní-li definici Úmluvy a se svojí žádostí uspěje, stává se azylantem tzv. uznaným uprchlíkem¹⁸.

1.1.4 Azylant

Azylant je cizinec, kterému byl podle zákona o azylu¹⁹ udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí. Zákon nerozlišuje azyl a uprchlictví, ačkoliv tyto dva instituty nejsou zcela totožné. Osoby prchající před spravedlivým trestním stíháním či potrestáním

¹⁶ BUDILOVÁ, L., HIRT, T. *Policista v multikulturním prostředí*. Praha: Odbor bezpečnostní politiky a Odbor azylové a migrační politiky MV ČR, 2005, s. 51. ISBN 978-80-9035-101-8

¹⁷ Úmluva o právním postavení uprchlíků ze dne 28. července 1951, ve znění Newyorského protokolu ze dne 31. ledna 1967, publikovaná pod č. 208/1993 Sb.

¹⁸ GÜNTEROVÁ, T. *Uprchlíci a žadatelé o azyl v České republice* [online]. Člověk v tísni o.p.s., 2007 [cit. 22. 7. 2017]. Dostupné z: http://www.varianty.cz/download/docs/202_uprchlici-a-zadatele-o-azyl-v-cr.pdf

¹⁹ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů

za trestný čin nejsou uprchlíky. Taktéž jimi nejsou ti, kteří opouštějí svoji vlast zejména za účelem lepších ekonomických podmínek v jiné zemi.

V nedávné době stále více lidí prchá před katastrofálními sociálními podmínkami či z důvodu zničeného životního prostředí. Těmto lidem však Úmluva postavení uprchlíků nepřiznává. Poslední novela zákona o azylu provedená zákonem č. 165/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zavádí pojem tzv. mezinárodní ochrany. Ta má dvě formy: 1) formu azylu, 2) formu doplňkové ochrany (pokud žadatel nespĺňuje důvody pro udělení azylu, avšak je zjištěno, že jsou v jeho případě důvodné obavy, že mu ve státě původu hrozí nebezpečí vážné újmy, je takovému žadateli udělena doplňková ochrana).

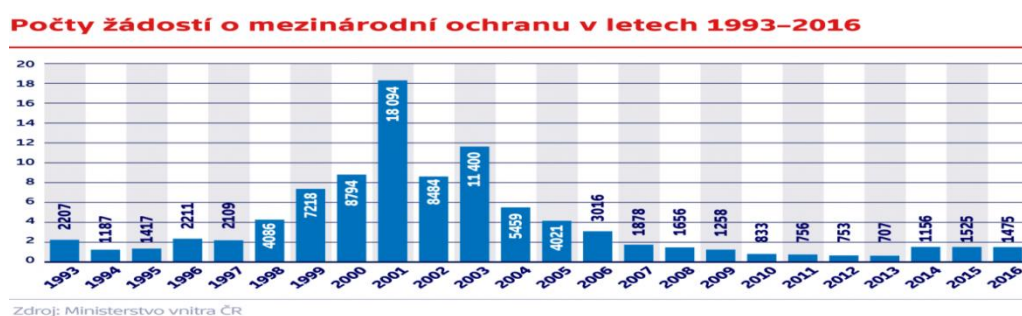
1.1.5 Mezinárodní ochrana

Mezinárodní ochrana je pojem, který český zákon o azylu používá ke společnému označení azylu a doplňkové ochrany. Uděluje se cizincům, kteří se nacházejí na čs. území a kteří se z určitých důvodů nemohou vrátit do své země. V případě získání mezinárodní ochrany je cizinci umožněno legálně pobývat v České republice. Český zákon rozlišuje tři druhy azylu a dva druhy doplňkové ochrany²⁰:

- Azyl z důvodu pronásledování může být udělen v případě, že cizinci v zemi původu hrozí natolik vážné nebezpečí, že vrátit se zpět by znamenalo ohrožení života nebo porušení základních lidských práv (např. pokud by hrozilo mučení, fyzické nebo psychické násilí, trest smrti či nespravedlivé odsouzení k nepřiměřenému trestu apod.);
- Azyl za účelem sloučení rodiny může být udělen v případě, že někdo z blízkých členů rodiny (otec, matka, manžel, manželka atd.) již získal v České republice azyl z důvodu pronásledování nebo humanitární azyl;
- Humanitární azyl může být udělen v případě, že cizinec nespĺňuje důvody pro udělení azylu z důvodu pronásledování ani azylu za účelem sloučení rodiny, přesto však existují velmi závažné důvody, pro které se do své země vrátit nemůže;
- Český zákon o azylu rozlišuje doplňkovou ochranu z důvodu špatného zacházení a doplňkovou ochranu za účelem sloučení rodiny. Doplňková ochrana je na rozdíl od azylu udělována na dobu určitou a po této době je přezkoumáváno, zda trvájí

²⁰ Azyl a doplňková ochrana [online]. Praha: Asociace pro právní otázky migrace ASIM, a.s., ©2016, [cit. 5. 8. 2017]. Dostupné z: http://www.asimos.cz/Azyl#Co_je_azyl

důvody, pro které byla udělena. V případě, že důvody trvají, je její platnost prodloužena.

Graf 1 Mezinárodní ochrana

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR

1.2 Migrační politika a její vývoj

O migrační politice včetně řešení otázek v oblasti nelegálního přistěhovalectví lze hovořit již v před-unijní době, kdy některé členské státy Evropského hospodářského společenství mezi sebou uzavíraly mezinárodní smlouvy. Jednou z nejvýznamnějších smluv byla Schengenská a Dublinská úmluva, která byla následně po Maastrichtské smlouvě integrována do rámce Evropské unie. Uvedená problematika byla řešena i řadou úmluv v rámci Rady Evropy, na které Evropská unie navazuje dodnes.

Migrační politika České republiky je pevně zakotvena v rámci společných politik Evropské unie a její provádění vyplývá ze společných právních nástrojů. Mezi specifické oblasti migrace patří zejména mezinárodní ochrana (azyl a doplňková ochrana), společná vízová politika, ochrana vnější hranice Evropské unie a oblast návratů včetně vyhošťování neoprávněně pobývajících cizinců. Migrace je komplexním a dynamickým jevem, který má na Českou republiku společenské a ekonomické dopady. Vstup, pobyt a integrace cizinců na území ČR jsou procesy s možnými pozitivními i negativními důsledky. Zásady, na kterých Česká republika staví svoji migrační politiku, byly v roce 2015 shrnuty ve Strategii migrační politiky České republiky s cílem vedoucí k posilování pozitivních

aspektů migrace a k co nejučelnějšímu potírání negativních jevů a s migrací spojených rizik²¹.

1.2.1 Schengenské dohody

Schengenským dohodám předcházely tzv. Saarbrügenské dohody sjednané mezi Spolkovou republikou Německo a Francouzskou republikou v roce 1984. Tyto dohody vznikly jako reakce na protesty evropských řidičů vozidel pro dálkovou silniční přepravu proti velkým zdržením na společných hranicích obou států. Schengenské dohody jsou systémem dvou smluv. První s názvem „Dohoda mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích“ byla podepsána v červnu 1985. Druhá prováděcí úmluva byla podepsána v červnu 1990 pod názvem „Úmluva k provedení dohody podepsané dne 14. června 1985 o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích“²².

První dohoda byla vyústěním těsnější spolupráce mezi některými členskými státy Společenství, které motivovala snaha urychlit kontroly na společných hranicích a zvýšit komfort občanů při přechodu hranic. Stala se reakcí jak na bilaterální podněty, tak na jednání o Jednotném evropském aktu (JEA) a vytvoření vnitřního trhu se svobodou pohybu zboží, služeb, kapitálu a osob. Schengenské dohody vstoupily v platnost až dne 26. března 1995. Problémem byla mimo jiné míra přísnosti drogových a imigračních politik, rostoucí náklady na zdokonalování letišť, nedůvěra mezi členskými vládami aj. Vzhledem k tomu, že Schengenské dohody patřily k mezinárodním smlouvám veřejným, mohly k nim postupně přistupovat i další členské státy ES/EU²³.

Protokoly a úmluvy o přistoupení postupně uzavřely téměř všechny členské státy Evropské unie – Itálie v roce 1990, Španělsko a Portugalsko v roce 1991, Řecko v roce 1992, Rakousko v roce 1995, Dánsko, Finsko a Švédsko v roce 1996. Dohody o přistoupení podepsaly v roce 1996 i severské státy Norsko a Island, pro které byl sjednán status přidružených zemí. Dne 21. prosince 2007 se součástí Schengenu stalo najednou devět členských států Evropské unie – Česká republika, Slovensko, Slovinsko, Estonsko,

²¹ Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR v roce 2016 [online]. Praha, 2017. [cit. 22. 8. 2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx>

²² DOČKAL, V. a kol. *Česká politika v Evropské unii-Evropský – Evropský integrační proces a zájmy České republiky*. Brno: 2006, Mezinárodní politologický ústav, s. 89. ISBN 978-80-210-4076-9

²³ ES/EU – Evropské společenství / Evropská unie

Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta a Polsko. V roce 2008 se schengenský prostor rozšířil o Švýcarsko a v roce 2011 o Lichtenštejnsko²⁴.

1.2.2 Maastrichtská smlouva

Maastrichtská smlouva změnila předchozí smlouvy a vytvořila Evropskou unii. Smlouva byla podepsána v Maastrichtu dne 7. února 1992 a vstoupila v platnost dne 1. listopadu 1993. Tato smlouva vymezila nový krok v procesu vytváření užšího svazku mezi národy Evropy. Měla jednotnou soustavu orgánů, která se skládala z Rady, Evropského parlamentu, Evropské komise, Soudního dvora a Účetního dvora.

Vedle již existujících finančních institucí byl podle ustanovení Smlouvy zřízen Evropský systém centrálních bank a Evropská centrální banka. Unie vytvořená Maastrichtskou smlouvou dostala určité pravomoci, které byly rozděleny do tří skupin označovaných jako „pilíře“. První pilíř představoval Evropské společenství, jehož posláním bylo podporovat hladké fungování jednotného trhu a mimo jiné i harmonický, vyvážený a udržitelný rozvoj hospodářských činností, vysokou úroveň zaměstnanosti a sociální ochrany, rovnost žen a mužů. Druhým pilířem byla společná zahraniční a bezpečnostní politika, jehož úlohou bylo provádění společné zahraniční a bezpečnostní politiky pomocí mezivládních metod. Členské státy musely aktivně podporovat tuto politiku v duchu loajality a vzájemné solidarity. Mezi její cíle patřilo mimo jiné chránit společné hodnoty, základní zájmy, nezávislost a celistvost Unie v souladu se zásadami Charty OSN, posilovat bezpečnost Unie ve všech formách, podporovat mezinárodní spolupráci, rozvíjet a upevňovat demokracii a právní stát a dodržování lidských práv a základních svobod. Třetí pilíř představoval spolupráci v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí. Cílem bylo rozvíjet v těchto oblastech společný postup pomocí mezivládních dohod a poskytovat svým občanům vysokou úroveň ochrany v prostoru svobody, bezpečnosti a spravedlnosti²⁵.

1.2.3 Amsterodamská smlouva

Amsterodamská smlouva, kterou se mění Smlouva o Evropské unii, smlouvy o založení Evropských společenství a některé související akty, byla podepsána

²⁴ DOČKAL, V. a kol. *Česká politika v Evropské unii-Evropský – Evropský integrační proces a zájmy České republiky*. Brno: 2006, Mezinárodní politologický ústav, s. 90. ISBN 978-80-210-4076-9

²⁵ Oficiální internetové stránky Evropského parlamentu [online]. [cit. 24. 8. 2017]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs>

v Amsterdamu dne 2. října 1997 a vstoupila v platnost dne 1. května 1999. Cílem bylo dostat do popředí vyvážený a udržitelný rozvoj a vysoká úroveň zaměstnanosti. Metoda Evropské společnosti se vztahovala na některé důležité oblasti, např. přistěhovalectví, azyl, překračování vnějších hranic, boj proti podvodům, celní a soudní spolupráce v občanských věcech. Byla posílena mezivládní spolupráce v oblasti soudní spolupráce v trestních věcech včetně spolupráce policejní.

Amsterodamská smlouva začlenila stávající schengenský systém do rámce Evropské unie. Přijetím této smlouvy nastala nová etapa rozvoje schengenského systému. Základním právním dokumentem je „Protokol o začlenění schengenského systému do rámce Evropské unie“ (tzv. Schengenský protokol). V tomto protokolu je stanoveno, že úmluva podepsaná některými členskými státy Evropské unie dne 14. června 1985 a dne 19. června 1990 v Schengenu o postupném odstranění kontrol na společných hranicích mají za cíl prohloubit evropskou integraci a zejména umožnit Evropské unii rychleji se přeměnit v prostor svobody, bezpečnosti a spravedlnosti. Protokol mimo jiné obsahuje i postup při přijímání nových členských států Evropské unie, kdy při přijímání nových členských států do Evropské unie platí schengenský systém a další opatření, která v jeho rámci učinily orgány za pravidla, které musí všichni kandidáti na přijetí převzít v plném rozsahu²⁶.

1.2.4 Dublinská dohoda

Dublinská dohoda neboli „Dublinská konvence“ byla podepsána v roce 1990, avšak v platnost vstoupila v září 1997 a týká se určení státu, který je odpovědný za posouzení žádosti o azyl podané v jednom z členských států Evropského společenství. Odpovědnost přísluší tomu státu, který je zodpovědný za kontrolu při vstupu cizince na území členských států. Smlouva dále stanovuje, že je možné podat pouze jednu žádost o azyl. O této žádosti může rozhodnout pouze stát, v němž byla žádost podána. Později byla tato úmluva nahrazena nařízením Rady EU²⁷ č. 343/2003 tzv. Dublin II, pomocí něhož byl zaveden informační systém EURODAC²⁸.

²⁶ *Amsterodamská smlouva* [online]. Praha, 1999, [cit. 25. 8. 2017]. Dostupné z: <http://europarl.eu/atyourservice/cs/search?q=Amsterodamsk%A1+smlouva>

²⁷ Nařízení Rady EU ze dne 18. února 2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané stáním příslušníkem třetí země v některém z členských států.

²⁸ EURODAC – evropská elektronická databáze otisků prstů žadatelů o azyl a cizinců, kteří nelegálně překročili vnější hranici Evropské unie.

Dublinský systém je označením pro mechanismus, kterým je v rámci členských států Evropské unie a dále Norska, Islandu, Lichtenštejnska a Švýcarska určován jediný stát, který projedná žádost cizince o mezinárodní ochranu a ve věci rozhodne, ať je žádost o mezinárodní ochranu podána kdekoliv na území těchto států²⁹. Informaci o podané žádosti cizince v jiném členském státě lze získat ze systému EURODAC, do kterého ukládají členské státy otisky prstů všech žadatelů o mezinárodní ochranu, kteří dosáhli věku minimálně 14 let. Shromážděná data společně s některými popisnými údaji (referenční číslo, pohlaví cizince, datum a místo podání žádosti o mezinárodní ochranu, resp. zadržení) a datum přenosu jsou v centrální jednotce systému uchovávána.

1.2.5 Program z Tampere

První kroky směrem ke společné azylové a migrační politice Evropské unie byly učiněny na summitu Evropské rady ve finském Tampere, konaném ve dnech 15. - 16. října 1999. Evropská rada tehdy zdůraznila, že je jejím záměrem, aby se z Evropské unie stal prostor svobody, bezpečnosti a práva. V Tampere bylo rozhodnuto o zavedení společného azylového řízení a o přiznání stejného zacházení ke všem lidem, kterým byl v Evropské unii udělen azyl.

Jedním z mnoha cílů Programu z Tampere je, aby Evropská unie rozvíjela společnou azylovou a migrační politiku a zároveň přitom přihlížela k potřebě soustavné kontroly vnějších hranic, aby se zastavilo ilegální přistěhovalectví a bojovalo proti těm, kdo je organizují a dopouštějí se mezinárodních zločinů s tím spojených³⁰. Evropská unie hodlá tímto programem zdůraznit, že je potřeba účinnějšího řízení migračních toků ve všech jejich fázích, ilegální migraci hodlá řešit přímo u zdroje, zejména bojem proti těm, kdo se podílí na obchodování s lidmi a ekonomickém vykořisťování migrantů.

1.2.6 Haagský program

Na summitu Evropské rady v Bruselu v listopadu 2004 byl přijat nový pětiletý plán, tzv. Haagský program, který koncepčně navazuje na Program z Tampere. Z hlediska nelegální migrace se tento program zabývá vypracováním akčního plánu v souvislosti s nelegálním přistěhovalectvím a vyhodnocením evropských informačních systémů,

²⁹ *Dublinský systém* [online]. Praha: Odbor azylové a migrační politiky MV ČR © 2016. Poslední změna 28. 8. 2017 [cit. 16. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/dublinsky-system.aspx>

³⁰ *Zasedání Evropské rady konané ve dnech 15. – 16. října 1999 v Tampere*. [online]. Praha: Policejní akademie ČR, ©2005 [cit. 17. 9. 2017]. Dostupné z: http://www.polac.cz/eu/zased_er_html

kterými jsou Schengenský informační systém a vízový informační systém, do kterých se ukládají informace o vydaných schengenských vízech včetně databáze otisku prstů žadatelů o azyl.

Cílem programu je zejména zlepšit obecnou schopnost Evropské unie a jejích členských států, zaručit základní práva, minimální procesní ochranu a přístup ke spravedlnosti, poskytovat potřebným osobám ochranu v souladu s Ženevskou úmluvou o uprchlících a jinými mezinárodními smlouvami, regulovat migrační toky a kontrolovat vnější hranice Evropské unie. Zároveň bojovat proti organizovanému mezinárodnímu zločinu a potlačovat hrozbu terorismu, využívat potenciál Europolu a Eurojustu, dále prohloubit vzájemné uznávání soudních rozhodnutí a osvědčení v občanských i trestních věcech a odstraňovat právní a soudní překážky soudních sporů v občanských a rodinných věcech s přeshraničními dopady³¹.

1.2.7 Stockholmský program

Stockholmský program navazuje na Haagský program a všeobecný program z Tampere. Stanovuje priority a politické cíle na období let 2010 – 2014. Program hovoří o tom, že Evropská unie musí usnadňovat zákonný přístup na území svých členských států. Zároveň musí přijímat opatření v boji proti nedovolenému přistěhovalectví a přeshraniční trestné činnosti. Rada Evropské unie dále vyžaduje posílení úlohy agentury FRONTEX³² s cílem zvýšení kapacity pro účinnější reakce na měnící se migrační toky. Program rovněž stanovil další rozvoj evropského systému ostrahy hranic na jižních a východních hranicích schengenského prostoru s využíváním moderní technologie.

V této souvislosti byl v roce 2013 uveden do provozu Schengenský informační systém SIS II, který slouží zejména pro pátrání po osobách (např. hledaných, nežádoucích, pohřešovaných) a věcech (vozidla, cestovní a osobní doklady, zbraně apod.). SIS II představuje druhou, technicky vyspělejší generaci SIS a nabízí některé nové funkce jako např. využití biometrických prvků (fotografie, otisky prstů). Zároveň obsahuje evropský

³¹ *Víceletý program pro oblast spravedlnosti a vnitřních věcí*. [online]. Ministerstvo vnitra ČR ©2004 [cit. 18. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek -vicelety-program.aspx>

³² Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž – pomáhá v Schengenském prostoru správou a ochranou vnějších hranic.

zatýkací rozkaz. Uvedený systém v současné době obsahuje více než 46 milionů záznamů³³.

1.2.8 Prümská smlouva

Úmluva byla podepsána v německém městečku Prüm dne 27. 5. 2005. Účelem tohoto rozhodnutí je posílení příhraniční spolupráce mezi policejními a justičními orgány zemí Evropské unie, aby bylo možné účinněji bojovat proti terorismu a přeshraniční trestné činnosti. Cílem úmluvy je zejména zlepšit výměnu informací mezi orgány příslušnými pro předcházení trestným činům a jejich vyšetřování. Zejména se jedná o následující ujednání:

- automatický přístup k profilům DNA, daktyloskopickým údajům a některým vnitrostátním údajům o registraci vozidel;
- poskytování údajů v souvislosti s významnými událostmi;
- poskytování informací za účelem předcházení teroristickým trestným činům;
- další opatření pro posílení příhraniční policejní spolupráce.

1.2.9 Lisabonská smlouva

Lisabonská smlouva měla původně vstoupit v platnost od ledna 2009. To se nestalo, protože k tomuto dni nebyl ukončen ratifikační proces ve všech členských státech. Jednalo se v první řadě o Irsko, kde byla Lisabonská smlouva odmítnuta v referendu. Rovněž se jednalo o Českou republiku, kde byl ratifikační proces pozdržen řízením před Ústavním soudem o souladu Lisabonské smlouvy s českým ústavním pořádkem. Také Německo, kde probíhal ústavní přezkum před Spolkovým ústavním soudem a nakonec i Polsko, jehož prezident vyčkával s podpisem smlouvy na výsledek druhého irského referenda. Ve všech zmíněných zemích byla ratifikace Lisabonské smlouvy dokončena teprve na podzim roku 2009, v platnost vstoupila dne 1. prosince 2009³⁴.

³³ NOVÁK, P., KOPECKÁ, P. *Schengenský informační systém SIS*. Ministerstvo vnitra ČR, 2017. [cit. 20. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/schengensky-informacni-system-spusten.aspx>

³⁴ *Lisabonská smlouva* [online]. Praha, 2016. [cit. 25. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/agenda-eu-na-mv.lisabonska-smlouva.aspx>

1.3 Migrační politika ve vztahu k neregulární migraci

Drbohlav ve své knize „Migrace a (i)migranti v Česku. Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?“ nahlíží na migrační politiku jako na soubor zákonů, nařízení a praktik týkající se pohybu mezinárodních migrantů přes státní hranice a jejich pobytu na území cílové země³⁵. Dle autorů knihy „Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku“, jsou termínem migrační politiky označeny politiky směřující k přímé či nepřímé regulaci a řízení pobytu lidí přes mezinárodní hranice – v případě Evropské unie přes její vnější hranice – a jejich pobytu na území států, jejichž nejsou občany³⁶. V této souvislosti lze konstatovat, že migrační politika se zabývá regulací a usměrňováním legální migrace a v případě nelegální migrace jejího postihu a prevence. Můžeme zde zahrnout např. regulaci a ostrahu překračování vnější hranice, vydávání víz, podmínky udělování mezinárodní ochrany, postih nelegálního pobytu a jiné.

V tvorbě české migrační politiky hraje zásadní roli Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra. Tento odbor v rámci své působnosti ve věcech vstupu a pobytu cizinců a jejich vycestování z území rozhoduje o vydávání povolení k přechodnému, dlouhodobému nebo k trvalému pobytu cizinců na území České republiky dle zákona o pobytu cizinců.

Do této oblasti též okrajově zasahují i jiná ministerstva např. Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo zdravotnictví aj. Dle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů se OAMP³⁷ zabývá řízením žádostí o mezinárodní ochranu formou azylu nebo doplňkové ochrany. Problematikou cizinecké politiky se zabývá Ředitelství služby cizinecké policie, které je specializovaným útvarům Policie ČR a plní úkoly na úseku povolování vstupu a pobytu cizinců, pobytové kontroly, ochrany státních hranic a boje s nelegální migrací.

1.3.1 Přístup k nelegální migraci v ČR

Jako nelegální migraci je třeba vnímat nejen neoprávněný vstup na území státu či jeho neoprávněné opuštění, ale také neoprávněný pobyt na území nebo pobyt v rozporu

³⁵ DRBOHLAV, D. *Migrace a (i)migranti v Česku: Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* Praha: SLON, 2010, s. 69. ISBN 978-80-7419-039-1

³⁶ BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v US, západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 9. ISBN 978-80-210-3875-6

³⁷ Odbor azylové a migrační politiky MV ČR

s účelem, pro který bylo vydáno pobytové oprávnění. Nelegální migrace je fenomén, který může v cílových zemích zásadním způsobem ohrozit vnitřní stabilitu a bezpečnostní situaci. Z toho důvodu jsou opatření v oblasti potírání nelegální migrace jedním ze zásadních témat řešených v rámci migrační politiky České republiky³⁸.

Základním dokumentem v oblasti potírání nelegální migrace je Akční plán boje s nelegální migrací, schválený Usnesením vlády ČR č. 108 ze dne 4. února 2004, který navazuje na úkoly stanovené Národním akčním plánem boje proti terorismu. Akční plán boje s nelegální migrací je koncepčním dokumentem, jehož součástí je harmonogram pro plnění opatření, který je každoročně aktualizován. Opatření jsou rozvržena do pěti základních oblastí: prevence, kontrola a sankce, legislativa, meziresortní a mezinárodní spolupráce.

1.3.2 Přístup k legální migraci v ČR

V moderní společnosti je přímo nezbytné přistupovat k migraci jako k jednomu z nástrojů ekonomického rozvoje země. V rámci Zásad politiky vlády v oblasti migrace cizinců³⁹ byla přijata teze, že migrační politika státu neklade překážky legální migraci a podporuje imigraci, která je pro stát a společnost v dlouhodobé perspektivě přínosná⁴⁰. V souladu s touto politikou byl zpracován projekt „Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků“, jehož cílem je přivést do České republiky kvalifikované zahraniční pracovníky schopné přispívat k rozvoji ekonomiky a společně s jejich rodinami se natrvalo integrovat do české společnosti. V této souvislosti byla čs. správním orgánem zavedena tzv. modrá karta⁴¹, která slouží jako pobytová institut určený pro dlouhodobý pobyt spojený s výkonem kvalifikovaného zaměstnání. Žádost o vydání modré karty je cizinec oprávněn, pokud na čs. území hodlá pobývat po dobu delší než 3 měsíce a bude zaměstnán na pracovní pozici vyžadující vysokou kvalifikaci. Za vysokou kvalifikaci se považuje řádně ukončené vysokoškolské vzdělání, které trvalo alespoň 3 roky.

1.3.3 Readmisní politika

Přestože Česká republika upřednostňuje u osob neoprávněně se nacházejících na území dobrovolný návrat, je třeba, aby pro případy, kdy tato osoba dobrovolný návrat

³⁸ Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-89051.aspx>

³⁹ Usnesení vlády ČR č. 55 ze dne 13. ledna 2003

⁴⁰ Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-89051.aspx>

⁴¹ Tamtéž

odmítá, byly zajištěny mechanismy umožňující realizovat vyhoštění takové osoby z území. Mechanismem pro realizaci návratů osob, které odmítají využít možnosti dobrovolného návratu, jsou readmisní dohody. Hlavním účelem je usnadnit a maximálně možným způsobem urychlit proces readmise. Není to jen samotný akt předání, ale řada kroků, které tomu musí předcházet, počínaje zjištěním totožnosti a státního občanství dané osoby, popř. prokázání vstupu na území jedné smluvní strany z území druhé smluvní strany, vystavení dokladu až po skutečné předání.

V současné době má Česká republika sjednány readmisní dohody celkem se 14 státy světa⁴². Jedná se o státy: Německo, Polsko, Rakousko, Slovensko, Slovinsko, Maďarsko, Bulharsko, Rumunsko, Chorvatsko, Moldavsko, Kanada a Vietnam. Readmisní dohoda s Francií byla podepsána, avšak z důvodu neexistence prováděcího protokolu nevstoupila v platnost. Se Švýcarskem byla readmisní dohoda podepsána dne 17. září 2009. V současné době je platná readmisní dohoda s Albánií, Hongkongem, Macaem, Srí Lankou, Ruskem, Ukrajinou, Bosnou a Hercegovinou, Černou Horou, Makedonií a Srbskem. V jednání nadále zůstávají readmisní dohody s Tureckem, Marokem, Alžírskem a Čínou.

1.3.4 Program dobrovolných návratů

Problematika asistovaných dobrovolných návratů cizinců je ministerstvem vnitra dlouhodobě řešena u neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu, dále pak u cizinců, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění a byla jim stanovena lhůta k vycestování z území České republiky. Rovněž se tento institut dotýká cizinců, kteří byli v souvislosti s vydaným rozhodnutím o správním vyhoštění umístěni v Zařízení pro zajištění cizinců, tzv. detenčních zařízení.

S platností od 21. prosince 2007 je cizincům, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění, nedisponují cestovní dokladem a nejsou schopni nést náklady spojené s vycestováním z území České republiky z vlastních prostředků, dána možnost požádat ministerstvo vnitra o úhradu nákladů spojených s jejich vycestováním⁴³. V případě, že ministerstvo vnitra takové žádosti vyhová a náklady spojené s realizací návratu uhradí, vzniká současně cizinci povinnost dodatečně uhradit ministerstvu vnitra

⁴² *Readmisní dohody*. [online]. Praha, 2016. [cit. 26. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx>

⁴³ *Dobrovolné návraty*. [online]. Praha, 2016. [cit. 26. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-projektu-dobrovolnych-navratu.aspx>

částku odpovídající polovině takto vzniklých nákladů. Neuhradí-li cizinec dlužnou částku v době šesti let, je zařazen do evidence nežádoucích osob, což znamená, že mu nemůže být umožněn vstup na území České republiky.

1.4 Institucionální a legislativní rámec

1.4.1 Strategie migrační politiky

Vláda České republiky dne 29. července 2015 přijala usnesení č. 621 o Strategii migrační politiky ČR a o Komunikační strategii ČR k migraci. Materiál definuje klíčové zásady migrační politiky českého státu, stanovuje cíle v dané oblasti na národní i unijní úrovni a uvádí konkrétní nástroje sloužící k jejich dosažení. Strategie migrační politiky je rozčleněna do sedmi tematických modulů, Kromě bezpečnosti státu se jedná o následující okruhy: integrace cizinců, nelegální migrace a návratová politika, mezinárodní ochrana, vnější dimenze migrace včetně rozvojových a humanitárních aspektů, volný pohyb osob v rámci Evropské unie a schengenského prostoru, legální migrace a provázanost se společnými politikami Evropské unie v oblasti migrace.

Strategie migrační politiky jasně vyjadřuje postoje a priority České republiky v následujících oblastech:

- zajistit občanům klidné soužití s cizinci a díky účinné integraci zabránit vzniku negativních sociálních jevů;
- zajistit bezpečnost svých občanů a efektivní vynucování práva v oblasti nelegální migrace, návratové politiky a organizovaného zločinu spojeného s převaděčstvím a obchodování s lidmi;
- dostát svým závazkům v oblasti azylu;
- pomáhat uprchlíkům v zahraničí a předcházet dalšímu rozvoji migrační krize;
- udržet výhody volného pohybu v rámci EU a schengenského prostoru;
- podporovat legální migraci v souvislosti s potřebami trhu práce⁴⁴.

⁴⁴ *Strategie migrační politiky České republiky*. [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2015. [cit. 27. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-migracni-politiky-cr.aspx>

1.4.2 Audit národní bezpečnosti

Ministerstvo vnitra České republiky v průběhu roku 2016 vypracovalo materiál, který měl s ohledem na mezinárodní bezpečnostní situaci za cíl posoudit odolnost ČR vůči současným bezpečnostním hrozbám. Jedná se o „Audit národní bezpečnosti“, který byl dne 14. prosince 2016 schválen vládou České republiky⁴⁵.

Na materiálu se od ledna 2016 podílelo 10 odborných týmů a přes 120 expertů ze státní správy i akademického prostředí v ČR i zahraničí. Mezi deseti okruhy hrozeb, kterým se materiál věnuje, patří kapitola týkající se bezpečnostních aspektů migrace⁴⁶. Hrozbu mohou ve specifických případech představovat konkrétní imigranti nebo jejich masy. Tato dílčí hrozby může mít podobu terorismu, organizovaného zločinu, ale i šíření infekční nárakazy, kulturních zvyklostí neslučitelných s naším právním pořádkem nebo snížené ochoty k integraci.

Vedle typu imigrace, resp. imigrantů, může svoji roli v podobě migrační hrozby sehrát i objem migračních toků a bezpečnost může ohrozit masová neřízená migrace, která by mohla vyústit ve společenské nepokoje či radikalismus, a to jak na straně minority, tak i na straně majority. V rámci analýzy bezpečnostních aspektů migrace byly definovány dvě hlavní hrozby. Jedná se o hrozbu nelegální migrace jako důsledku zvýšeného počtu lokálních ozbrojených konfliktů ve světě. Další identifikovanou hrozbou je nedostatečná integrace legálních migrantů, která může představovat zdroj sociálního napětí.

1.4.3 Ústřední orgány státní správy České republiky

Ministerstvo vnitra

Je gestorem za problematiku mezinárodní migrace a azylu, a to jak na úrovni legislativně-koncepční (oblast mezinárodní migrace), tak i realizační (povolování pobytů cizinců, azyl, cestovní doklady). V souladu se zákonem o pobytu cizinců⁴⁷ vykonává dozor nad Policií při výkonu státní správy a plní úkoly nadřízeného správního orgánu vůči Ředitelství služby cizinecké policie (ŘSCP). Ministerstvo vnitra rozhoduje o udělení dlouhodobého víza, o prodloužení doby pobytu na toto vízum a platnosti dlouhodobého

⁴⁵ Usnesení vlády České republiky ze dne 14. 12. 2016 o Auditu národní bezpečnosti

⁴⁶ Další definované okruhy hrozeb jsou: terorismus, extremismus, organizovaný zločin, působení cizí moci, přírodní hrozby, hrozby v kyberprostoru, energetická, surovinová a průmyslová bezpečnost, hybridní hrozby a jejich vliv na bezpečnost občanů. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky.aspx>

⁴⁷ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, ve znění pozdějších předpisů

víza. Dále rozhoduje o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, povolení k přechodnému pobytu, o prodloužení platnosti těchto oprávnění k pobytu, o povolení k trvalému pobytu a o prodloužení doby platnosti průkazu cizinci, kterému bylo vydáno povolení k trvalému pobytu. Pořizuje biometrické údaje v souvislosti s vydáváním cizineckého pasu nebo průkazu o povolení k pobytu, rozhoduje o vydání a odnětí cizineckého pasu a v rozsahu své působnosti o vydání a odnětí cestovního průkazu totožnosti. Rozhoduje o přiznání a zrušení postavení dlouhodobě pobývajících rezidenta na území. Současně rozhoduje o správních deliktech podle zákona o pobytu cizinců v rozsahu své působnosti. Zároveň zřizuje a provozuje Zařízení pro zajištění cizinců (ZZC), rozhoduje o uhrazení nákladů spojených s pobytem zajištěného cizince na území České republiky a jeho vycestováním z území a vymáhá jejich úhradu, pokud o jejich úhradě nerozhoduje Policie ČR.

S účinností od 1. ledna 2011 byla zřízena „Komise pro rozhodování ve věcech pobytů cizinců“⁴⁸. Jejím nadřízeným správním orgánem je ministr vnitra. Vydat rozhodnutí může pouze senát zmíněné komise. Rozhodnutí podepisuje předseda senátu. Komise je nadřízeným správním orgánem ministerstva vnitra ve věcech, v nichž OAMP rozhoduje v prvním stupni a v dalších případech stanovených zákonem, zejména na úseku povolení k dlouhodobému a trvalému pobytu, dlouhodobých víz, cizineckých pasů a cestovních průkazů totožnosti, přestupků a rušení údajů o místu hlášeného pobytu. Komise jedná a rozhoduje v tříčlenných senátech. Většina členů senátu je tvořena osobami, které nejsou zařazeny na ministerstvu vnitra, přičemž zákon stanoví, že členové Komise jsou ve svém rozhodování na ministerstvu vnitra nezávislí. V průběhu let 2012 až 2016 byl počet členů Komise navýšen na stávajících 48 členů, kteří jsou zařazeni do patnácti senátů Komise.

Policie ČR – Služba cizinecké policie

Plnění úkolů v oblasti cizinecké problematiky zastřešuje v rámci Policie ČR Ředitelství služby cizinecké policie, jež je výkonným útvarům policie s celostátní působností, specializovaným ústředním metodicko-řídícím, odborným, analytickým, kontrolním a výkonným útvarům po linii ochrany vnějších hranic schengenského prostoru a ve vymezeném rozsahu se podílí na ochraně civilního letectví před protiprávními činy. V přímé podřízenosti Ředitelství služby cizinecké policie je zařazeno pět inspektorátů cizinecké policie na mezinárodních letištích⁴⁹, které zajišťují ochranu vnějších hranic na všech mezinárodních letištích České republiky, dále Zařízení pro zajištění cizinců Bělá

⁴⁸ Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/docDetail.aspx>

⁴⁹ Jedná se o: Praha Ruzyně, Ostrava Mošnov, Brno Tuřany, Karlovy Vary, Pardubice.

pod Bezdězem a Příjímací středisko cizinců Zastávka u Brna. Na území jednotlivých krajů plní úlohy v oblasti migrace cizinců odbory cizinecké policie, které jsou zařazeny do organizační struktury Krajských ředitelství policie ČR.

Národní centrála proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování

Národní centrála proti organizovanému zločinu kriminální policie a vyšetřování je útvarem Policie ČR s celorepublikovou působností, který rovněž plní úkoly v oblasti nelegální migrace, zejména v oblasti boje proti převaděčství. Do 1. srpna 2016 úkoly v této oblasti plnil Útvar pro odhalování organizovaného zločinu kriminální policie a vyšetřování, který byl k uvedenému datu na základě reorganizace Policie ČR sloučen s Útvarem pro odhalování korupce a finanční kriminality do nově vzniklé Národní centrály. Její sekce organizovaného zločinu, odbor obchodu s lidmi a nelegální migrace se zabývá bojem proti zločineckým seskupením, která páchají závažnou trestnou činnost v oblasti nelegální migrace, obchodu s lidmi, nedovoleného nakládání s lidskými orgány a tkáněmi a nucených prací nebo jiných forem vykořisťování.

Ministerstvo zahraničních věcí

Je ústředním správním orgánem České republiky, který vytváří koncepci zahraniční politiky a koordinuje zahraniční rozvojovou spolupráci a humanitární pomoc poskytovanou do zahraničí. Ministerstvo zahraničních věcí vykonává státní správu ve věcech povolování pobytu cizincům na území ČR používajících výsad a imunit podle mezinárodního práva. Udělování víz vykonává prostřednictvím zastupitelských úřadů.

Ministerstvo průmyslu a obchodu

Je ústředním orgánem státní správy pro problematiku živnostenského podnikání a pro podnikání v některých činnostech provozovaných na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů. Značná část podnikatelské činnosti spadá pod režim zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého má cizinec ohlašující živnost nebo žádající o koncesi (má-li trvalý pobyt v ČR), stejné postavení jako občan České republiky s trvalým pobytem na čs. území a je tzv. českou osobou. Osoby, kterým byl udělen azyl, mohou v podstatě provozovat živnost za stejných podmínek a ve stejném rozsahu jako české osoby.

Ministerstvo práce a sociální věci

Vymezuje okruh subjektů působících v roli zaměstnavatele a ve vztahu k cizím stáním příslušníkům stanovuje kritéria vstupu jednotlivých kategorií cizinců na trh práce. Na základě situace na trhu práce stanovuje podmínky pro povolování zaměstnání a zodpovídá za právní úpravu zaměstnávání cizinců ve vztahu k odpovídajícím právním předpisům Evropské unie a uzavřeným mezivládním dohodám. V České republice i nadále přetrvává fenomén nelegálního zaměstnávání cizinců. Touto oblastí se zabývá mezirezortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců na čs. území,⁵⁰ jehož gestorem je Ministerstvo práce a sociálních věcí.

1.4.4 Mezirezortní orgány

Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci

Je mezirezortním orgánem složeným se zástupců věcně příslušných rezortů (19 členů) na vysoké úrovni, který disponuje pravomocí přijímat nezbytná opatření v oblasti migrace a ochrany státních hranic⁵¹. Gestorem činnosti uvedeného orgánu je rezort vnitra, první náměstek ministra vnitra pro vnitřní bezpečnost zastává funkci předsedy. Spolupráce rezortů v rámci Koordinačního orgánu umožňuje státním orgánům pružně reagovat na aktuální migrační situaci a přispívá k větší flexibilitě při řešení konkrétních problematik. Tento orgán rovněž řídí činnost Analytického centra pro ochranu státních hranic a migraci. V neposlední řadě slouží jako platforma pro diskusi o dalším směřování migrační politiky.

Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci

Představuje stále analytické pracoviště mezirezortního charakteru řízení ministerstva vnitra, které se v rámci své činnosti zaměřuje na sledování a analýzu migrace jako komplexního jevu⁵². Analytické centrum funguje na expertní úrovni a jeho působení řídí Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci. Na činnost Analytického centra se podílejí všechny klíčové orgány zapojené do systému řízení ochrany hranic a regulace migrace, kterým úzká spolupráce a výměna informací na půdě

⁵⁰ Mezirezortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců v České republice byl zřízen na základě usnesení vlády ČR č. 1044 ze dne 23. října 2000

⁵¹ *Koordinovaný přístup v řešení migrační krize*. [online]. Praha, 2016. [cit. 29. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/media-centrum/aktualne/vlada-cr-pokracuje-v-koordinovanem-pristupu-v-reseni-migracni-krize-136850/>

⁵² Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrate/docDetail.aspx>

této platformy poskytují možnost operativní a rychlé reakce na vzniklé problémy. Činnost tohoto centra probíhá v několika tematicky zaměřených fórech a nepřetržitě se zabývá monitoringem a analýzou aktuálních jevů, jež mohou být z bezpečnostně-migračního hlediska identifikovány jako rizikové či potenciálně problémové.

1.4.5 Legislativní rámec

Zákon o pobytu cizinců

Základním právním předpisem upravující režim vstupu a pobytu cizinců je zákon o pobytu cizinců,⁵³ který stanovuje podmínky pobytu cizince na čs. území a vymezuje působnost Policie ČR, Ministerstva vnitra a Ministerstva zahraničních věcí v této oblasti státní správy.

Počty cizinců na území České republiky v devadesátých letech postupně stoupal. Ze statistických údajů vyplývá, že počet cizinců na konci roku 1999 činil téměř 230 tisíc dlouhodobě a trvale žijících. Právem státu je možnost zavádění opatření k regulaci pobytu cizinců na svém území. Jedním z takových opatření je vízová povinnost občanů určitých států. Opatření mají za úkol chránit stát před vstupem nelegálních migrantů, stejně tak osob, které by mohly ohrozit bezpečnost státu a jeho veřejný pořádek⁵⁴.

Zákon o pobytu cizinců řeší nelegální migraci několika možnými způsoby, např. Rozhodnutí o povinnosti opustit území, Rozhodnutí o správním vyhoštění, Dobrovolný návrat, Zvláštní opatření za účelem vycestování z území, Zajištění za účelem správního vyhoštění, Nežádoucí osoba, Přestupek, Odepření vstupu. Cizinecká policie vydá rozhodnutí o povinnosti opustit území, a to z důvodu nevycestování cizince ve lhůtě stanovené výjezdním příkazem,⁵⁵ dále jestliže cizinec nepodal žádost o udělení mezinárodní ochrany, ačkoliv k tomu byl vyzván nebo jestliže uplynula doba oprávnění k pobytu na základě doplňkové ochrany.

Jednou z dalších forem ukončení nelegálního pobytu na čs. území dle cizineckého zákona je udělení správního vyhoštění. Jedná se o ukončení pobytu cizince na čs. území, které je spojeno se stanovením doby k vycestování z území a stanovením doby, po kterou

⁵³ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁴ SCHEU, H., ČÁSTEK, M. *Aktuální otázky migrační politiky Evropské unie*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2010. s. 45. ISBN 978-80-7408-031-9

⁵⁵ Výjezdní příkaz je doklad z moci úřední, který uděluje policie po zrušení nebo uplynutí platnosti víza nebo při správním vyhoštění. Dále tento doklad vydává i OAMP po zrušení nebo uplynutí platnosti dlouhodobého pobytu, zamítnutí žádosti o povolení k dlouhodobému/trvalému pobytu nebo po ukončení poskytování mezinárodní ochrany. Tento doklad opravňuje cizince max. n adobu 60 dnů k provedení nezbytných neodkladných úkonů a k vycestování z území.

nelze cizinci umožnit vstup na území členských států Evropské unie. Jestliže bylo cizinci vydáno správní vyhoštění z důvodu neoprávněného pobytu a je důvodné podezření, že cizinec z území nevycestuje, lze cizinci uložit tzv. zvláštní opatření za účelem vycestování z území. Na základě tohoto opatření má cizinec povinnost oznámit policii adresu místa pobytu a pravidelně se osobně hlásit na policii ve stanovené lhůtě. Dále má povinnost složit tzv. finanční záruku, která je ve výši nákladů spojených se správním vyhoštěním. V případě, že nepostačuje uložení zvláštního opatření za účelem vycestování z území, je policie oprávněna tohoto cizince zajistit za účelem správního vyhoštění a umístit do Zařízení pro zajištění cizinců.

Cizinecká policie může označit cizince za nežádoucí osobu na základě vlastních poznatků či na základě pravomocného rozhodnutí o správním vyhoštění nebo rozhodnutí soudu o trestu vyhoštění. Za nežádoucí osobu se rozumí cizinec, kterému nelze umožnit vstup na území České republiky a je veden v evidenci nežádoucích osob. Jestliže je u cizince, označeného za nežádoucího, důvodné podezření, že by mohl závažným způsobem narušit veřejný pořádek nebo ohrozit bezpečnost smluvních států, policie zařadí tuto osobu do Schengenského informačního systému (SIS)⁵⁶.

Zákon o azylu

Zákon o azylu⁵⁷ upravuje vstup a pobyt cizince, který projeví úmysl požádat Českou republiku o mezinárodní ochranu a dále pobyt azylanta nebo osoby požívající doplňkové ochrany na území, dále upravuje řízení o mezinárodní ochraně, práva a povinnosti žadatelů o mezinárodní ochranu. Hlavním cílem mezinárodní ochrany je ochránit cizince před pronásledováním státními orgány založeném na nejrůznějších důvodech, ať již z hlediska politického či z hlediska náboženské víry. Jednotlivé členské státy Evropské unie vedou svoji vlastní azylovou politiku.

Mezinárodní ochrana může být udělena formou azylu nebo formou doplňkové ochrany. Zákon přesně stanovuje podmínky pro získání jednotlivých institucí. Správní řízení ve věci udělení mezinárodní ochrany provádí odbor azylové a migrační politiky MV ČR. Aby bylo možné řízení zahájit, je nutné prohlášení cizince o úmyslu požádat o udělení mezinárodní ochrany. Cizinec-žadatel je nejprve umístěn do přijímacího střediska⁵⁸,

⁵⁶ *Schengenský informační systém*. [online]. Praha, 2015. [cit. 30. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/schengensky-informacni-system.aspx>

⁵⁷ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁸ Azylové přijímací středisko se nachází v Zastávce u Brna

po provedení úkonů dle zákona o azylu je následně přemístěn do pobytového střediska⁵⁹. V průběhu řízení jsou zjišťovány důvody, které cizince vedly k odchodu ze země. Jestliže je žádost o udělení mezinárodní ochrany v 1. stupni zamítnuta, může se cizinec-žadatel o mezinárodní ochranu odvolat, a to podáním žaloby k příslušnému krajskému soudu. Po zamítnutí i této žaloby může následně podat kasační stížnost. Řízení ve věci mezinárodní ochrany může trvat i několik let.

Žádost o mezinárodní ochranu může podat kterýkoliv cizinec, tudíž i cizinec, který již pobývá na čs. území nelegálně. Cizinci, kteří jsou z důvodu nelegálního pobytu zajištěni v zařízení pro zajištění cizinců, velmi často využívají možnosti požádat o mezinárodní ochranu, jelikož jim to zákon o azylu umožňuje. Nelegální pobyt se tímto způsobem zlegalizuje. Jako žadatelé o mezinárodní ochranu následně často vycestují do jiného státu Evropské unie, i když jim to zákon výslovně zakazuje. Dle dostupných informací z policejních zdrojů lze konstatovat, že cizinci pobývající v České republice nelegálně, institutu o mezinárodní ochranu velmi často zneužívají.

Bade (2005, s. 42) k problematice azylu uvádí: *“Tam, kde nejsou prakticky žádné možnosti regulárního přistěhovalectví, musí se jako náhrada využít cesta, která k tomuto účelu původně určena nebyla, například žádost o azyl. Nebereme-li v úvahu skupinové uprchlíky, potom takto dané restrikce nutí v zásadě všechny zúčastněné ke hře s falešnými kartami, neboť při vymezení azylového práva nešlo ani tak o to, jak ponechat průchod humanitě jako spíše o zajištění hranic proti nežádoucím imigrantům“*⁶⁰.

Soudní přezkum

Soudní přezkum správních rozhodnutí je v současné době upraven zákonem č. 150/2002 Sb., soudním řádem správním, ve znění pozdějších předpisů. Nová úprava soudním řádem správním naplnila článek 35, odst. 2 Listiny základních práv a svobod zaručující občanům právo na soudní ochranu před nezákonnými rozhodnutími orgánů veřejné moci. Tímto předpisem byl zakotven soudní přezkum správních rozhodnutí v tzv. plné jurisdikci. Soudy ve správním soudnictví nyní přezkoumávají nejen zákonnost napadeného rozhodnutí správního orgánu, ale také, zda byl dostatečně a úplně zjištěn skutkový stav v dané věci.

V řízení o udělení mezinárodní ochrany byla současně s novou úpravou správního soudnictví k 1. lednu 2003 vyloučena možnost podat proti rozhodnutí správního orgánu

⁵⁹ Pobytové středisko se nachází v Havířově a v Kostelci nad Orlicí

⁶⁰ BADE, K. *Evropa v pohybu: evropské migrace dvou staletí*. Praha: Lidové noviny, 2005. s. 42 ISBN 978-80-710-6559-5

v prvním stupni rozklad. Pro řízení o udělení mezinárodní ochrany platí, že rozhodnutí správního orgánu ve věci mezinárodní ochrany lze napadnout pouze žalobou ve správním soudnictví. K úpravě soudního přezkumu správních rozhodnutí je třeba současně podotknout, že v České republice je založeno na kasačním přístupu. Soudy tudíž nemají možnost napadené rozhodnutí správního orgánu změnit, mohou jej pouze zrušit a vrátit správnímu orgánu k novému rozhodnutí. Právním názorem vyjádřeným v rozhodnutí soudu je následně správní orgán vázán. Pro řízení o udělení mezinárodní ochrany z této skutečnosti vyplývá, že azyl či doplňková ochrana mohou být žadateli uděleny pouze rozhodnutím správního orgánu, nikoliv soudem samotným⁶¹.

Řízení o mezinárodní ochraně a jeho soudní přezkum prošli ve svém vývoji výraznými změnami. Zákon o azylu je právním předpisem značně dynamickým, o čemž vypovídá i velký počet novelizací. Od přesunu z institutu rozkladu pro přezkum ve tříčlenném senátu krajského soudu do dnešní doby. Azylový systém je přetížen žádostmi osob, které sice často mají důvod k odchodu ze své vlasti, avšak to není důvod pro zneužívání institutu mezinárodní ochrany. Správní a soudní řízení je zdoluhavé. Na vině jsou jak státní orgány, tak i žadatelé samotní. Příkladem je zavedený systém doručování, které řízení prodlužuje. Žadatelé si často písemnosti nevyzvedávají, protože není známo místo jejich pobytu. Jiným problémem je doručování během soudního přezkumu rozhodnutí. Soud komunikuje s žadatelem v podstatě přes pobytové středisko a až po delší době se dozví, že žadatel se ve středisku již nezdržuje nebo změnil místo svého pobytu.

Ostatní právní předpisy

Ostatními právními předpisy zabývající se problematikou nelegální migrace je např. usnesení vlády České republiky č. 108 ze dne 4. února 2004 o schválení Akčního plánu boje s nelegální migrací. Akční plán je základním dokumentem v oblasti potírání nelegální migrace. Hlavním cílem Akčního plánu je nalézat a realizovat taková řešení a opatření, která mohou minimalizovat nelegální migraci a motivovat cizince k legálnímu vstupu a pobytu na území České republiky⁶². V oblasti migrace cizinců byl vytvořen Program podpory při potírání nelegální migrace, který je součástí Akčního plánu. Jedná se o systém součinnosti jednotlivých subjektů při odhalování a objasňování a zároveň

⁶¹ JÍLEK, D. *Společný evropský azylový systém: procedurální směrnice*. Brno: Masarykova Univerzita, 2006. ISBN 978-80-210-4058-0

⁶² *Azyl, migrace a integrace: přístup k nelegální migraci v ČR a EU*. [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2010. [cit. 30. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/azyl-migrace-a-integrace.aspx>

předcházení nelegální migrace. Těmito subjekty jsou: Mezinárodní organizace pro migraci IOM,⁶³ Policie ČR – služba cizinecké policie, Správa uprchlických zařízení MV ČR, Odbor azylové a migrační politiky MV ČR, který je hlavním koordinátorem činnosti v rámci uvedeného programu. V roce 2010 byla usnesením vlády České republiky schválena „Analýza aktuálního vývoje a problémů v oblasti migrace“ a „Postup ČR v oblasti prevence a potírání nelegální migrace a negativních jevů spojených s migrací“⁶⁴.

Dílčí zhodnocení

Se vzrůstajícím počtem cizinců dochází k postupnému konstituování migrační politiky a k zavádění prvků aktivní imigrační politiky. V souvislosti s pokračující imigrací cizinců jsou rovněž diskutovány otázky nakolik se imigrace, jako jeden z faktorů, může podílet na vyrovnávání nepříznivých demografických trendů domácí společnosti. Nízká porodnost a stárnutí obyvatel se projevuje snižováním počtu osob potenciálně výdělečně činných připadajících na jednoho seniora.

Gestorem migračních politik České republiky je v současnosti Ministerstvo vnitra ČR, které řeší problematiku mezinárodní migrace a mezinárodní ochrany na úrovni legislativně-koncepční, analytické i realizační. Zároveň je koordinátorem v oblasti integrace cizinců. Hlavním úkolem Ministerstva vnitra ČR je přijímat opatření na podporu řízené legální migrace a zároveň minimalizovat nelegální migraci.

1.5 Vízová politika

1.5.1 Společná vízová politika ČR/Schengen

Společná vízová politika členských států schengenské spolupráce představuje jeden ze základních pilířů systému ochrany hranic států EU/Schengenu, který je zároveň nástrojem pro řízení migrace i součástí politiky vnějších vztahů. Cílem částečně sjednocené vízové a konzulární praxe je umožnění vstupu občanům třetích zemí splňujících podmínky pro vstup a pobyt na území EU/Schengenu a zabránění vstupu těm, kteří by ohrozili bezpečnost a veřejný pořádek.

⁶³ *International Organization for Migration*. [online]. Praha: IOM, 2014. [cit. 30. 9. 2017].

Dostupné z: <http://www.iom.cz/o-nas>

⁶⁴ *Opatření směřující k omezování neregulérní migrace v České republice*. [online]. Praha: Studie EMN. [cit. 30. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.emncz.eu/files/books/71.pdf>

Zmíněná společná politika upravuje zejména oblast krátkodobého pobytu občana třetí země na území Schengenu, který v součtu nepřesáhne tři měsíce během půlroku od prvního vstupu do schengenského prostoru. Za tímto účelem byla harmonizována řada pravidel uplatňovaných jednotlivými členskými státy⁶⁵. V první řadě se jedná o jednotný seznam zemí, jejichž státní příslušníci potřebují pro vstup na území členských států vízum a zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni. Vízový a bezvízový seznam stanoví Nařízení Rady ES⁶⁶. Občané států osvobozených od vízové povinnosti mohou vstoupit a krátkodobě (v součtu max. 3 měsíce během půlroku od prvního vstupu) pobývat za turistickým účelem⁶⁷ na území členských států.

Každý členský stát se může rozhodnout, zda zavede vízovou povinnost pro státní příslušníky třetích zemí v případě, že vykonávají na území výdělečnou činnost. Česká republika, stejně jako mnoho dalších členských států, vyžaduje v případě výdělečné činnosti krátkodobá víza. Obdobně státní příslušníci třetích zemí, podléhající vízové povinnosti, potřebují pro vstup na území schengenského prostoru krátkodobé vízum, které je opravňuje ke krátkodobému pobytu. V rámci schengenského prostoru je rovněž společně upraven např. formát vízových štítků a způsob jejich lepení do cestovních dokladů, formulář žádosti o vízum či využívání Schengenského informačního systému. Pro pobyt nad tři měsíce v ČR/Schengenu jsou státní příslušníci všech třetích zemí obecně povinni si vyřídit dlouhodobé národní vízum nebo povolení k pobytu.

Veškeré společné postupy a podmínky pro udělování víz na zastupitelských úřadech či na hranicích se řídí zejména podle vízového kodexu⁶⁸. Vízový kodex je přímo použitelný právní předpis tzn., že se stal součástí českého práva dnem vstupu v platnost 5. dubna 2010. Vízový kodex upravuje postupy ve vízovém řízení, vyčísluje náležitosti k vízovým žádostem, definuje okolnosti zastupování, je základním právním nástrojem pro vydávání schengenských (krátkodobých) víz.

Krátkodobá víza

Jednotné, tzv. schengenské vízum umožňuje svému držiteli volný pohyb po všech zemích Schengenu a je vydáno pouze při splnění všech stanovených podmínek, které jsou

⁶⁵ V rámci EU se společné vízové politiky neúčastní Velká Británie a Irsko; s ohledem na členství v Schengenu se však harmonizovaná pravidla týkají také Norska, Islandu a Lichtenštejnska

⁶⁶ Nařízení Rady ES č. 539/2001 v platném znění.

⁶⁷ Pro účely výdělečné činnosti jsou i tito „bezvízoví“ státní příslušníci povinni vyřídit si krátkodobé vízum

⁶⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 o kodexu Společenství o vízech v platném znění.

důkladně prověřovány⁶⁹. Jednotným vízem v tomto smyslu je vízum typu C, které opravňuje svého držitele k pobytu na území Schengenu po dobu v něm uvedenou, nejdéle však tři měsíce během půl roku ode dne prvního vstupu do Schengenského prostoru. Vízum typu C může být vydáno i za účelem průjezdu, a to na dobu k němu potřebnou (průjezdní vízum typu B bylo vízovým kodexem zrušeno). Požadavek na letištní průjezdní vízum pro průjezd přes tranzitní mezinárodní prostory letišť je výjimkou z obecného práva na bezvízový průchod zmíněnou mezinárodní tranzitní oblastí. Přesto je z bezpečnostních důvodů pro státní příslušníky některých třetích zemí zavedena pro tyto prostory povinnost mít letištní průjezdní vízum typu A. Existuje společný seznam takových třetích zemí, který je uveden v příloze vízového kodexu, což znamená, že v něm uvedení státní příslušníci třetích zemí mají takovou vízovou povinnost v tranzitních mezinárodních prostorech všech členských států. Za určitých podmínek může být výjimečně vydáno rovněž vízum s omezenou územní platností, které však umožňuje vstup a pobyt pouze na území jednoho či více členských států, nikoliv celého schengenského prostoru.

Dlouhodobé pobyty nad 90 dnů – dlouhodobá víza/povolení k pobytu

Předpisy Evropské unie v zásadě neupravují podmínky pro pobyty delší 3 měsíců, které jsou výhradně v národní kompetenci členských států. Schengenská pravidla upravují možnosti volného pohybu s oprávněním k dlouhodobému pobytu (dlouhodobé vízum nebo povolení k pobytu) po území schengenského prostoru. Dle těchto pravidel lze s povolením k pobytu nebo s dlouhodobým národním vízem a platným cestovním pasem cestovat volně po dobu až tří měsíců během půl roku mimo území státu, který toto povolení vydal⁷⁰. Dlouhodobé vízum se vydává jako vízum typu D ve formátu a způsobem, který stanovuje nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 265/2010. Při vydávání dlouhodobého víza dochází také k prověřování záznamů v Schengenském informačním systému.

1.5.2 Migrační politika a počátky migrační krize

Migrační a azylová politika prošla za více než dvacet let značným vývojem a samozřejmě i častými změnami. Ministerstvo vnitra je gestorem za problematiku mezinárodní migrace a mezinárodní ochrany v České republice, a to jak na úrovni legislativně koncepční, analytické, tak i realizační. Prioritou státu v této oblasti je přijímat

⁶⁹ *Krátkodobé pobyty a příslušná legislativa*. [online]. Praha, 2017 [cit. 30. 9. 2017]. Dostupné z: <http://mvcr.cz/clanek/kratkodoby-pobyt-vizova-povinnost-bezvizo>

⁷⁰ *Vízum k pobytu nad 90 dnů*. [online]. Praha: OAMP, 2016. [cit. 1. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vizum-k-pobytu-nad-90-dnu-dlo>

účinná opatření, která budou podporovat řízenou legální migraci a zároveň minimalizovat nelegální migraci. S tímto cílem také souvisí snaha zajistit účinnou ochranu státních hranic v rámci schengenského prostoru⁷¹.

Vír migrační krize, v němž se zmítala Evropská unie v uplynulých letech, nepřišel náhodně jako přírodní katastrofa vyvolaná vnějšími silami. Na jeho zrodu a rozmachu měly podíl některé členské státy, které aktivně přispěly k destabilizaci zemí Blízkého východu a severní Afriky při „vývozu demokracie“ a později Německo svým faktickým pozváním Syřanů. Vina v podstatné míře leží na samotné Unii. Byl to jednak dosažený stupeň centralizace v podobě schengenského projektu a s ním související nastavení unijních pravomocí, rozhodovacích procesů a mechanismů v oblasti azylové a migrační politiky, a dále jednání unijních institucí a elit tváří v tvář krizi, čímž bylo dílo zkázy znásobeno⁷².

Schengen předsunul hranice Německa a dalších atraktivních migračních destinací do zemí na periférii a vytvořil magnet jednolitě průchozí Evropy. Okrajové státy kvůli tomu dlouhodobě čelí podstatně vyšším migračním tlakům než předtím. Zároveň střeží hranice s výrazně menším nasazením, než kdyby šlo jen o jejich vlastní, protože systém kolektivní neodpovědnosti jim umožňuje přenášet břemeno na ostatní. Když na pozadí vývoje v Sýrii, Iráku, Lybii a dalších zemí zmohutněl nápor běženců, všechny tyto rysy vygradovaly. Magnet nabyl na síle, když se odhalila chabá ostraha vnějších hranic, když představitelé Unie a některých členských států ukázali migraci vstřícnou tvář, když Německo pozastavilo uplatňování dublinských pravidel vůči Syřanům a když Unie celkově vyslala signál, že se masové imigraci nebrání⁷³.

V předmluvě ke knize „Aktuální právní aspekty migrace“ profesor Tomášek mimo jiné charakterizuje uvedenou oblast následovně⁷⁴: *„Jak uvádí nejnovější statistiky OSN, v roce 2015 bylo ve světě rekordních 60 milionů uprchlíků. Uprchlíká vlna kulminovala v tomto roce i v Evropě a vyvolala ostré názorové střety a emoce, a to i v zemích jako je Česká republika. Krátce poté, kdy utichla řecká dluhová krize, jsou soudržnost Evropské unie spolu s evropským právem opět vystaveny velké zkoušce. Společná migrační a azylová politika Evropské unie se na pozadí masivního*

⁷¹ *Migrační a azylová politika*. [online]. Praha, 2016. [cit. 1. 10. 2017]. Dostupné

z: <http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx>

⁷² BŘICHÁČEK, T. *Unie ve víru migrační krize*. Praha: Institut Václava Klause, 2016, s. 43, ISBN 978-80-7542-023-7

⁷³ BŘICHÁČEK, T. *Unie ve víru migrační krize*. Praha: Institut Václava Klause, 2016, s. 43, ISBN 978-80-7542-023-7

⁷⁴ prof. JUDr. PhDr. Michal Tomášek, DrSc. Proděkan pro vědu, výzkum a edici PF UK, vedoucí katedry evropského práva

přistěhovalectví do Evropy jeví jako naprosto bezzubá. Je vidět, že byla zařízena na malé skupinky politických uprchlíků, ale čelit tak velkému přílivu migrantů nedokáže. Unie si ráda hraje na stát, ale vůči uprchlíkům se jako stát chovat neumí či spíše nedokáže. Nemá totiž efektivní společnou ochranu vnějších hranic. Všechny povinnosti z ní posouvá na členské státy se schengenskou hranicí a sama si ponechává jen právo jim do výkonu této povinnosti mluvit“.

Předseda Evropské komise Jean-Claude Juncker v Evropském parlamentu uvedl, kolik západní Evropa včetně jeho vlasti Lucemburska přijala československých uprchlíků po sovětské invazi v roce 1968. Spadali ovšem všichni do „ženevské“ definice? I jeden z nejnámějších československých exulantů spisovatel Pavel Kohout ve svém románu „Konec velkých prázdnin“ popisuje příběhy československých utečenců, mezi nimiž byli i členové KSČ, tudíž lidé, u nichž by nikdo perzekuci v touž stranou ovládané zemi nepředpokládal. Čili jasně uprchlíci ekonomičtí.

Bude dnešní Evropská unie tolerantní třeba k Syřanům, než byla kdysi třeba k Čechoslovákům? Spíše půjde o to, jak takového ekonomického uprchlíka rozeznat od uprchlíka politického. Bude to téměř nemožné, Jednak je situace v Sýrii i pro skutečné znalce tamních poměrů vesměs nepřehledná. Řada tvrzení může být obtížně ověřitelných. Zůstává otevřené, zda ti, kdo z islámských zemí do Evropy přicházejí a přinášejí sem jako každý muslim své právo šaría, budou schopni a ochotni vnímat naše pravidla pohledem své právní kultury. A zda pochopí, k čemu směřují, když to mnohdy nechápeme ani my. Ukazuje se však, že zejména neúspěšní žadatelé o azyl se učí velice rychle výhody evropského práva, tedy jak relativizovat odmítavá rozhodnutí správních orgánů co nejvíce s poukazem na porušení základních lidských práv. Jakkoliv by mohli v zemi původu jen těžko něco takového uplatňovat⁷⁵.

1.5.3 Historický pohled na migrační politiku

Tento pohled lze rozdělit na dvě období, rozmezí let 1945-1989 a po roce 1989. Zatímco před rokem 1989 se tehdejší Československo víceméně nevěnovalo přijímání uprchlíků, po roce 1989 přišel nový fenomén – příchod cizinců do České republiky. Lze konstatovat, že Československo se stalo ze země emigrační zemí imigrační. Uprchlíctví a azyl jsou často zaměnitelné pojmy. Dá se říci, že mají společný účel, kterým je pomoc ohroženým osobám z důvodu pronásledování ze strany jiného státu. Listina

⁷⁵ PÍTROVÁ, L. *Aktuální právní aspekty migrace*. Praha: Leges, 2016, s. 7. ISBN 978-80-7502-162-5

základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky⁷⁶ upravuje poskytování azylu v článku 43, podle kterého Česká republika poskytuje azyl cizincům pronásledovaným pro uplatňování politických práv a svobod. Kromě toho je Česká republika rovněž od roku 1992 vázána Ženevskou úmluvou o právním postavení uprchlíků⁷⁷.

1.5.3.1 Azylová a migrační politika v letech 1945-1989

V letech 1945-1989 se větší imigrační vlny nevyskytovaly, neboť byly v této době silně střeženy státní hranice, zejména se západními sousedními státy. Z tohoto důvodu ani neexistovala imigrační politika s výjimkou migrace vnitřní. Ústava Československé republiky z roku 1960 upravovala i azyl. Ústavou bylo poskytováno právo azylu cizincům, kteří byli pronásledováni za hájení zájmů pracujícího lidu, za svou uměleckou a vědeckou tvorbu nebo za činnost na obranu míru⁷⁸.

Před rokem 1989 občané tehdejšího Československa zejména odcházeli-emigrovali do exilu. Význam slova exil značí, že lidé odcházejí z důvodu pronásledování pro svoje náboženské či jiné přesvědčení. Po druhé světové válce byla Evropa rozdělena na sféry vlivu, vznikl Východní a Západní blok. Dalším významným mezníkem byl rok 1968 a vstup vojsk Varšavské smlouvy na území Československa, který spustil velkou vlnu českých emigrantů, odcházejících především do sousedního Rakouska, které naše emigranty přijímalo. V historickém pohledu bylo i tehdejší Československo „přestupní stanicí“ pro uprchlíky z Německé demokratické republiky do Spolkové republiky Německo. K tomuto došlo na podzim roku 1989, kdy občané tehdejší Německé demokratické republiky vycestovali do Prahy, kde na velvyslanectví Spolkové republiky Německo získali útočiště a požádali o odchod do Spolkové republiky Německo. Po diplomatickém vyjednávání mezi oběma zeměmi byli tito uprchlíci odvezeni speciálními vlaky do SRN.

1.5.3.2 Azylová politika ČR po roce 1989

Azylová politika se v Československu po roce 1989 začala pomalu rozvíjet. První žadatelé o azyl začali do Československa přicházet prakticky ihned po demokratických

⁷⁶ Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod jako Ústavní Zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní republiky ze dne 9. ledna 1991.

⁷⁷ Úmluva OSN o právním postavení uprchlíků – tzv. Ženevská konvence byla podepsána dne 28. července 1951 v Ženevě a v platnost vstoupila dne 22. dubna 1954.

⁷⁸ BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát: Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Mezinárodní politický ústav, 2005. 51 s. ISBN 978-80-210-3875-6

změnách. V červnu roku 1990 byla přijat první žádost o azyl, do konce roku 1990 bylo podáno celkem 1 602 žádostí o azyl. Převážnými žadateli byli občané bývalých postkomunistických zemí, zejména Rumunska, Bulharska a zemí Sovětského svazu, z mimoevropských zemí se jednalo o občany Afghánistánu a Iráku⁷⁹.

V prvním období byl přístup k migraci ze strany státu velmi liberální a umožňoval, aby v podstatě kdokoliv mohl vstoupit na čs. území. Tato situace byla spojena s náladou v porevoluční době. V tomto období byla také vytvořena první právní regulace zvláštní skupiny cizinců, kteří vyžadovali pomoc společnosti. Tito cizinci přicházeli často z oblasti válečných konfliktů⁸⁰. Po roce 1989 nemělo Československo žádnou právní úpravu. Tehdejší vláda zareagovala na tento nový fenomén, stát převzal odpovědnost a v poměrně krátké době byl přijat zákon č. 498/1990 Sb., o uprchlících. Již v této právní úpravě bylo zahrnuto, že o azyl může v Československu žádat každý cizinec bez výjimky, na hraničním přechodu nebo ve vnitrozemí. Tento zákon převzal vymezení pojmu „uprchlík“ ze Ženevské konvence, ačkoliv tato konvence nebyla v době přijetí zákona o uprchlících ještě tehdejším Československem ratifikována⁸¹. Azylová problematika byla po roce 1989 v tehdejším Československu zcela nová, chyběli odborníci i zkušenosti.

1.5.3.3 Azylová a migrační politika ČR v současnosti

Dne 11. listopadu 1999 byl přijat zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů s účinností od

1. ledna 2000, který reagoval na nutné změny v oblasti řízení o udělení azylu. Určitou změnou, ke které došlo novelizací zákona o azylu zákonem č. 165/2006 Sb., s účinností od 1. září 2006 byla implementace tzv. kvalifikační směrnice Rady Evropy⁸² a zavedení termínu „mezinárodní ochrana“. Vedle dosavadního, na Ženevské Úmluvě o právním postavení uprchlíků z roku 1951, zavádí zákon i tzv. doplňkovou ochranu. Pro české právo nové zřízení právního postavení je určeno pro osoby, u nichž nejsou vytvořeny důvody

⁷⁹ UHEREK, Z. *Integrace azylantů*, Výzkumná zpráva pro Úřad Vysokého komisaře pro uprchlíky oddělení pro Českou republiku. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2002. bez ISBN

⁸⁰ BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát: Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Mezinárodní politický ústav, 2005. 53 s. ISBN 978-80-210-3875-6

⁸¹ HAIŠMAN, T., TROMBÍK, P. *Uprchlíctví v České republice*. Praha: Portál, 1998. s. 43. ISBN 978-80-7178-285-8

⁸² Směrnice Rady č. 2004/83/ES o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu.

udělení azylu, ale nemohou se do své země vrátit, a to například z důvodu vážné újmy. Vážnou újmu se rozumí trest smrti, poprava, mučení, nelidské nebo ponižující zacházení, ohrožení života z důvodu mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu a v neposlední řadě vycestování cizince by bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky⁸³.

1.5.3.4 Azylová politika Evropské unie

Azyl a azylová politika není novým fenoménem poslední doby. Institut azylu je znám již od středověku, ale v současnosti tato otázka nabírá stále více na intenzitě. Stěžejním důvodem je migrační vlna, se kterou se Unie v současnosti potýká. Rok 2015 byl rekordní a neutuchající spory a konflikty za hranicemi Unie dávají vytušit, že se situace nemusí rychle změnit.

Evropská unie si od 90. let dvacátého století postupně nastavovala a konkretizovala pravidla pro udělování azylu a tento proces dospěl do fáze evaluace již třetího dublinského nařízení (tzv. Dublin III). Systém ovšem při první větší zatěžkávací zkoušce selhal a státy na něj rezignovaly. V současné situaci si lze jen těžko představit, zda by v případě podpory všech členských států byl systém udržitelný. Nicméně došlo k tomu, že státy žadatele o azyl neregistrovaly a umožnily jejich další pohyb do Schengenského prostoru. Fakt, že do Evropské unie přichází velké množství osob nelegálně a bez dostatečné registrace, umocňuje strach a podporuje radikální myšlenky napříč celou Unií. Na druhou stranu může tento stav u potenciálních žadatelů o azyl vyvolávat dojem snadného přístupu na území Evropské unie⁸⁴.

V roce 2016 byly hlavními tématy Evropské unie ve vztahu k uprchlictví a migraci jednak úsilí o snížení počtu imigrantů přicházejících do Evropy bez platného víza, jednak snaha o shodu na reformě Společného evropského azylového systému. V průběhu roku došlo v souvislosti s přijetím migrační dohody mezi Evropskou unií a Tureckem k uzavření tzv. Balkánské migrační trasy. Počet přicházejících neregulérních migrantů se v důsledku tohoto ujednání snížil, ale zároveň opět vzrostl význam tzv. středomořské trasy. Je zcela nepochybné, že migrace a uprchlictví zůstanou i v nadcházejícím období klíčovými politickými tématy⁸⁵.

⁸³ *Migrace online*. Praha, 2016. [online]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna>

⁸⁴ KOMÍNKOVÁ, M. *Azylová politika*. [online]. CDK, 2016. [cit. 2. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/9256/27361/clanek/azylova-politika/>

⁸⁵ JUNGWIRTH, T. *Agenda pro českou zahraniční politiku*. [online]. Praha: Výzkumné centrum AMO, 2016. [cit. 2. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.amo.cz/cs/agenda-pro-ceskou-politiku/>

1.6 Azylová zařízení v ČR

1.6.1 Organizační struktura azylových zařízení

Azylová zařízení v České republice jsou zřizována Ministerstvem vnitra. Správa uprchlických zařízení, jako podřízená organizační složka Ministerstva vnitra, vznikla 1. ledna 1996. Vznikla rozdělením tehdejšího odboru pro uprchlíky proto, aby byl oddělen výkon státní správy v oblasti azylové procedury od zabezpečování služeb žadatelům o azyl⁸⁶. Otázky azylu a migrace jsou plně v kompetenci tří složek Ministerstva vnitra: Správy uprchlických zařízení, Odboru azylové a migrační politiky a Policie České republiky. Správa uprchlických zařízení spolupracuje s vládními a mezinárodními institucemi, samosprávou a nevládními organizacemi. Některé její činnosti jsou od roku 2006 spolufinancovány z prostředků Evropského uprchlického fondu, zejména jsou to programy prevence, integrace, repatriací, vybavení středisek a některé služby klientům. Od roku 2006 má rovněž ve správě i Zařízení pro zajištění cizinců, od roku 2009 provozuje síť center na podporu integrace cizinců v krajských městech. Prostřednictvím této organizační složky státu je zabezpečováno ubytování a další služby žadatelům, azylantům a zajištěným cizincům, a to na základě zákonů č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Úkolem Správy uprchlických zařízení je zejména nabídnout těmto osobám odpovídající a důstojné podmínky. Od roku 2009 čerpá prostředky také z Evropského návratového fondu a Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí⁸⁷. V současné době spravuje několik zařízení, které se liší podle své funkce.

1.6.2 Přijímací střediska (PřS)

Přijímací střediska slouží k ubytování nově příchozích žadatelů o mezinárodní ochranu, a to až do doby ukončení základních vstupních procedur:

- identifikace totožnosti;
- zahájení řízení o udělení mezinárodní ochrany;
- vstupní pohovor a sociální šetření;
- předepsaná vstupní zdravotní prohlídka.

⁸⁶ Správa uprchlických zařízení MV ČR. Praha, 1996. [online]. Poslední změna 8. 3. 2017. [cit. 2. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.suz.cz/o-nas>

⁸⁷ Správa uprchlických zařízení MV ČR. Praha, 1996. [online]. Poslední změna 8. 3. 2017. [cit. 2. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.suz.cz/o-nas>

Přijímací střediska není možné volně opustit. Je zde poskytováno ubytování, strava, základní hygienické potřeby, lékařská péče a žadatelé mají k dispozici sociální a psychologické služby.

Umístění přijímacích středisek:

- tranzitní prostor mezinárodního letiště Praha (Aviatická 12, 160 08 Praha 6);
- v obci Zastávka u Brna (Havířská 514, P. O. Box 14, 664 84 Zastávka u Brna.

V přijímacím středisku se nachází pracoviště Zdravotnického zařízení Ministerstva vnitra České republiky (ZZ MV ČR) a subjekty podílejících se na azylovém řízení Cizinecké policie, pracoviště Správy uprchlických zařízení a pracoviště Odboru azylové a migrační politiky. Žadatelé jsou ubytováni na dvou až třílůžkových pokojích. Při ubytování se přihlíží k náboženskému přesvědčení, národnostní příslušnosti, aby nevznikaly konflikty mezi ubytovanými klienty. Po příchodu je žadatel ubytován v příslušné ubytovací zóně, vybaven základními hygienickými potřebami a obdrží v tištěné podobě základní informace o chodu zařízení a ubytovací řád. Vstupní zdravotní prohlídky probíhají v ordinaci lékaře ve středisku, kde je prováděna většina zdravotních úkonů. K odborným vyšetřením, popřípadě s urgentními zdravotními problémy se žadatelé vozí služebními policejními vozidly do nejbližších nemocnic v doprovodu zdravotní sestry.

Stravování je zajištěno přímo v areálu Přijímacího střediska. Žadatelé mají 3x denně stravu dle předem připraveného jídelníčku, mají možnost výběru ze tří typů stravy a to strava bez omezení, s vyloučením vepřového masa (neboli muslimská) a vegetariánská. Typ stravy si žadatel zvolí po příchodu do zařízení a může jej dle své potřeby kdykoli změnit⁸⁸.

1.6.3 Pobytová střediska (PoS)

Po ukončení vstupních procedur v přijímacím středisku se žadatelé přemísťují do středisek pobytových. Tato střediska slouží k ubytování žadatele o udělení mezinárodní ochrany. Žadatel o udělení mezinárodní ochrany má v tomto zařízení, v němž je hlášen k pobytu, právo na poskytování ubytování, stravy, jiných služeb a za podmínek stanovených zákonem o azylu i na kapesné. Podílí se na úhradě nákladů na stravu a ubytování. Žadatel má také možnost pobytové středisko za splnění určitých podmínek opustit, popř. pobývat v soukromí. V případě, že je žadatel hlášen k pobytu mimo pobytové

⁸⁸ Správa uprchlických zařízení MV ČR. Praha, 1996. [online]. Poslední změna 8. 3. 2017. [cit. 2. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.suz.cz/o-nas>

středisko, lze mu za určitých podmínek poskytnout finanční příspěvek, který se vyplácí nejvýše tři měsíce a který je určen k překonání problémů v prvních měsících pobytu mimo azylové zařízení⁸⁹.

Pobyťová střediska se nacházejí v obcích:

- Kostelec nad Orlicí (Rudé armády 1000, 517 41 Kostelec nad Orlicí);
- Havířov (Na Kopci 5, Havířov 4 – Dolní Suchá, 735 64 Havířov-Dolní Suchá.

Žadatelé mohou opouštět středisko na krátkodobé vycházky v délce trvání do 24 hodin, aniž by tuto skutečnost písemně oznamovali. Dlouhodobé opuštění žadatel oznamuje písemnou formou pracovníkům OAMP, nebo formou žádosti o povolení opustit pobyťové středisko nad stanovenou dobu. Děti žadatelů mají povinnou školní docházku, která se realizuje v základních školách v místě střediska. Děti po absolvování výuky ve vyrovnávacích třídách jsou zařazeni do standartních tříd podle schopností a vědomostí. Vyrovnávací třídy slouží k seznámení dětí se školním prostředím, jazykem a základní látkou. Ke každému dítěti se přistupuje individuálně, aby se podchytily jeho dovednosti a schopnosti a dítě se mohlo bez problémů zařadit do výuky v běžné třídě⁹⁰.

1.6.4 Integrační azylová střediska (IAS)

Integrační azylová střediska slouží k přechodnému ubytování azylantů a nacházejí se v následujících obcích:

- Brno – Židenice (Tovačovského 3, 636 00 Brno 36);
- Havířov – Dolní Suchá (Na kopci 5, 735 64 Havířov);
- Jaroměř – Josefov (Palackého 18, P. O. Box 10/P, 551 02 Jaroměř 3);
- Předlice (Husitská cesta 217/4, 400 05 Ústí nad Labem).

Jsou zde ubytováni žadatelé o udělení mezinárodní ochrany, kterým se azyl podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (§ 12-14), udělí⁹¹. Po udělení azylu je azylantovi vystaven OAMP průkaz povolení k pobytu azylanta (podobnost s občanským průkazem) a pokud má zájem, je mu tímto odborem vystaven cestovní doklad (Travel dokument). Podmínkou ubytování v IAS je podepsání státního integračního programu (SIP). Podepsáním tohoto dokumentu se azylant zavazuje, že vyvine maximální úsilí k získání integračního bytu.

⁸⁹ Správa uprchlických zařízení MV ČR. Praha, 1996. [online]. Poslední změna 8. 3. 2017. [cit. 2. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.suz.cz/o-nas>

⁹⁰ Správa uprchlických zařízení MV ČR. Praha, 1996. [online]. Poslední změna 8. 3. 2017. [cit. 2. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.suz.cz/o-nas>

⁹¹ Správa uprchlických zařízení MV ČR. Praha, 1996. [online]. Poslední změna 8. 3. 2017. [cit. 2. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.suz.cz/o-nas>

Současně je seznámen, že maximální délka pobytu v IAS je 18 měsíců. V odůvodněných případech (studium, nutnost blízkosti specializovaného zdravotnického zařízení, zaměstnání) je možno tento pobyt v IAS prodloužit na základě písemné žádosti azylanta, kterou musí odsouhlasit ředitel Správy uprchlických zařízení o dalších 6 měsících. Během pobytu v IAS musí azylant navštěvovat kurzy českého jazyka. Tyto kurzy jsou bezplatné v rozsahu 400 hodin, kurzy mohou být hromadné i individuální. Pokud to kapacitní a prostorové podmínky dovolují, výuka probíhá přímo v IAS.

Azylant si v IAS hradí nájemné a poplatky za energie (voda, plyn, elektřina). Každý azylant, pokud se nejedná o dítě nebo studenta, je následně zaregistrován na Úřadu práce. Dále proběhne registrace i na dalších úřadech, aby mohl pobírat dávky hmotné nouze, doplatky na bydlení, přídavky na děti. Jsou zaregistrováni u Všeobecné zdravotní pojišťovny. Dospělí jsou zaregistrováni u praktických lékařů, děti u lékařů pro děti a dorost.

Jedním z hlavních cílů, který by azylanti v době pobytu v IAS měli zvládnout je, aby byli schopni komunikovat v českém jazyce, byli schopni vyřídit si nutné náležitosti na úřadech, u lékařů a ve školách a byli schopni bez větších problémů fungovat i po přestěhování do integračních bytů. Základem pobytu v tomto středisku by mělo být to, aby azylant ještě během svého pobytu získal integrační byt. Pokud se azylantovi nepodaří zajistit integrační byt, musí se po 18., eventuálně po 24 měsících z IAS vystěhovat a zajistit si bydlení do doby získání integračního bytu sám, např. podnájem, ženy s dětmi třeba v azylovém domě pro matky s dětmi apod.

1.6.5 Zařízení pro zajištění cizinců (ZZC)

Zařízení pro zajištění cizinců (v zahraničí i u nás někdy nazývané „detence“ nebo „záchyt“) slouží primárně k zajištění cizinců, kterým bylo vydáno pracovníky cizinecké policie rozhodnutí o správním vyhoštění a o zajištění. Klientelu tvoří osoby, které se pobytem na území České republiky dostaly do rozporu s platnými čs. zákony. Akcent je kladen zejména na kroky spojené se ztotožněním klientů, kteří jsou často bez platných cestovních dokladů. Vnější ostrahu zařízení zajišťuje Policie ČR, vnitřní smluvní bezpečnostní agentura. Těžištěm práce SUZ je v tomto ohledu poskytnutí ubytování a stravy, další nadstandartní služby zajišťuje zdravotnický, sociální a technický personál. Klienti mají s výjimkou nočního klidu relativně volný pohyb po areálu, mohou využívat

sportoviště, kulturní místnost (TV, knihovna, společenské hry) nebo setkání s duchovním katolické, pravoslavné či muslimské víry⁹².

Zařízení pro zajištění cizinců se v současné době nacházejí v:

- Bělá pod Bezdězem (Středočeský kraj);
- Vyšní Lhoty (Moravskoslezský kraj);
- Balková (Plzeňský kraj).

Klienti jsou ubytováni na pokojích, které jsou standardně vybaveny postelemi, stoly, židlemi a skříněmi na osobní věci. Ve společných uzamčených skříňkách mají klienti tyto věci uloženy a mohou je použít za stanovených podmínek. Finanční prostředky, nebezpečné předměty a telekomunikační prostředky jsou uloženy v trezoru a jsou vydány až po ukončení pobytu v uvedeném zařízení. Jednotlivá patra jsou od sebe oddělena a klienti se mezi patry nemohou navštěvovat. Mimo doby nočního klidu mohou společně využívat střežený venkovní vycházkový prostor⁹³.

Obrázek 1 Detenční zařízení Bělá Jezová

Zdroj: Správa uprchlických zařízení

⁹² Správa uprchlických zařízení MV ČR. Praha, 1996. [online]. Poslední změna 8. 3. 2017. [cit. 2. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.suz.cz/o-nas>

⁹³ Tamtéž

1.6.6 Centra na podporu integrace cizinců (CPIC)

Centra na podporu integrace cizinců⁹⁴ mají za cíl vytvořit prostor pro dlouhodobou a koncepční podporu integrace cizinců. Svoji činnost zahájila v roce 2009 čtyři centra. Projekt center je spolufinancován z Evropského integračního fondu, zejména pro státní příslušníky třetích zemí. Poskytují především následující služby: poradenskou a informační činnost, právní poradenství, kurzy českého jazyka, sociokulturní kurzy, internetová pracoviště, knihovny a další.

Umístění CPIC:

- Ostrava/Olomouc/Zlín/Jihlava;
- Pardubice/Plzeň/Liberec/České Budějovice/Karlovy Vary.

Klienti těchto center jsou cizinci z tzv. třetích zemí, kteří na území České republiky pobývají v rámci dlouhodobého nebo trvalého pobytu. Cílem práce je návaznost na vládní materiál Koncepce integrace cizinců vytvořit prostor pro dlouhodobou a koncepční podporu integrace cizinců. Centra jsou iniciátory, organizátory a realizátory aktivit, které podporují osamostatnění cizinců v regionech. V každém kraji centra spolupracují s krajskými a obecními úřady, cizineckou policií, státní a městskou policií, úřady práce, finančními úřady, živnostenskými úřady a dalšími subjekty.

1.6.7 Proč nepodporuje stát Čechy stejně jako cizince?

Předsedkyně plzeňské krajské organizace „okamurovců“, Jana Levová, zjišťovala, kolik stálo a stojí rozpočet České republiky provoz jednoho z detenčních zařízení v Balkové na Plzeňsku⁹⁵. Zajištění stravy probíhá 3x denně, děti navíc dostávají dopolední a odpolední svačiny, což představuje částku zhruba 325 tisíc Kč. Zajištění bezpečnosti na měsíc přijde na jeden a čtvrt milionu Kč, za rok je to 15 milionů Kč. Zdravotní materiál a různá zdravotní vyšetření včetně návštěv nemocnic vyjde zhruba na 300 tisíc Kč měsíčně, za rok je to 3,5 milionu Kč. K tomu je nutné přičíst náklady na ostrahu a rekonstrukci objektu jednoho detenčního zařízení (Balková na Plzeňsku), která stála 12,5 milionu Kč. Tyto částky se musí znásobit počtem dalších migračních a azylových zařízení na území České republiky. Detenční zařízení jsou na čs. území zřízena ve třech oblastech: Bělá pod Bezdězem na Mladoboleslavsku, Balková na Plzeňsku a Vyšší Lhoty

⁹⁴ Dostupné z: <http://www.integracnicentra.cz> [online]. Praha, 2016. [cit. 3. 10. 2017].

⁹⁵ LEVOVÁ, J. *Proč nepodporuje stát Čechy stejně jako cizince?* Plzeň, 2017. [online]. [cit. 3. 10. 2017]. Dostupné z: <http://plzen.cz/proc-nepodporuje-stat-cechy-stejne-jako-cizince-zlobi-se-predsedkyne-okamurovcu/>

na Frýdecko-Místecku. Navíc bylo v Balkové zřízeno 85 služebních míst Policie ČR, což je další vícenáklad ze státního rozpočtu v desítkách milionů Kč ročně. Zároveň přičtíme státní dotace obcím, na jejichž území se nacházejí detenční zařízení. V průměru stojí jeden imigrant v Balkové 676 tisíc korun za rok, respektive 56 tisíc Kč za měsíc. „Kolik víček od limonád se musí vybrat, abychom měli na nehrazené operace a léčení některých našich českých dětí“, uzavírá svůj článek Jana Levová.

Obrázek 2 Detenční zařízení Balková

Zdroj: Správa uprchlických zařízení

Dílčí zhodnocení

Důležitým faktorem pro integraci cizinců je rovněž přístup a míra tolerance domácího obyvatelstva k imigrantům. Průzkumy na toto téma v médiích naznačují, že česká společnost zůstává relativně uzavřena a vůči cizincům vyvíjí silný asimilační tlak. Pokud mají cizinci do české společnosti přicházet, tak ideálně jen v případech, kdy mohou být pro českou společnost nějakým způsobem přínosem. V otázce integrace je většinovým názorem čs. občanů, že cizinci se mají naučit český jazyk, převzít normy a zvyklosti naší společnosti, avšak neustále zůstanou jen cizinci i kdyby získali čs. občanství.

1.7 Opatření v boji proti nelegálnímu přistěhovalectví

1.7.1 Opatření směřující k omezování neregulérní migrace

Vízový informační systém (VIS)

Při vytváření účinných opatření v boji proti nelegálnímu přistěhovalectví je třeba znát jejich počty. Podle OECD⁹⁶ se do Evropské unie každoročně dostává přibližně 500 tisíc migrantů nelegálně. V zájmu zachování stability a bezpečnosti Evropských zemí je nutné neustále předcházet a nalézat účinné způsoby, jak se s tímto přílivem nelegálních přistěhovalců vypořádat. V souvislosti s neregulérní migrací jsou v České republice uplatňována opatření, dotýkající se období před vstupem na území, v době pobytu na území a opatření, která nabízejí neregulérním migrantům možné způsoby řešení jejich situace.

V období před vstupem na území je aplikováno několik opatření či postupů, která mají za cíl předcházet neregulérní migraci, případně napomáhat k jejich odhalování. Především se jedná o preventivní opatření zaměřená na posílení informovanosti cizinců o možných rizicích spojených s neregulérní migrací, prověřování v souvislosti s udělováním víza, využívání tzv. předchozí konzultace či informace o vydaných vízech. Od října 2011 je využíván vízový informační systém (VIS)⁹⁷. Všichni žadatelé se musejí dostavit osobně, aby odevzdali biometrické údaje (otisky prstů a digitální fotografii), což je jednoduchá a diskrétní procedura. Toto se týká žádostí o krátkodobá, schengenská víza. Výjimky z povinnosti poskytnout otisky prstů se týkají dětí mladších 12 let, dále osob, u nichž je odebrání otisků prstů fyzicky nemožné, hlav států a členů vlád včetně doprovázejících manželů/manželek a členů jejich oficiálních delegací.

Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž FRONTEX

Úlohou agentury Frontex je pomáhat státům Evropské unie a zemím přidruženým k Schengenu se správou vnějších hranic. Agentura zprostředkovává spolupráci mezi pohraničními orgány jednotlivých zemí Evropské unie a poskytuje také technickou podporu a odborné znalosti⁹⁸. Zřízena byla v roce 2004 se sídlem ve Varšavě. Její roční

⁹⁶ Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj – mezinárodní vládní organizace se sídlem v Paříži, která vznikla v roce 1961.

⁹⁷ Vízový informační systém – je systém pro výměnu údajů o krátkodobých vízech mezi schengenskými zeměmi. Hlavním cílem je usnadnit procedury podání žádosti o vízum a kontroly na vnější hranici, jakož i zvýšit bezpečnost.

⁹⁸ Dostupné z: <http://www.europa.eu/european-union/about-eu/agencies/frontex/cs#struktura>

rozpočet dosahuje 250 milionů €, zaměstnává 315 pracovníků. Agentura koordinuje nasazení speciálně vycvičených pohraničních pracovníků a dalšího technického vybavení (např. letadel a lodí). Frontex koordinuje námořní operace (např. v Řecku, Itálii a Španělsku), ale také činnost na vnějších pozemních hranicích včetně Bulharska, Rumunska, Polska a Slovenska. Jeho pracovníci jsou přítomni na řadě mezinárodních letišť v Evropě.

Mezi další úkoly agentury patří vyhodnocování rizik pro bezpečnost hranic Evropské unie, provádí společné operace v oblasti nedovoleného přistěhovaectví a přeshraniční trestné činnosti na vnějších hranicích Evropské unie včetně boje proti obchodování s lidmi. Zároveň provádí v případě nutnosti tzv. „rychlé akce“, pokud některá země Evropské unie čelí mimořádnému tlaku na vnějších hranicích, v oblasti výzkumu zprostředkovává spolupráci mezi odborníky na pohraniční kontrolu a zástupci průmyslu a výzkumu, aby mohly pohraniční orgány využívat nejnovější technologie. Současně organizuje společné návratové operace při návratu migrantů. Frontex nemá vlastní vybavení ani svoje příslušníky pohraniční stráže. Když koordinuje nějakou společnou operaci, spoléhá na země Evropské unie, které mu poskytnou pohraniční stráž, plavidla, letadla a další prostředky. Agentura hradí náklady na rozmístění pohraniční stráže a rovněž náklady na dopravu, pohonné hmoty a základní údržbu zařízení po dobu operace.

Projekt EUROMAD Migrace IV

Celkovým cílem programu EUROMED migrace IV (2016-2019) je podporovat členské státy Evropské unie při vytváření komplexního, konstruktivního a funkčního rámce pro dialog a spolupráci v oblasti migrace a mezinárodní ochrany⁹⁹. Program je financován Evropskou unií a realizován Mezinárodním centrem pro rozvoj migrační politiky (ICMPD). K dosažení zmíněného cíle uvedený projekt vychází z výsledků prvních tří fází programu a přizpůsobuje svoji činnost dvěma pilířům. První pilíř usnadňuje účinnou regionální spolupráci Sever-Jih a Jih-Jih, dialogu v oblasti migrace a otázky mezinárodní ochrany. Druhý pilíř se zaměřuje na budování kapacit a uplatňuje nový přístup založený na výsledcích, které zahrnují subregionální aktivity, vnitrostátní vzdělávací programy a cílový balíček technické pomoci pro drobné konkrétní akce. Oba pilíře jsou podporovány se zvláštním zaměřením na komunikaci šíření spolehlivých informací o migraci. Projekt se aktivně angažuje v širokém spektru zúčastněných stran včetně vládních orgánů, mezinárodních organizací a zástupců občanské společnosti.

⁹⁹ Dostupné z: <http://www.icmpd.org/our-work/migration-dialogues/euromed-migration-iv/>

Azylový systém SEAS

S nelegálním přistěhovalectvím velmi úzce souvisí i problematika mezinárodní ochrany, která je udělována formou azylu nebo formou doplňkové ochrany. Uděluje se lidem, kteří prchají před pronásledováním nebo vážnou újmou ve své vlastní zemi a lze konstatovat, že skoro ve všech případech se jedná převážně o nelegální přistěhovatele. Evropská unie vytvořila společný evropský azylový systém (SEAS)¹⁰⁰ za účelem zlepšení stávajícího právního rámce. Cílem společného evropského azylového systému je harmonizace azylové politiky jednotlivých členských států, která zahrnuje všechny fáze řízení o mezinárodní ochraně od přijímání až po integraci, případně návrat do země původu. Tuto spolupráci v oblasti mezinárodní ochrany zajišťuje Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu EASO¹⁰¹. Z dostupných informací rovněž vyplývá, že Evropská komise také zvažuje skutečnost, že by umožnila podstoupit azylovou proceduru mimo území Evropské unie, aby zájemci o život v Evropě nemuseli absolvovat nebezpečnou cestu nelegálních uprchlíků a nezatěžovali tábory a ubytovny pro žadatele o mezinárodní ochranu

Politika návratové směrnice

Směrnice Evropského parlamentu a Rady Evropy č. 2008/115/ES o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích států upravuje postup členských států při vyhoštění a zajištění cizinců¹⁰². Směrnice je jedním z opatření společné imigrační politiky Evropské unie, která má za cíl sjednotit rozdílná pravidla v této oblasti v jednotlivých členských státech.

Tošnerová (2006, s. 36) ve svém článku o návratové směrnici uvádí „*Přijátá směrnice bohužel současné problémy neregulérních cizinců v Evropě neřeší, pouze sjednocuje rozdílné postupy jednotlivých států při vyhoštění cizinců, které jsou často spojené se zákazem vstupu. Směrnice dále odráží současný duch převládající restriktivní politiky v celé Unii, která klade důraz na důslednou kontrolu vnějších hranic a podporu deportací před integrací cizinců do společnosti*“¹⁰³.

¹⁰⁰ Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/spolecny-evropsky-azylovy-system.aspx>

¹⁰¹ Agentura zřízená Evropskou unií, která byla založena s cílem posílit spolupráci v otázkách mezinárodní ochrany.

¹⁰² *Opatření směřující k omezení neregulérní migrace v České republice*. [online]. Studie EMN, 2016, s. 30. [cit. 3. 10. 2017]. Dostupné z: http://www.emncz.eu/files/soubory/643_CZ_NCP_Irregular_Migration_Study_CZE_final.pdf

¹⁰³ TOŠNEROVÁ, B. *Návratová směrnice-na cestě k restriktivní evropské imigrační politice*. [online]. [cit. 3. 10. 2017]. Dostupné z: http://www.migraceonline.cz/cz/knihovna/navratova-smernice-na-ceste-krestriktivni-evropske-imigracni-politice#_ftn6

Regularizace

Nelegální migrace se v Evropské unii řeší převážně restriktivně, což s sebou nese vysoké náklady a nulový přínos pro státní pokladnu. Z uvedeného důvodu některé členské státy Evropské unie přistoupily k zavedení tzv. regularizace, která je právě jednou z možných opatření v boji proti nelegálnímu přistěhovalectví. Jedná se o opatření státu udělující povolení k pobytu na svém území cizincům, kteří se na jeho území nacházejí nelegálně¹⁰⁴. Čížinský (2005, s. 2) regularizaci definuje jako „*plánované udílení povolení k pobytu ze strany státu cizincům, kteří spadají do vymezené skupiny osob a kteří na území státu pobývají nelegálně za účelem dosažení společensky prospěšných cílů, přičemž jsou cizincům prominuty stanovené právní delikty*“¹⁰⁵.

Za současného právního stavu dochází k přijetí regularizace na základě vlastního rozhodnutí jednotlivých států. Neexistuje zatím žádná právní úprava, která by byla společná pro všechny státy Evropské unie. Proto v různých zemích existují různé regularizační programy, jakož i způsoby jejich provedení. Nejčastěji se uvádí pět kategorií regularizace:

- 1) Regularizace permanentní nebo jednorázová – permanentní jsou časově neomezené a provádějí se průběžně, jednorázové programy umožňují omezenému počtu během určitého časového období získat pobyt;
- 2) Regularizace faktického pobytu nebo humanitární – kritériem faktického pobytu je přítomnost cizince na území k určitému datu nebo po určitou dobu, u humanitární regularizace jsou podstatná kritéria humanitární, zdravotní nebo rodinná;
- 3) Regularizace individuální nebo kolektivní – individuální vychází z rozhodnutí správního uvážení při posuzování jednotlivých žádostí, kolektivní regularizace vychází ze splnění objektivních kritérií stanovených pro skupinu cizinců;
- 4) Regularizace jako milost nebo závazek státu – první forma záleží čistě na vůli daného státu, druhou formou plní stát své závazky plynoucí ze soudního nebo z mezinárodního práva;

¹⁰⁴ Např. ve Španělsku byl pojem „regularizace“ nahrazen pojmem „amnestie“.

¹⁰⁵ ČÍŽINSKÝ, P. *Regularizace nelegální migrace v Evropě*. [online]. Poradna pro občanství, občanská a lidská práva, 2005. [cit. 3.10.2017]. Dostupné z: http://www.aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcef50bfa263ef/PCizinsky_Regularizace_nelegalni_migrace.pdf

- 5) Regularizace organizovaná a neformální – organizovaná je vymezena zákonem nebo jiným obecným předpisem, neformální regularizace nastává v případě, kdy je cizinci udělen pobyt i přesto, že nespĺňuje daná kritéria¹⁰⁶.

1.7.2 Opatření proti nelegálnímu přistěhovalectví

Integrovaný model pro zabezpečení hranic

Nelegální migrace může vyvolat ohrožení vnitřní stability bezpečnostní situace a dále také souvisí s přeshraniční trestnou činností, organizovanou kriminalitou apod. Nelegální migrace a sní související nelegální zaměstnávání má rovněž vliv na ekonomickou stabilitu. Rozhodnutím rady Evropské unie č. 2007/801/ES ze dne 6. prosince 2007 byl završen proces přístupu České republiky do schengenského bezpečnostního prostoru, který byl tímto dokumentem stanoven na den 21. prosince 2007. Od tohoto data došlo ke zrušení ochrany pozemních čs. státních hranic ve smyslu zákona č. 216/2002 Sb., o ochraně státních hranic České republiky a o změně některých zákonů. Důsledkem toho byl výrazný nedostatek informací o pohybu osob dovnitř a vně republiky. Vnitřními hranicemi dle tohoto zákona jsou hranice České republiky se státem, pro který jsou závazná ustanovení Schengenské dohody. Vnitřními hranicemi se rozumí také letiště na čs. území určené výhradně pro lety mezi smluvními státy¹⁰⁷. Vnějšími hranicemi jsou hranice České republiky s jiným než smluvním státem.

Jedním z významných nástrojů v boji proti nelegální migraci je Integrovaný model pro zabezpečení hranic. Tento model obsahuje souhrn opatření cizinecké policie, která jsou rozdělena do čtyř pásem. Prvním pásmem je činnost ve třetích zemích, zejména v zemích původu a tranzitních zemích (např. vysílání styčných důstojníků pro migraci a doklady). Druhé pásmo zahrnuje mezinárodní spolupráci související s ochranou státních hranic (např. společné hlídky, společná centra policejní a celní spolupráce, oblast readmise, výměna informací apod.). Třetím pásmem se rozumí opatření na vnějších hranicích, tj. mezinárodních letištích provozujících „schengenské“ lety (např. hraniční kontrola, odepření vstupu, předávání údajů o cestujících leteckými společnostmi aj.). Čtvrtým pásmem jsou aktivity realizované na území České republiky zaměřené proti nelegální migraci a příhraniční kriminalitě (např. pobytové kontroly, správní vyhoštění apod.).

¹⁰⁶ *Nový projekt regularizace*. [online]. Sdružení pro integraci a migraci, 2016. [cit. 5.10.2017]. Dostupné z: http://www.migrace.com/cs/clanky/117_novy-projekt-regularizace-jako-jeden-z-nastroju-v-boji-proti-nelegalni-migraci

¹⁰⁷ Ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 216/2002 Sb., o ochraně státních hranic České republiky

Pobytové kontroly a schengenské vnitrostátní pátrání

Efektivním nástrojem pro odhalování nelegální migrace ve vnitrozemí je provádění pobytových kontrol a schengenských vnitrostátních pátrání. Při provádění pobytových kontrol se policisté zaměřují na kontrolu ubytovacích zařízení, kontrolu tržnice v příhraničí nebo kontrolu oprávněnosti zaměstnávání cizinců. Jedná se o činnost, která je závislá na plánování, vyhodnocení situace a na kvalitě činnosti policistů. Efektivita těchto kontrol závisí také na přístupu policistů ke kontrole, způsobu plánování a rozsahu informací. Schengenské vnitrostátní pátrání¹⁰⁸ je především využíváno v rámci policejních akcí realizovanými organizačními články Odboru cizinecké policie. K tomuto pátrání se využívají speciální techniky, např. mobilní lustrační zařízení nebo Schengenbus. Česká republika zaujímá strategickou polohu na křižovatce transevropských silničních a železničních dálkových tras, které jsou důležitými tepnami spojujícími západní Evropu s východní a severní s jižní. Z tohoto důvodu je velmi důležitá kontrola nákladních vozidel v mezinárodní přepravě. Tato kontrola je zaměřena na nelegální migraci ve formě přeprav osob v úkrytu.

Represivní opatření

Jedním z represivních opatření vůči nelegálně pobývajícím cizincům je i správní vyhoštění, kterým se rozumí ukončení pobytu cizince na území, které je spojeno se stanovením doby k vycestování z území a doby, po kterou nelze umožnit cizinci vstup na území členských států Evropské unie. Doby, po kterou nelze umožnit cizinci vstup na území členských států Evropské unie, stanoví policie v rozhodnutí o správním vyhoštění cizince. V odůvodněných případech lze rozhodnutím stanovit hraniční přechod pro vycestování z území¹⁰⁹. Doba k vycestování z území se stanoví v rozmezí od 7 do 60 dní, v některých případech může cizinecká policie stanovit i dobu kratší než 7 dní. Cizinecká policie vydá rozhodnutí o správním vyhoštění cizince na dobu 3, 5 nebo 10 let, po kterou nelze cizinci umožnit vstup na území členských států Evropské unie. Následně Ředitelství služby cizinecké policie tuto informaci zařadí do informačního systému států tzv. Schengenského informačního systému.

Vedle správního vyhoštění existuje vyhoštění formou trestu uloženého soudem. Jedná se o ustanovení § 80 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve kterém je stanoveno, že „soud může uložit pachateli, který není občanem České republiky, trest vyhoštění

¹⁰⁸ Schengenské vnitrostátní pátrání je nasazení většího počtu policistů v jeden okamžik na daném místě.

¹⁰⁹ Ustanovení § 118 Zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky

z území České republiky, a to jako trest samostatný nebo i vedle jiného trestu, vyžaduje-li to bezpečnost lidí nebo majetku, anebo jiný obecný zájem. Tento trest lze uložit ve výši od jednoho roku do deseti let, anebo na dobu neurčitou. V trestním zákoníku existují i jiné trestné činy týkající se nelegálních cizinců, např. ustanovení § 337 (maření výkonu úředního rozhodnutí), ustanovení § 340 (organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice), ustanovení § 341 (napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky) a ustanovení § 342 (neoprávněné zaměstnávání cizinců).

Schengenský informační systém (SIS)

K ochraně vnitřní bezpečnosti členských států schengenského prostoru přispívají rovněž informační systémy. Mezi nejhlavnější informační systém lze zařadit Schengenský informační systém druhé generace (SIS II)¹¹⁰. Jedná se o databázový systém, který byl vytvořen z důvodu zabezpečení schengenského prostoru. V boji proti nelegální migraci jsou rovněž využívány národní databáze Cizineckého informačního systému¹¹¹ nebo Vízového informačního systému (VIS)¹¹². Centrální Schengenský informační systém je podpůrnou jednotkou informačního systému se sídlem ve Štrasburku. Jednotlivé záznamy pořizované smluvními státy Schengenu jsou touto jednotkou rozesílány do jednotlivých národních informačních systémů, které si vede každý stát. Za kontinuální zpracovávání informací vkládaných do SIS jednotlivými institucemi, kterými jsou policie a justiční orgány, odpovídá národní kancelář Sirene¹¹³. Schengenský informační systém soustřeďuje vybrané záznamy z národních policejních databází a odesílá je cestou centrálního Schengenského informačního systému k dispozici ostatním smluvním státům. Tento systém zahrnuje ustanovení jednotlivých článků Schengenské prováděcí úmluvy. Jedná se o pátrání po osobách, odepření vstupu cizinci z třetího státu, pohřešované osoby, pátrání po pobytu pro justici, skrytá kontrola a pátrání po věcech.

Odepření vstupu na vnější schengenské hranici

Odepření vstupu cizinci je jediným právním institutem, který umožňuje zamezení vstupu státním příslušníkům třetích zemí na území smluvních států. Jedná se o opatření,

¹¹⁰ Schengenský informační systém druhé generace, který nahradil stávající SIS I, obsahuje nové a vylepšené funkce s větší kapacitou.

¹¹¹ Cizinecký informační systém je národní databází, která obsahuje informace o pobytu cizinců na čs. území.

¹¹² Vízový informační systém slouží k provádění společné vízové politiky mezi ústředními vízovými orgány formou výměny údajů o žádostech o schengenské vízum. Usnadňuje kontrolu na vnějších hranicích schengenského prostoru při odhalování padělaných nebo pozměněných víz.

¹¹³ Odpovědnost za vybudování kanceláře Sirene v souladu s čl. 108 Schengenské prováděcí úmluvy nese Odbor mezinárodní policejní spolupráce Policejního prezidia České republiky, v jehož struktuře je kancelář začleněna současně s Interpolem a Europolem.

kdy příslušník třetí země nesplňuje podmínky vstupu vymezených v Schengenském hraničním kodexu¹¹⁴ a je mu tak odepřen vstup na území členských států. Osoba, která nesplňuje podmínky vstupu na území členských států, je označena jako nežádoucí osoba. Touto osobou se rozumí „cizinec, jemuž nelze umožnit vstup na území z důvodu, že by při pobytu na území mohl ohrozit bezpečnost státu, závažným způsobem narušit veřejný pořádek, ohrozit veřejné zdraví nebo ochranu práv a svobod druhých nebo obdobný zájem chráněný na základě závazku vyplývajícího z mezinárodní smlouvy¹¹⁵.

Financování opatření související s řešením migrační krize

V roce 2015 došlo k zachycení 1,04 milionů běženců jen na území Řecka a Itálie, přičemž celkový počet nelegálních překročení evropské veřejné hranice je odhadován až na 1,83 milionů¹¹⁶. Je velmi těžké v současné situaci odhadnout, jak početné a velké budou migrační vlny v následujících letech. Pro řešení migrační otázky bylo dosud z evropského rozpočtu pro roky 2015 a 2016 vyčleněno 10,1 miliard €¹¹⁷.

Dle sdělení ředitelky odboru tisku MV ČR, Lucie Novákové, vláda České republiky dne 21. srpna 2017 schválila uvolnění dalších peněz na pomoc jiným státům při řešení migrační krize. Ministerstvo vnitra v rámci svých programů uvolní 42 milionů Kč. Peněžní dary tentokrát poputují do Srbska a Jordánska. Jordánské vládě bude poskytnuto 15 milionů Kč na zřízení školicího centra v oblasti azylové politiky jako jedno z priorit pro zvládání následků migrační krize pro rok 2017. Zbývající peníze (27 milionů Kč) jsou určeny Srbsku pro potřeby Komisariátu pro uprchlíky a migraci Srbské republiky. Dar je podle ministra vnitra Chovance věnován k financování projektů zaměřených na školení zaměstnanců a rozšíření jejich odbornosti. Peníze na dary půjdou z „Programu Ministerstva vnitra na asistenci uprchlíkům v regionech původu a prevenci velkých migračních pohybů“. V rámci programu pro rok 2017 ministerstvo vnitra doposud poskytlo pomoc ve výši 68 milionů Kč Makedonii a Jordánsku¹¹⁸.

¹¹⁴ Schengenský hraniční kodex čl. 5 odst. 1.

¹¹⁵ Ustanovení § 154 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR

¹¹⁶ Europoslanec Pavel Poc: Dostupné z: <http://www.pavelpoc.cz/financovani-opatreni-souvisejici-s-resenim-migracni-krize-z-rozpocet-evropske-unie-eu>

¹¹⁷ Europoslanec Pavel Poc: Dostupné z: <http://www.pavelpoc.cz/financovani-opatreni-souvisejici-s-resenim-migracni-krize-z-rozpocet-evropske-unie-eu>

¹¹⁸ Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zpravodajstvi-ministerstvo-vnitra-poskytne-dalsi-penize-na-pomoc-pri-reseni-migracni-krize.aspx>

1.8 Mezinárodní bezpečnostní hrozby a rizika

Hierarchie mezinárodních bezpečnostních hrozeb a rizik se v současném světě velmi dynamicky mění a vyvíjí. Evropské státy i celý svět jsou dnes postaveny před nové fenomény v oblasti bezpečnosti. Evropu, stejně jako Českou republiku, tíží zvýšený nárůst terorismu a extremismu, doprovázený nepokoji, jež významným způsobem narušují vnitřní bezpečnost¹¹⁹. Z oblasti Blízkého východu a severní Afriky do Evropy každý měsíc proudí nejrůznějšími cestami stovky až tisícovky migrantů, kteří byli přinuceni pod tíhou bezpečnostní a ekonomické situace v zemích původu opustit svá bydliště. Ať již legální či ilegální cestou k nám migrují lidé bez základního životního zajištění za účelem získání sociálních jistot a výtobytků západní společnosti. Na všechny tyto bezpečnostní výzvy a na mnoho dalších s tím spojených je potřeba včas reagovat.

1.8.1 Hrozba pro ČR v příštích letech

Bezpečnostní hrozba pro Českou republiku již nepřichází zevnitř státu. Stát ohrožují jevy a lidé z jiných zemí včetně zemí, které nezvládají přistěhovalce. Nelegální hromadné přistěhovalectví je stále více spojeno s hrozbou terorismu a hrozba migrační vlny velkého rozsahu je relevantní. Zmíněná situace vyplývá z dokumentu „Rozvoj Policie České republiky v letech 2016-2020“¹²⁰. Kvůli všem bezpečnostním hrozbám včetně nebezpečí kybernetické a drogové kriminality hodlá Policie ČR přijmout v následujících pěti letech 4 000 nových policistů. Rozpočet policie a jejich složek by měl činit 10 miliard Kč, jak vyplývá ze zprávy ministra vnitra, který materiál předkládá Bezpečnostní radě státu. Posíleny budou pořádkové síly, cizinecká policie, ale i dopravní policie, kriminální služba a celostátní útvary, uvádí se v závěru dokumentu, jehož autorem je Policejní prezidium ČR.

Situaci zhoršují lidé z Afriky a Blízkého východu bez zajištění. Podle dokumentu všechny státy bez výjimky denně bojují s kybernetickými útoky, které nejen že nabírají na intenzitě, ale také jsou stále důmyslnější a v mnohých ohledech obtížně rozpoznatelné. Tuto skutečnost potvrzují analytické informace evropské agentury Frontex, poznatky ze zemí sousedících s Českou republikou i informace, statistiky a analýzy Ředitelství služby cizinecké policie. „Nelegální migrace je stále více spojena i se silící hrozbou

¹¹⁹ Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/wp-content/uploads/2016/01/Police-I-1.pdf>

¹²⁰ Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/01/hrozba-cr-v-pristich-peti-letech-pristehovalci-za-vydotbytky-zapadni-spolecnosti/>

terorismu“, uvádí se v citovaném policejním dokumentu. Česká republika představuje pro migranty jak částečně cílovou, tak převážně tranzitní zemi. Cílovou zemí je Česká republika pro občany zejména z východních zemí (Ukrajina, Rusko a Vietnam), naopak tranzitní zemí je pro občany států jihozápadní Asie, Afriky (Sýrie, Afghánistán, Pákistán, Írán, Irák) a západního Balkánu.

V této souvislosti je důležité připomenout relevantní hrozbu migrační vlny velkého rozsahu, která by zcela jistě postihla i Českou republiku. S tím souvisí mimo jiné opatření složek Integrovaného zášahového systému i možnost znovuzavedení hraničních kontrol, na jejichž dlouhodobé zajištění nemá policie adekvátní síly a prostředky, uvádí se v dokumentu. Nově zpracovaný krizový plán k migrační vlně velkého rozsahu, ve kterém se předpokládá znovuzavedení kontrol na vnitřních hranicích, generuje nové požadavky na lidské a finanční zdroje. Tento plán počítá se silami 3 655 policistů, 1 513 vojáků armády a náklady ve výši 221 511 501,- Kč na časové období 30 dnů, uvádí rovněž zmiňovaný policejní dokument.

Současná bezpečnostní situace se celosvětově vyznačuje nárůstem nových fenoménů a rizik, které mají výrazný potenciál ohrozit vnitřní bezpečnost České republiky. Zároveň některá stávající rizika akcelerují. Mezi vnější vlivy s potenciálem dopadu do úrovně vnitřní bezpečnosti státu se řadí zejména:

- celosvětově rostoucí hrozba terorismu;
- radikální růst legální i nelegální migrace s cílovou destinací v Evropě;
- hrozba tzv. islámského státu;
- vnitřní bezpečnost a politická krize na Ukrajině spojená s možným vměšováním z vnějšku;
- růst mezinárodní distribuce drog a dalších návykových látek;
- mezinárodní kyberkriminalita šířící se bez ohledu na státní hranice.

1.8.2 Bezpečnostní situace

Jedním ze základních rozměrů migrační krize jsou negativní dopady v oblasti veřejné bezpečnosti. Evropa let 2015 a 2016, sužovaná teroristickými útoky, sexuálním násilím, divokými davovými výtržnostmi a další případy trestné činnosti a narušování veřejného pořádku ze strany migrantů, se stala bez pochyby mnohem méně klidným místem pro život, než doposud byla. Vláda České republiky vzala usnesením č. 395 ze dne 22. května 2017 na vědomí „Zprávu o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2016 (ve srovnání s rokem 2015)“. Zpráva

podává informace o stavu a vývoji kriminality na území České republiky a o opatřeních k jejímu snižování¹²¹.

Jak ze zprávy dále vyplývá, v České republice bylo v roce 2016 zjištěno celkem 218 162 trestných činů. Přímá objasněnost trestné činnosti stoupla na 46,6 %, což je nejlepší výsledek od roku 1994. Podíl cizinců na celkovém počtu pachatelů trestné činnosti

meziročně vzrostl o 1 % na 8,1 %. Největší část cizinců páchajících trestnou činností na území České republiky tvoří občané Slovenska, Ukrajiny a Vietnamu. V roce 2016 dosáhla výše zajištěného majetku z trestné činnosti na 9,94 miliard Kč, což je prozatím historicky největší množství zajištěného majetku z trestné činnosti. Výrazným bezpečnostním tématem roku 2016 byl zejména nárůst teroristické hrozby v Evropě. V souvislosti s teroristickými útoky v Německu, Belgii a Francii byla průběžně vyhodnocována bezpečnostní situace a přijímána bezpečnostní opatření jak na úrovni Evropské unie, tak i v České republice. V důsledku prohlášení Evropské unie a Turecka došlo v roce 2016 k poklesu toku migrantů přes řecké ostrovy do Evropy. Migrační trasa přes Itálii naopak zaznamenala nárůst o 18 %. Na území České republiky došlo k poklesu nelegální migrace o 38,6 % (o 5 261 osob), přičemž u 95,8 % osob šlo o nelegální pobyt, nikoliv o nelegální překročení vnější schengenské hranice¹²².

1.8.3 Kriminalita cizinců a organizovaný zločin

Kriminalita je obecně negativním jevem zasahujícím všechny společnosti. Část kriminálních aktivit je také páchána cizinci. Někteří cizinci z prostředí svých zemí původu přinášejí do cílové země nové praktiky trestné činnosti, přičemž některé z nich mohou tzv. zakořenit (v Česku např. tzv. klientský systém)¹²³. Nejvyšší počty cizinců jsou odsuzovány za trestné činy, které jsou rozšířené i mezi majoritou (např. ohrožení pod vlivem návykové látky, krádeže, řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění či výtržnictví), ale také vyšší podíl jejich trestných činů související s ekonomickou aktivitou, především podnikáním (např. porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněné označení původu). S problematikou nelegální migrace a s ní spojenými

¹²¹ Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-a-verej-neho-poradku-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2016.aspx>

¹²² Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-a-verej-neho-poradku-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2016.aspx>

¹²³ ČERNÍK, J. *Klientský systém jako quasi-feudalismus v Česku*. [online]. Praha, 2005. Migrace online. [cit. 12.10.2017]. Dostupné z: http://www.migraceonline.cz/studie_f_shtml?x=21848

procesy souvisí skutečnost, že cizinci mají vyšší podíl odsouzených z důvodu maření výkonu úředního rozhodnutí, padělání a pozměňování veřejné listiny.

Podle informací zpravodajské služby se někteří cizinci v ČR také zapojují do organizovaného zločinu, který je podle Cejpa¹²⁴ většinou řízen ze zahraničí. Pro ukrajinský organizovaný zločin v Česku je charakteristické vydírání, vybírání výpalného, prostituce, obchodování se ženami, násilná trestná činnost a loupeže. Někteří ruští migranti se dopouštějí vražd a ostatní násilné trestné činnosti. Podílejí se i na krádežích automobilů, loupežích, obchodování se zbraněmi a lidmi. Podle Cejpa se u nich např. na rozdíl od Ukrajinců objevuje i sotisfikovanější ekonomická kriminalita tzv. praní peněz, korupce, zakládání fiktivních firem či finanční podvody. Vietnamský organizovaný zločin se zaměřuje na pašování zboží, nelegální přechody hranic, drogový obchod, daňové podvody a další aktivity, např. celní podvody, padělání zboží (oděvů, CD/DVD, cigaret apod.)¹²⁵.

1.8.4 Terorismus a sexuální útoky migrantů

Evropa se v nedávném období stala dějištěm bezprecedentní série teroristických útoků proti civilním cílům, při nichž zahynuly necelé tři stovky nevinných lidí. Společným jmenovatelem byl islamistický motiv. Vazba na současnou migrační krizi byla různě silná, souvislost s migrací jako takovou byla zjevná ve všech případech. V jiných případech se jednalo o občany členských států narozené v Evropě v rodinách migrantů, tj. migranty druhé nebo další generace¹²⁶. Jednotlivé případy této kategorie osob jsou v jednotlivých evropských zemích zadokumentovány a je možné si je prostřednictvím internetu zrekapitulovat. Samozřejmě nové a čerstvé teroristické útoky přibývají v Evropě prakticky každým dnem, jak jsme toho v poslední době svědky. V této souvislosti lze dodat, že agentura FRONTEX ve své zprávě „Risk Analysis for 2016“ hovoří o ohromujícím množství občanů Evropské unie, kteří se zapojili do konfliktu v Sýrii po boku džihádistů. Zmiňovaná zpráva konstatuje, že islamističtí extrémisté využijí nelegální migrační toky, kdykoli takové pohyby budou vyhovovat jejich plánům. Obdobně ředitel agentury EUROPOL, Rob Wainwright, v rozhovoru pro německý deník Neue Osnabrücker Zeitung

¹²⁴ CEJP, M. *Obrana proti ohrožení společnosti závažnými formami trestné činnosti*. Praha: KUFR, 2009, 88 s. ISBN 978-80-7338-078-6

¹²⁵ CEJP, M. *Obrana proti ohrožení společnosti závažnými formami trestné činnosti*. Praha: KUFR, 2009, 89 s. ISBN 978-80-7338-078-6

¹²⁶ BŘICHÁČEK, T. *Unie ve víru migrační krize*. Praha: Institut Václava Klause, 2016, 31 s. ISBN 978-80-7542-023-7

ze dne 19. února 2016 uvedl, že v Evropě se nachází 3000 až 500 osob, které se vrátily z výcviku v táborech radikálních islamistů¹²⁷.

S masovým přílivem migrantů z jiného kulturního prostředí se v Evropě vzedmula vlna sexuálních útoků na ženy a děti. Z dostupných zdrojů lze vyvozovat, že případy znásilnění běženci jdou řádově do stovek, případy sexuálního obtěžování do tisíců. Širší pozornost získala tato neblahá stránka migrační krize na začátku roku 2016, když na veřejnost pronikly informace o hromadných sexuálních útocích, které se udály v Kolíně nad Rýnem a dalších německých městech při silvestrovských oslavách. V Německu toho dne došlo ke stovkám případů sexuálního obtěžování, hlavně osahávání, které spáchaly větší skupiny mužů „arabského nebo severoafrického vzhledu“¹²⁸. Brzy se ukázalo, že silvestrovské události jsou jen nepatrnou špičkou ledovce, a to jak v Německu, tak v ostatních migračních krizích zasažených zemích. Média začala ve velkém referovat o řadě podobných hromadných útoků, např. při silvestrovských oslavách ve Vídni, Salcburku či Innsbrucku, nebo na hudebních festivalech v Brémách či Essenu, dále o četných případech obtěžování ve veřejných bazénech, znásilnění či pokusech o ně apod. Tyto útoky včetně znásilnění se nevyhnuly ani dětem a starším ženám¹²⁹. Ze zprávy Kriminalität im Kontext von Zuwanderung německého Spolkového kriminálního úřadu vyplývá, že v roce 2015 bylo v Německu v souvislosti s pachateli z řad migrantů hlášeno 1 688 sexuálních trestných činů včetně 458 znásilnění a aktů sexuálního donucení¹³⁰. Z již zmíněné zprávy německého Spolkového kriminálního úřadu vyplývá, že v roce 2015 bylo v Německu zaznamenáno 208 344 trestných činů spáchaných migranty, což znamená nárůst o 80 % oproti roku 2014¹³¹. Skutečné číslo může být mnohem vyšší, neboť do statistiky jsou zahrnuty jen vyřešené případy a navíc údaje byly sesbírány jen ve 13 z 16 spolkových zemí. Evidováno bylo 240 pokusů o vraždu a 28 dokonaných vražd¹³².

¹²⁷ TRIMBORN, M. Europol:Grösste Terrorgefahr seit mehr als zehn Jahren.[online]. Osnabrücker Zeitung, 19.2.2016. [cit. 10.10.2017]. Dostupné z: <http://www.noz.de/deutschland-welt/politik/artikel/672398/>

Europol-grosste-terrorgefahr-seit-mehr-als-zehn-jahren

¹²⁸ BŘICHÁČEK, T. *Unie ve víru migrační krize*. Praha: Institut Václava Klause, 2016, 34 s.

¹²⁹ BŘICHÁČEK, T. *Unie ve víru migrační krize*. Praha: Institut Václava Klause, 2016, 35 s.

¹³⁰ SOLMS, Franz. Flüchtlings-Kriminalität2015:DerBKA-Bericht[16.2.2016].[online]. [cit.30.8.2017].

Dostupné z: <http://www.bild.de/politik/inland/bundeskriminalamt/der-bka-bericht-4458700>

¹³¹ BŘICHÁČEK, T. *Unie ve víru migrační krize*. Praha: Institut Václava Klause, 2016, 37 s.

¹³² SOEREN, K. Germany:Migrant Crime Skyrockets [21.2.2016].[online]. Gatestone Institute [cit. 30.8.2017]. Dostupné z: <https://www.gatestoneinstitute.org/7470/germany-migran>

1.8.5 Možnosti vzniku bezpečnostních rizik

Rok 2015, byl z hlediska posuzování bezpečnostní situace, poměrně zásadní. Bylo to způsobeno především naprosto nezvládnutelnou migrační krizí, kterou Evropská unie nebyla a není schopna řešit. Navíc v Evropě viditelně narůstá extremismus a s ním roste i počet sympatizantů extremistických názorů, které jsou založené na nesnášenlivosti a násilí. Bezpečnost Evropy lze posuzovat s přihlédnutím ke kritickým otázkám a rozdílům v zájmech jednotlivých členských států. Pomyslné nůžky nesnášenlivosti se rozevírají i mezi některými státy. Tím se stalo, že současná rizika se v podstatě nedají oddělit od rizik evropských. Česká republika nestojí bokem současného vojenskopolitického procesu, který ve sféře bezpečnosti nabízí některé nové podněty pro rozhodování o bezpečnostní politice¹³³.

Evropa, Blízký východ a území dosud ovládané tzv. Islámským státem tvoří zvláštní trojici, jejíž konfliktní linie se stále vyostřují. Jedním z řady podnětů těchto konfliktů může být dědictví historie vztahů Evropy a Blízkého východu v uplynulém století. Na rozdíl od Československa, které nikdy nemělo kolonie, má Francie, Británie, Nizozemí a Belgie na svědomí křivdy a krveprolití v koloniích, zatímco doma se holedbaly rozvojem občanských svobod a demokratickými principy. Potenciál extremismu je v bývalých koloniálních mocnostech daleko větší než u nás, neboť i když jsou tyto křivdy minimálně desítky let staré, nejenže mohou být stále v paměti žijících lidí, ale prostřednictvím dnešních snadno dosažitelných globálních sítí a médií mohou motivovat k extremismu některé jednodušeji smýšlející, kriminálně či jiným způsobem omezené jedince a skupiny¹³⁴. Atentáty a dalšími útoky v Evropě se ideologové tzv. Islámského státu snaží vyvolat tlak proti evropským muslimům, zradikalizovat je a případně vyvolat válku s nimi přímo v Evropě. Islámský stát je jedinou skupinou, která ve své rétorice opakovaně a otevřeně propaguje útoky na západní, tudíž i evropské cíle¹³⁵.

Je zcela zřejmé, že počty uprchlíků přesahují absorpční schopnost Evropy. Pořádají se dárcovské konference k získání miliard dolarů na pomoc Sýrii jako předpoklad zastavení nejsilnějšího proudu běženců. Evropská unie se rozhodla poskytnout Turecku několik miliard eur k likvidaci pašeráků lidí, i když mnoho skeptiků se domnívá,

¹³³ HORÁK, R., *Hrozby a jejich rizika*. Brno: VŠKE, 2016, s. 146. ISBN 978-80-86710-87-7

¹³⁴ ČEJKA, M. *Patálie dnešní Evropy a islámu*. Praha: Hospodářské noviny 15.1.2015. [online].

[cit. 28.8.2017]. Dostupné z: <https://cejka.blog.ihned.cz/c1-63386990-patalie-dnesni-evropy-a-islam>

¹³⁵ HUDEMA, M. *Islámský stát chce vyvolat v Evropě občanskou válku*. Praha: Hospodářské Noviny 9.4.2016. [online]. [cit. 30.8.2017]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-65241090-islamsky-stat-chce-vyvolat-v-evrope-obcanskou-valku-antimuslimske-bojovky-jsou-jeho-spojenci-rika-expert>

že jde o vyhozené peníze a důsledek nepokrytého vydírání Evropské unie Tureckem. Evropští politici měli zprvu podobné názory. Kritizovali Maďary za „zadrátování hranic“, Slováky za odmítání uprchlíků i na dobrovolném základě a Česko za nepříliš vlídné jejich přijetí. Avšak nyní, aniž by to explicitně přiznali, de facto z pudu sebezáchovy vytvářejí z Evropy pevnost. Bohužel, jiná varianta totiž není.

Významnou oblastí rizik pro Českou republiku jsou trvale rizika teroristických útoků. Mohou být vyvolána jak nespokojeností imigrantů z arabských zemí žijících na našem území, tak i zahraničních teroristických skupin. Rovněž potenciálně jsou v České republice ohroženy teroristickým útokem zastupitelské úřady, zejména USA, Spojeného království, Izraele, Turecka, Japonska, Úřad OSN v Praze, budovy rozhlasových stanic Rádio Svobodná Evropa, Rádio Svobodný Irák, Rádio Svobodný Írán, objekty ústředních orgánů státní správy, jaderné elektrárny, objekty chemických továren, vodních děl atd. Jeden z nejméně chráněných objektů v Praze je i Úřad vlády, kde na ulici, která směřuje k používanému vchodu, parkují zahraniční autobusy a automobily. Vchod je sice hlídán policisty a jsou tam malé výsuvné mechanické závory, avšak kdyby se někdo nahoře rozjel autem plným výbušnin, tak do úřadu spolehlivě narazí. Za posledních pár let jsme byli svědky nejméně tří průniků do prostor Úřadu vlády, a to buď od Vltavy, nebo i po hromosvodu.

Obdobná krizová situace může nastat v okolí hokejové haly Rondo v Brně, kde v těsném sousedství veřejné komunikace se nachází komplex chladicího zařízení k chlazení ledové plochy. Toto zařízení je zabezpečeno proti možnosti vniknutí či poškození pouze drátěným plotem, což absolutně nemůže vyhovovat dnešním bezpečnostním předpisům. Do zmíněného objektu se může bez jakýchkoliv potíží dostat nepovolaná osoba s cílem poškození uvedeného zařízení, čímž může způsobit velmi vážné ohrožení na životě místních občanů. Komplex chladicího zařízení obsahuje různé nebezpečné chemikálie, zejména čpavek, ethanol a další. V případě úniku čpavku mohou být vystaveni jeho toxickým účinkům nejen pracovníci obsluhy, návštěvníci areálu, ale i osoby v blízkosti stadionu.

Nově se projevující možné riziko ohrožení mohou představovat bezpilotní drony. Česká republika dosud patří k zemím, kde nedochází k otevřeným projevům mezinárodního terorismu. Dopad mezinárodního terorismu na Českou republiku zůstává spíše zprostředkovaný.

PRAKTICKÁ ČÁST

2 VÝZKUMNÁ ČÁST

2.1 Kvantitativní metoda

2.1.1 Metodologie

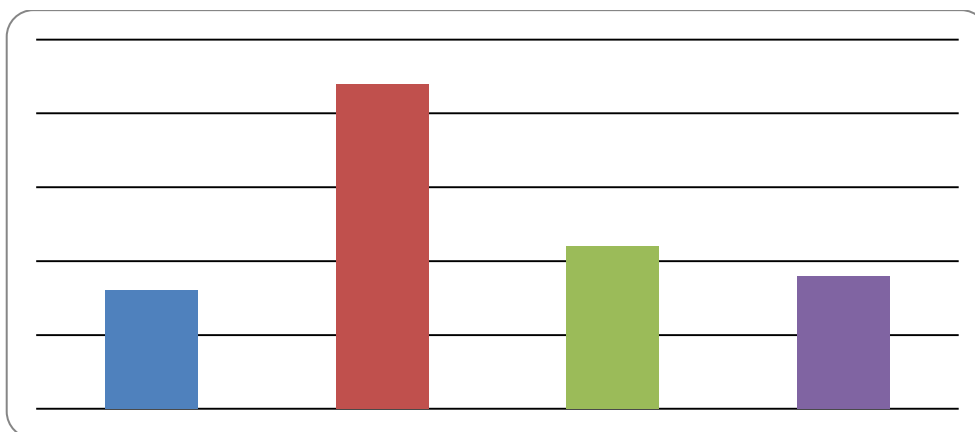
Při výzkumu předkládané práce byla použita kvantitativní metoda, která umožnila získat data od náhodných respondentů z různých regionů, zejména ze Středočeského kraje a hlavního města Prahy. Výzkum pro tuto práci se zúčastnilo **50 mužů a 50 žen** (32 mužů a 38 žen z Prahy). Samotný sběr dat probíhal pomocí dotazníkového šetření – písemnou formou s použitím polouzavřených otázek (viz příloha č. 1) Respondentům byly osobně na náhodném místě předány připravené dotazníky, na které zcela anonymně uváděli svoje názory a odpovídali na položené otázky. Východiskem pro kvantitativní výzkum byly pro respondenty připravené otázky, jejichž verifikací či popřením budou naplněny cíle diplomové práce. Při šetření byly zkoumány postoje a názory na problematiku migrační a azylové politiky, doba na jeho vyplnění představovala v průměru pět minut. Konkrétně respondenti vyjadřovali své názory na oblast přizpůsobení se cizinců-imigrantů k majoritní společnosti, pracovní migraci, multikultuře a začleňování do společnosti včetně kriminální oblasti.

Věkové složení respondentů je následující:

Tabulka 1 Věkové rozmezí respondentů

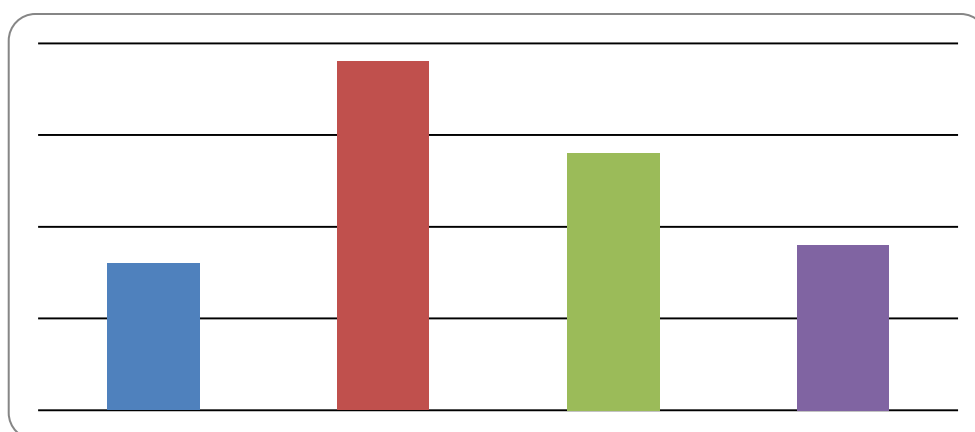
Muži		Ženy	
25–35 let	8	25–35 let	8
36–46 let	22	36–46 let	19
47–59 let	11	47–59 let	14
60 a více let	9	60 a více let	9

Zdroj: vlastní

Graf 2 Věkové rozmezí muži

Zdroj: vlastní

Graf 3 Věkové rozmezí ženy

Zdroj: vlastní

2.1.2 Multikulturalita

Při získávání názoru na multikulturalitu bylo zjištěno, že respondenti zásadně nesouhlasí s propojením kultur různých etnik, společností různých tradic a náboženského vyznání, neboť nelze slučovat a propojovat křesťanství s islámským náboženstvím, kde je upřednostňováno právo šaría. Ve větší míře převažuje názor, že Česká republika prozatím neztrácí vlivem příchodu imigrantů svoji kulturu. Respondenti uvádějí, že např. Rakousko svoji kulturu touto situací ztrácí, je jen otázkou času, kdy tato situace nastane i v České republice. Tento názor mohu plně podpořit, neboť co jsem viděl minulý rok při letní dovolené v Kaprunu, to jsem ještě nezažil. Zmíněné atraktivní alpské středisko turistiky, které je jednou z nejoblíbenějších oblastí spolkové země Rakouska, je plně

obsazeno zahalenými islámskými ženami s dětmi a muži v přepychových nablýskaných automobilech, převážně německé výroby včetně státní poznávací značky. Tato skupina cizinců již v uvedeném městečku zakoupila značnou část nemovitého majetku včetně obchodů, restaurací apod. Pouze jednu jedinou restauraci jsem v místě objevil, která patřila soukromému rakouskému podnikateli. Hotely a penziony jsou z větší části obsazeny touto skupinou osob. Výsledná data je možné označit jako očekávaná.

2.1.3 Pracovní migrace

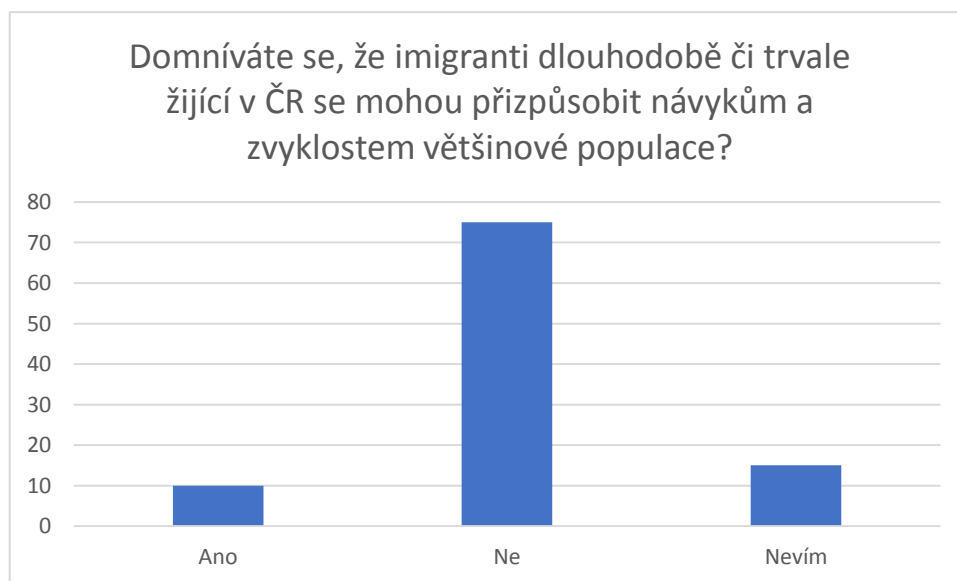
Další oblastí migrace, na kterou bylo šetření zaměřeno, je oblast pracovní migrace. Ta byla vybrána zejména proto, že se jedná o nejvíce rozšířený typ migrace a postihuje nejvíce zemí. V dnešních možnostech, jaké jsou nabízeny v pracovní migraci, by mělo být očekáváno, že bude obecně pracovní migrace přijímána. V tomto ohledu by mohl hrát roli faktor imigrace a emigrace za pracovními nabídkami. Pracovní migrace by však nemusela být přijímána z pohledu příchodu imigrantů za prací do České republiky a zejména příchodu imigrantů z tzv. třetích zemí. Zaměstnávání imigrantů není příliš pozitivně přijímáno. Vystal většinový názor, že imigranti berou práci českým občanům (zejména se uvádí ukrajinská národnost). Za pozornost stojí uvést, že ženy volí oproti mužům odpověď neví, což je možné považovat za důsledek tématu, kdy se jedná o nepříliš zveřejňovanou problematiku.

2.1.4 Kriminalita migrantů

V další části šetření respondenti odpovídali na oblast kriminality migrantů, která je označována jako jedna z negativních projevů migrace. Konkrétně byly zjišťovány postoje, zda je cizinců žijících v České republice mnoho či nikoliv, zda počet imigrantů ovlivňuje míru kriminality a zda je u imigrantů větší pravděpodobnost páchaní trestné činnosti. V otázce na zvýšenou pravděpodobnost kriminality u cizinců, kteří imigrují do České republiky, vyjádřila naprostá většina respondentů názor (muži i ženy), že pravděpodobně se tito cizinci zapojí do trestné činnosti ve větší míře než občané majoritní společnosti. Názory na počet imigrantů v České republice se prakticky neliší. Respondenti se domnívají, že počet cizinců-imigrantů je příliš velký.

2.1.5 Přizpůsobení imigrantů

Jako další otázka byla zvolena, zda imigranti dlouhodobě žijící v České republice se mohou přizpůsobit návykům a zvyklostem většinové populace. Zde bylo smyslem vyjádřit svůj názor na spolužití imigrantů a majoritní společnosti, zda by se měli cizinci či imigranti celkově přizpůsobit většinové populaci, či by si měli každý žít dle svých zvyků a tradic. Jednoznačně vyznělo, že cizinci, resp. imigranti se v žádném případě nemohou asimilovat do většinové společnosti.

Graf 4 Otázka č. 3

Zdroj: vlastní

2.1.6 Statut uprchlíka a terorismus

Následnou otázkou byl zjišťován názor, zda v případech imigrantů se jedná o skutečné uprchlíky jako takové nebo o uprchlíky ekonomické. Zároveň otázka zjišťovala, zda mezi touto kategorií osob se nacházejí teroristé s napojením na tzv. Islámský stát. Prakticky 85 % respondentů vyslovilo názor, že se jednoznačně jedná o ekonomické uprchlíky a v 15 % jsou napojeni na tzv. Islámský stát.

2.1.7 Ostatní otázky výzkumu

V následujících otázkách dotazníku byla např. zjišťována situace, zda by respondenti ubytovali ve svém domě či bytě např. jednu rodinu uprchlíků či jedince a zda by jim byli ochotni poskytnout finanční a hmotné zabezpečení včetně ošacení, jídla apod. Jednoznačně od všech respondentů vyzněla odpověď, že v žádném případě by zmiňovanou pomoc uprchlíkům neposkytli. V 95 % respondenti označili skutečnost, že nesouhlasí s pobytem těchto cizinců na území České republiky bez dokladů, vyslovují souhlas s umístěním do detenčních zařízení, avšak nesouhlasí, aby imigranti v těchto zařízeních využívali bezplatné lékařské vyšetření včetně následného bezplatného ošetřování např. při přijímání potřebných léků a zdravotnického materiálu. V závěrečné otázce bylo zjišťováno, zda respondenti mají představu, kolik finančních prostředků se vydá ve třech detenčních zařízeních v České republice na celkový provoz, nepočítaje dalších azylových zařízení, kde klienti mají mírnější až normální pobyt.

Výši finančních nákladů na celkový provoz detenčních zařízení a ostatních azylových a přijímacích středisek nedokáží, jako oslovení respondenti, určit, neboť stanovení relevantních informací by vyžádalo mnoho úsilí při zjišťování pravdivých skutečností. Vzhledem k tomu, že jsem se několik let služebně pohyboval v detenčních a dalších azylových zařízeních, dovoluji si vyslovit nepotvrzený finanční odhad na celkový roční výdaj jednoho detenčního zařízení ve výši dvaceti až třiceti milionů Kč. Tento odhad vyjadřuje vybavení objektu či jeho obnova, vybavení či obnova zdravotnických ordinací, výdaje na nákup různých léků a zdravotnického materiálu, mzdy zaměstnanců vnitřní ostrahy ze soukromé sféry, mzdy vnější ostrahy příslušníků Policie ČR, mzda zaměstnanců Správy uprchlických zařízení MV ČR, mzdy zdravotního personálu Zdravotnického zařízení MV ČR, strava pro všechny přítomné včetně mezd kuchyňského personálu, odvoz nemocných klientů na odborná lékařská vyšetření do nemocnic a zpět, údržbářské práce, odvoz směsného a nebezpečného odpadu.

Opětovně uvádím, že v České republice jsou zřízena Přijímací střediska na mezinárodním letišti v Praze a v obci Zastávka u Brna, Pobytová střediska v Kostelci nad Orlicí a Havířově, Integrační azylová střediska v Jaroměři, Předlicích a Brně, Centra na podporu integrace cizinců v Ostravě, Pardubicích, Jihlavě, Zlíně, Plzni, Liberci, Karlových Varech, Českých Budějovicích a Olomouci, Zařízení pro zajištění cizinců (detenční zařízení) v Bělé pod Bezdězem, Vyšních Lhotách a Balkové.

2.2 Závěr výzkumné části

Z celkového vyhodnocení dotazníkové šetření vyplynulo, že pozitivní názory zvolily ve velmi malé míře pouze ženy, což by mohlo být označeno za sociálnější vnímání sociálních otázek. Mužské odpovědi byli razantnějšího rázu v této oblasti migrační a azylové politiky, tudíž většinou nesouhlasného charakteru se vším, co se týká uprchlictví a azylu. Celkový pohled respondentů na zmiňovanou oblast vyzněl zcela kriticky. Migranty vidí jako problematickou skupinu. Důvody, proč je tak hodnotí, mohou být různé, převážně ekonomické a bezpečnostní zcela v souvislosti s kriminalitou a pocitem bezpečí. Celkově cizincům je přisuzováno zvyšování kriminality a jsou považováni za narušitele bezpečí v zemi, zároveň způsobují vyšší zdravotní riziko pro naše občany. Ve výzkumné části se domnívám, že jsem dosáhl cíle tak, jak jsem předpokládal. Získal jsem celkově negativní mínění a názory náhodných sto dospělých občanů ze Středočeského kraje a hlavního města Prahy. Skutečnost, že ne vše vyšlo v této oblasti pozitivně a pohled na cizince, uprchlíky a azylanty není ideální, dokazuje nutnost dalšího zkoumání uvedené problematiky.

ZÁVĚR

V předkládané diplomové práci jsem se zaměřil na migrační a azylovou politiku v rámci České republiky s úzkou návazností na zmíněnou problematiku v evropském společenství. Z počátku jsem se věnoval migraci jako pojmu, jejímu historickému vývoji, neregulární migraci, institucionálnímu a legislativnímu rámci, vízové politice, azylovým zařízením, aplikovaným opatřením v boji proti nelegálnímu přistěhovalectví, současným možným dopadům bezpečnostních rizik a v neposlední řadě výzkumné části uvedené problematiky.

Cílem práce se stala rešerše a analýza migrační a azylové politiky s uvedením možných směrů pro další zkoumání a hodnocení zmíněného tématu včetně naznačení možných směrů pro další vědecká zkoumání. **V rámci této práce byly stanoveny dvě výzkumné otázky: 1) „Je strategie České republiky a Evropské unie z hlediska migrační a azylové politiky perspektivní a dostačující?“ 2) „Hrozí potenciální možnosti vzniku bezpečnostních rizik v České republice?“**

Migrační a azylovou politiku jsem v této práci pojal jako celosvětový proces, kdy dochází k míchání kultur, a proto jsem do práce zahrnul i základní pojetí multikulturního uspořádání společnosti, což se projevilo ve výzkumné části. Současně jsem se zaměřil na výzkumy, které se dotýkají problematiky migrace a cizinců v České republice s přístupem k majoritní české společnosti. Na základě těchto výzkumů byla rovněž provedena analýza mínění respondentů z regionů Středočeského kraje a hlavního města Prahy na postavení imigrantů v naší společnosti i z pohledu možnosti výskytu terorismu a kriminálního zaměření.

Na první otázku lze vyjádřit přesvědčení, že strategie České republiky a Evropské unie je v zásadě provázána a schopna reálného života až na velmi rozdílná stanoviska k relokaci uprchlíků ve smyslu stanovených kvót v oblasti přerozdělování imigrantů. Otázkou zůstává, když Turecko a Itálie propustí již došlé uprchlíky z jejich území dále do vnitrozemí Evropy, zda Evropská unie bude schopna zabezpečit schengenskou vnější hranici. Dle vyjádření dostupných sdělovacích prostředků prozatímni vnější ochrana evropských hranic nevykazuje žádné přívětivé informace v ohledu bezpečnostní situace pro jednotlivé evropské země.

Na druhou výzkumnou otázku je třeba na základě odborných publikací odpovědět, že potenciální možnosti bezpečnostních rizik skutečně pro Českou republiku hrozí a je zcela bezpodmínečně nutné se touto otázkou na úrovni státních

orgánů zabývat a provádět účinná preventivní opatření, neboť nikdo není schopen rozeznat, zda např. za příchodem imigrantů se neskrývají nebezpeční teroristé či jiné kriminálně závadové osoby.

A proč je imigrace považována za sociální fenomén? Především můžeme říci proto, že postihuje celý svět a vlivem globalizovaných médií zasahuje některé země více a některé naopak méně. Nejžádanějšími cílovými zeměmi jsou zejména bohaté a ekonomicky stabilní státy, které nabízejí kvalitní životní podmínky a dostatek pracovních příležitostí. Podle mého názoru jsou hlavní příčinou současné migrace socioekonomické rozdíly mezi bohatými a chudými zeměmi. Mezi méně významné aspekty stěhování obyvatelstva se ukazují politická pronásledování, ekologické katastrofy, válečné konflikty, náboženské boje apod.

Občanské války, hladomory, sociální nejistota, poptávka po levné pracovní síle budou hrát podstatnou roli, proč bude neustále docházet k přílivu ilegálních i legálních imigrantů do Evropské unie. V nadcházejících desetiletí bude imigrace důležitým prostředkem k řešení demografického vývoje v jednotlivých státech Evropské unie. Cílem jednotlivých států Evropské unie však bude opatrný a selektivní proces náboru migrantů. Tyto osoby ze třetích zemí, které přijal jeden členský stát, se budou moci volně pohybovat i v ostatních členských státech. Zmíněná problematika již vyvolává nevoli u některých zemí a bude potřeba nadále mezi státy o tomto tématu vyjednávat. Tlaky na vnějších hranicích Evropské unie budou pravděpodobně daleko větší a opatření, jež jsou v současnosti přijímána, nebudou dostatečně efektivní. Bude zajímavé tento vývoj sledovat v nadcházejících několika letech a dalších desetiletí¹³⁶.

¹³⁶ RYDLOVÁ, Z. Společná přistěhovalecká politika Evropské unie. [online]. Praha, 2015. Diplomová práce. Metropolitní univerzita Praha. 67 s. [cit. 25.10.2017].

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ INFORMACÍ

Literatura

- BALABÁN, Miloš., PERNICA Bohuslav a kol. *Bezpečnostní systémy ČR: problémy a výzvy*. Praha: Karolinum 2015, 320 s. ISBN 978-80-246-3150-9
- BADE, K. J. *Evropa v pohybu: evropské migrace dvou století*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2015, 497 s. ISBN 978-80-7106-559-5
- BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politika v USA, Západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova univerzita, 2005, 308 s. ISBN 978-80-210-3875-6
- BŘICHÁČEK, T. *Unie ve víru migrační krize*. Praha: Institut Václava Klause, 2016, 260 s. ISBN 978-80-7542-023-7
- BUDILOVÁ, L., HIRT, T. 2005. *Policista v multikulturním prostředí*. Praha, Odbor bezpečnostní politiky a Odbor azylové a migrační politiky MV ČR, 104 s. ISBN 80-903510-1-8
- CEJP, M. *Obrana proti ohrožení společnosti závažnými formami trestné činnosti*. Praha: KUFR, 2009, 219 s. ISBN 978-80-7338-078-6
- Český statistický úřad. *Cizinci v České republice*. Praha: Scientia, 1. vydání, 2002. ISBN 80-7223-761-6
- DOČKAL, Vít, Petr FIALA, Markéta PITROVÁ a Petr KANIOK. *Česká politika v Evropské unii – Evropský integrační proces a zájmy České republiky*. 1.vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2006. 216 s. ISBN 80-210-4076-9
- DRBOHLAV, Dušan a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku: Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* 1. vydání Praha: SLON 2010, 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1
- HAIŠMAN, T., TROMBÍK, P. *Uprchlíctví v České republice*. Praha: Portál 1998. ISBN 80-7178-285-8
- HORÁK, R., DANIELOVÁ, L. *Hrozby a jejich rizika*. Brno: VŠKE, 2016, 407 s. ISBN 978-80-86710-87-7
- HRADEČNÁ, P., JELÍNKOVÁ, M., ČIŽINSKÝ, P. *Řešení otázek neoprávněného pobytu cizinců – Situace v ČR a ve vybraných evropských zemích*. Praha, Nakladatelství Linde, 2012, 267 s. ISBN 978-80-7201-869-7
- JÍLEK, D. a kol.: *Společný evropský azylový systém: procedurální směrnice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, ISBN 978-80-210-4058-0

- KLAUS, Václav., WEIGL, Jiří. *Stěhování národů s.r.o.: Stručný manuál k pochopení současné migrační krize*. 1. vydání Praha: Olympia 2015, 88 s.
ISBN 978-80-7376-422-7
- PALÁT, Milan. *Mezinárodní migrace a ekonomika v Evropské unii: Vývoj, determinanty, politiky a trendy*. 1.vyd. Ostrava: Key Publishing, 2015, 95 s. ISBN: 978-80-7418-230-3
- PÍTROVÁ, L. *Aktuální právní aspekty migrace*. Praha: Leges, 2016, 171 s.
ISBN: 978-80-7502-162-5
- SCHEU, H. a kol. *Aktuální otázky migrační politiky Evropské unie*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2010. 120 s. ISBN:978-80-7408-031-9
- ŠIŠKOVÁ, Tatjana. 2008. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha, Portál s.r.o., 280 s.
ISBN 80-7178-285-8
- UHER, Zdeněk a kol. *Migrace – Historie a současnost*. 1. vyd. Ostrava: PANT 2016,
144 s. ISBN: 978-80-905942-9-6
- UHHEREK, Z. a kol. *Analýza státního integračního programu pro azylanty*. Etnologický ústav Akademie věd ČR. 2012, 273 s. ISBN 978-80-87112-65-6

Články v časopisech včetně elektronických

- ČEJKA, M. *Patálie dnešní Evropy a islámu*. Praha: Hospodářské noviny [online]. 2015.
[cit. 28.8.2017]. Dostupné z: <http://cejka.blog.ihned.cz/-63386990-patalie-dnesni-evropy-a-islam>. ISSN 1213-7693
- CIHELKOVÁ, E. *Lisabonská smlouva*. Praha: Centrum evropských studií. [online].
2010. [cit. 29.8.2017]. ISSN 1804-1280. Dostupné z: <http://www.vse.cz/se/36>
- ČIŽINSKÝ, P. *Regularizace nelegální migrace v Evropě*. [online]. 2005, s. 2. Dostupné z:
http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcef50bfa263ef/PCizinsky_Regularizace_nelegalni_migrace.pdf
- Dobrovolné návraty* [online]. Praha: Odbor azylové a migrační politiky, ©2016. Poslední změna 12.4.2017 [cit.2.8.2017]. Dostupné z: www.mvcr.cz/clanek/informace-o-projektu-dobrovolnych-navratu.aspx
- HUDEMA, M. *Islámský stát chce vyvolat v Evropě občanskou válku*. Praha: Hospodářské noviny [online]. 2016. [cit. 30.8.2017]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/cl-65241090-islamsky-stat-chce-vyvolat-v-evrope-obcanskou-valku-antimuslimske-bojuvky-jsou-jehospojenci-rika-expert>. ISSN 1213-7693

- JUNGWIRTH, T. Výzkumný centrum související s uprchlictvím [online]. 2016, [cit. 20. 8. 2017]. Dostupné z: <http://www.amo.cz/cs/agenda-pro-ceskou-zahranicni-politiku/azylova-migracni-politika-eu/>
- KAVANOVÁ, K. Evropský pakt o migraci a azylu-společná imigrační pravidla pro členské země EU. Praha: Migraceonline [online]. 2008. [cit.2.9.2017]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/cz/eknihovna/evropsky-pakt-o-migraci-a-azylu-spolecn-a-imigracni-pravidla-pro-clenske-zeme-eu>
- KLVAŇOVÁ, A. Migrantí nás nutí k přehodnocení zažitých norem chování. [online], 2007, sociální práce č.2, [cit.12.7.2017]. Dostupné z: <http://www.socialnprace.cz/soubory/2socialnpracesim120116135018.pdf>. ISSN 1213-6204
- KOMÍNKOVÁ, M. Azylová politika [online]. 2016, [cit. 20. 8. 2017]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9256/27361/clanek/azylova-politika>
- Krátkodobé pobyty a příslušná legislativa.* [online]. Praha: Odbor azylové a migrační politiky, ©2016. Poslední změna 12.4.2017 [cit.2.8.2017]. Dostupné z: <http://clanek/kratkodoby-pobyt-vizova-poinnost-bezvizo>
- LEVOVÁ, J. Proč nepodporuje stát Čechy stejně jako cizince? [online]. Plzeň,2017, [cit. 29. 8.2017]. Dostupné z: <http://plzen.cz/proc-nepodporuje-stat-cechy-stejne-jako-cizince-zlobi-se-preedsedkyne-okamurovcu/>
- Lisabonská smlouva.* [online]. Praha: MV ČR, 2016. [cit. 2.8.2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/agenda-eu-na-mv-lisabonska-smlouva.aspx>
- Migrace* [online]. Praha: Demografický informační portál. Poslední změna 22.1.2017 [cit. 13.7.2017]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?_migrace ISSN 1801-2914
- Migrace* [online]. Praha: Odbor azylové a migrační politiky, ©2016. Poslední změna 23.3.2017[cit.2.8.2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx>
- Migrační a azylová politika.* [online]. Praha: Odbor azylové a migrační politiky, ©2016. Poslední změna 14.4.2017 [cit. 28.8.2017]. Dostupné z: www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx
- NOVÁK, P., KOPECKÁ, P. Schengenský informační systém SIS. [online] Ministerstvo vnitra ČR, 2017. [cit.30.7.2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/schengensky-informacni-system-spusten.aspx>
- SOEREN, Kern. Germany:Migrant Crime Skyrockets [21.2.2016]. Gatestone Institute. Dostupné z: <https://www.gatestoneinstitute.org/7470/germany-migrants-crim>

- SOLMS-LAUBACH, Franz. Flüchtlings-Kriminalität 2015: Der BKA-Bericht [online]. Bild KG Berlin 16.2.2016. Dostupné z: <http://www.droemer-knaur-de/autoren/7901591/Franz-solms-l>
- Společný evropský azylový systém.* [online]. Praha: Odbor azylové a migrační politiky, ©2016. Poslední změna 14.4.2017 [cit. 28.8.2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/spolecny-evropsky-azylovy-system.aspx>
- TRIMBORN, Marion. Europol: Grösste Terrorgefahr seit mehr als zehn Jahren. [online]. Neu Osnabrücker Zeitung [19.2.2016]. Dostupné z: <http://www.noz.de/deutschland-welt/Politik/artikel/672398/europol-grosste-terrorgefahr-seit-mehr-als-zehn-jahren>

Internetové zdroje

- GÜNTEROVÁ, Tereza. Uprchlíci a žadatelé o azyl v České republice. [online]. Člověk v tísni o.p.s.: Program varianty. [cit.13.7.2017]. Dostupné z:http://www.varianty.cz/download/docs/202_uprchli-ci-a-z-adatele-o-azyl-v-c-r.pdf
- KUBEŠ, J. KREJČOVÁ, N. WOKOUN, R. Socioekonomická geografie II. [online]. 2015. Praha, vydáno v elektronické podobě jako studijní opora VŠRR Praha. [cit.13.7.2017]. Dostupné z: <http://www.vsrr.cz>
- RENDLOVÁ, Kateřina. Nelegální migrace v ČR za rok 2016. [online]. 2017, Ředitelství služby cizinecké policie. Praha, 2017. [cit.13.7.2017]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/nelegalni-migrace-v-cr-za-rok-2016.aspx>
- TOŠNEROVÁ, B. Návratová směrnice-na cestě k restriktivní evropské imigrační politice. [online]. Praha, 2016. [cit. 14.7.2017]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/cz/eknihovna/>
- Azyl a doplňková ochrana [online]. Praha: Asociace pro právní otázky imigrace ASIM a.s., ©2016. [cit.5.8.2017]. Dostupné z: http://www.asimos.cz/Azyl#Co_je_azyl
- Azyl, migrace a integrace: přístup k nelegální migraci v ČR a EU. [online]. Praha, 2010. Ministerstvo vnitra. [cit.29.9.2017]. Dostupné z: www.mvcr.cz/mvcren/docDetail.aspx
- Dublinský systém [online]. Praha: Odbor azylové a migrační politiky MV ČR © 2016. Poslední změna 28.8.2017. [cit. 16.9.2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/dublinsky-system.aspx>
- Fakta a čísla OSN. [online]. Praha, 2013. Informační centrum OSN. [cit. 30. 8. 2017]. Dostupné z: <http://www.archiv.osn.cz/system-osn/programy-a-dalsi-organy-osn/?i=103>

Správa uprchlických zařízení. [online]. Praha, 1996, Poslední změna 2016, [cit.20.8. 2017].
Dostupné z: <http://www.suz.cz/o-nas/o-nas/>

Schengenský informační systém. [online]. Praha, 2015. [cit. 30. 8. 2017]. Dostupné z: <http://www.uoou.cz/sis-schengensky-informacni-system/ds.3280/archiv=0&p1=1887>

Víceletý program pro oblast spravedlnosti a vnitřních věcí, [online]. Ministerstvo vnitra. ©2004 [cit. 22.8.2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/agenda-eu-na-mv-vicelety-program-pro-oblast-spravedlnosti-a-vnitrnich-veci.aspx>

Zasedání Evropské rady konané ve dnech 15. a 16. října 1999 v Tampere [online]. Praha: Policejní akademie ČR, ©2005 [cit. 22.8.2017]. Dostupné z: http://www.polac.cz/eu/zased_er_html

Kvalifikační práce

BÁRTOVÁ, M., 2005. *Uprchlíci a azylanti v ČR*. Brno: Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Přírodovědecká fakulta. 58 stran

ČERVOVÁ, M., 2014. *Boj s nelegálním přistěhovalectvím v EU*. Pardubice: Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Fakulta ekonomicko-správní. 69 stran

KOTAČKA, M. 2011. *Azylová politika a její aplikace v rámci ČR*. Zlín: Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií. 79 stran

RYDLOVÁ, Z. 2015. *Společná přistěhovalecká politika Evropské unie*. Praha: Diplomová práce. Metropolitní univerzita Praha. 77 stran

KAHOUNOVÁ, L. 2012. *Migrace jako sociální fenomén*. Praha: Diplomová práce. Univerzita Karlova. Fakulta filozofická. 90 stran

Prameny (právní a jiné dokumenty)

Zákon č.326/1999 Sb., ze dne 30. listopadu 1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.

Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999 o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Aktualizované úplné znění zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců k 1. 7. 2017.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex).

Úmluva o právním postavení uprchlíků ze dne 28.července1951, ve znění Newyorského protokolu ze dne 31. ledna 1967, publikována pod č. 208/1993 Sb.

Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR v roce 2016 [OAMP]
ze dne 10.7.2017.

Nařízení Rady ze dne 18. února 2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení
členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané státním příslušníkem
třetí země v některém z členských států.

Rozhodnutí Rady 2008/615/SVV ze dne 23. června 2008 o posílení přeshraniční
spolupráce, zejména v boji proti terorismu a přeshraniční trestné činnosti (Úřední
věstník EU, L 210/1, 6.8.2008).

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 (Úřední
věstník EU, L 348/98, 24.12.2008).

Usnesení vlády ČR č. 55 ze dne 13. ledna 2003 o zásadách politiky vlády v oblasti migrace
cizinců.

Usnesení vlády ČR ze dne 14. prosince 2016 o auditu národní bezpečnosti

Usnesení vlády ČR ze dne 23.10.2000 o zřízení meziresortního orgánu pro potírání
nelegálního zaměstnávání cizinců v ČR

Nařízení Rady ES č. 539/2001 ze dne 15. března 2001 o překračování vnějších hranic.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 810/2009 o kodexu Společenství o vízech.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 265/2010 ze dne 25. března 2010, kterým
se mění Úmluva k provedení Schengenské dohody.

Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod.

Úmluva OSN o právním postavení uprchlíků – tzv. Ženevská konvence, podepsána
28. července 1951, v platnost vstoupila 22. dubna 1954.

Směrnice Rady EU č. 2004/83/ES o minimálních normách, které musí splňovat státní
příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat
o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní
ochranu.

Ustanovení §7 odst. 1 zákona č. 216/2002 Sb., o ochraně státních hranic České republiky

Zákon č. 498/1990 S., o uprchlících

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

Seznam obrázků

Obrázek 1 Detenční zařízení Běla Jezová 49

Obrázek 2 Detenční zařízení Balková 51

Seznam grafů

Graf 1 Mezinárodní ochrana..... 18

Graf 2 Věkové rozmezí muži..... 68

Graf 3 Věkové rozmezí ženy 68

Graf 4 Otázka č. 3..... 70

Seznam tabulek

Tabulka 1 Věkové rozmezí respondentů 67

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A Otázky dotazníkového šetření	I
Příloha B Vývoj počtu cizinců v ČR podle typu pobytu	V
Příloha C Nelegální migrace cizinců	VI
Příloha D Vývoj počtu obviněných a odsouzených cizinců	VII
Příloha E Mezinárodní ochrana	VIII
Příloha F Státní občanství ČR nabytá během roku v letech 2001-2015	IX

PŘÍLOHY

Příloha A Otázky dotazníkového šetření

- 1) Jaký je podle Vás počet imigrantů v České republice?
 - příliš velký;
 - přiměřený;
 - nevím.

- 2) Domníváte se, že v ČR žije mnoho cizinců (dlouhodobý, trvalý pobyt, azylanté)?
 - příliš mnoho;
 - přiměřeně;
 - nevím.

- 3) Domníváte se, že je dobré, že ČR je multikulturní zemí? (propojení kultur různých etnik, tradic a náboženského vyznání)
 - v žádném případě (nelze slučovat křesťanství s islámským náboženstvím);
 - ano;
 - nevím.

- 4) Domníváte se, že imigranti dlouhodobě či trvale žijící v ČR se mohou přizpůsobit návykům a zvyklostem většinové populace?
 - ne;
 - ano;
 - nevím.

- 5) Myslíte si, že je u imigrantů více pravděpodobné, že se zapojí do trestné činnosti než u rodilých Čechů?
 - ne;
 - ano;
 - nevím.

- 6) Domníváte se, že v případě imigrantů se jedná o uprchlíky nebo ekonomické migranty?
- jednoznačně o uprchlíky;
 - jednoznačně o ekonomické migranty;
 - nevím.
- 7) Domníváte se, že mezi imigranty-uprchlíky jsou rovněž teroristé s napojením na tzv. Islámský stát?
- v žádném případě;
 - zcela určitě;
 - nevím.
- 8) Jste pro, aby naše vláda přijímala přerozdělení-kvóty imigrantů stanovené Evropskou unií?
- v žádném případě;
 - zcela určitě;
 - nevím.
- 9) Domníváte se, že imigranti mohou v EU zastávat specializovaná pracovní místa?
- ano;
 - ne;
 - nevím.
- 10) Domníváte se, že imigranti se budou v EU převážně zabývat službami různého projevu?
- ano;
 - ne;
 - nevím.
- 11) Mohou brát imigranti práci českým lidem?
- v žádném případě;
 - pouze v 5%;
 - nevím.

12) Domníváte se, že příchodem imigrantů Česká republika ztrácí svoji kulturu?

- v žádném případě;
- zcela určitě;
- nevím

13) Budete-li majitelem rodinného domu (bytu), přijmul byste po určitou dobu jednoho či více uprchlíků do svého obydlí?

- ano, je třeba pomáhat lidem bez domova;
- v žádném případě;
- nevím.

14) Nelegální migraci (cizinec vnikl nebo se zdržuje na čs. území bez povolení)

- odsuzuji a nesouhlasím s jejich dalším pobytem v ČR;
- schvaluji v případě, že se jedná o uprchlíky ze své vlasti včetně zajištění sociální a finanční pomoci;
- tato kategorie cizinců by měla být bez výhrady umístěna do detenčních zařízení, kde nemají možnost volného pohybu v regionu mezi čs. občany;
- nevím.

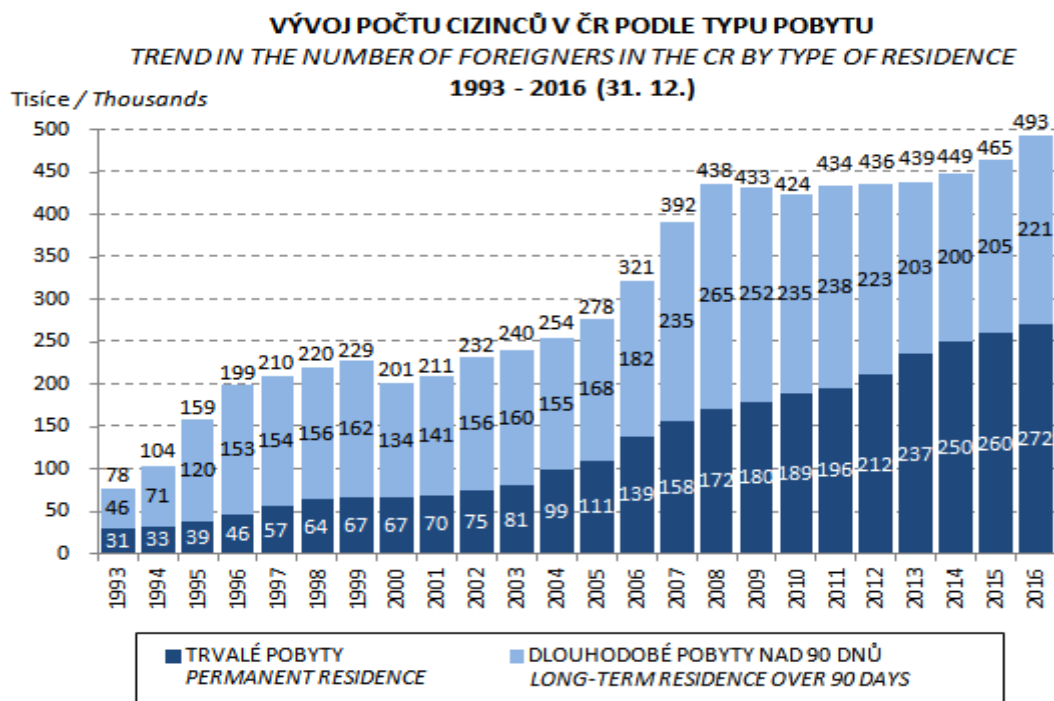
15) Zadržení cizinci v detenčních zařízení mají vstupní a výstupní lékařskou prohlídku zdarma, během pobytu mají bezplatné zdravotnické vyšetření a ošetření včetně bezplatné spotřeby zdravotnického materiálu, nemají-li finanční prostředky, mají stravu zdarma.

- souhlasím bez výhrad, je třeba pomáhat lidem v nouzi a na útěku;
- zásadně nesouhlasím, neboť tyto finanční prostředky plynou ze státního rozpočtu České republiky a naši občané musí ze svých výdělků do tohoto rozpočtu odvádět nemalé částky na zdravotní a sociální pojištění;
- nedokáži odpovědět.

16) Pobyť nelegálně se zdržujících cizinců v detenčních zařízení včetně celkového zabezpečení na provoz vykazují roční finanční náklady. Máte představu, kolik financí se za rok vydá na tento provoz? V případě, že ano, uveďte jeho výši

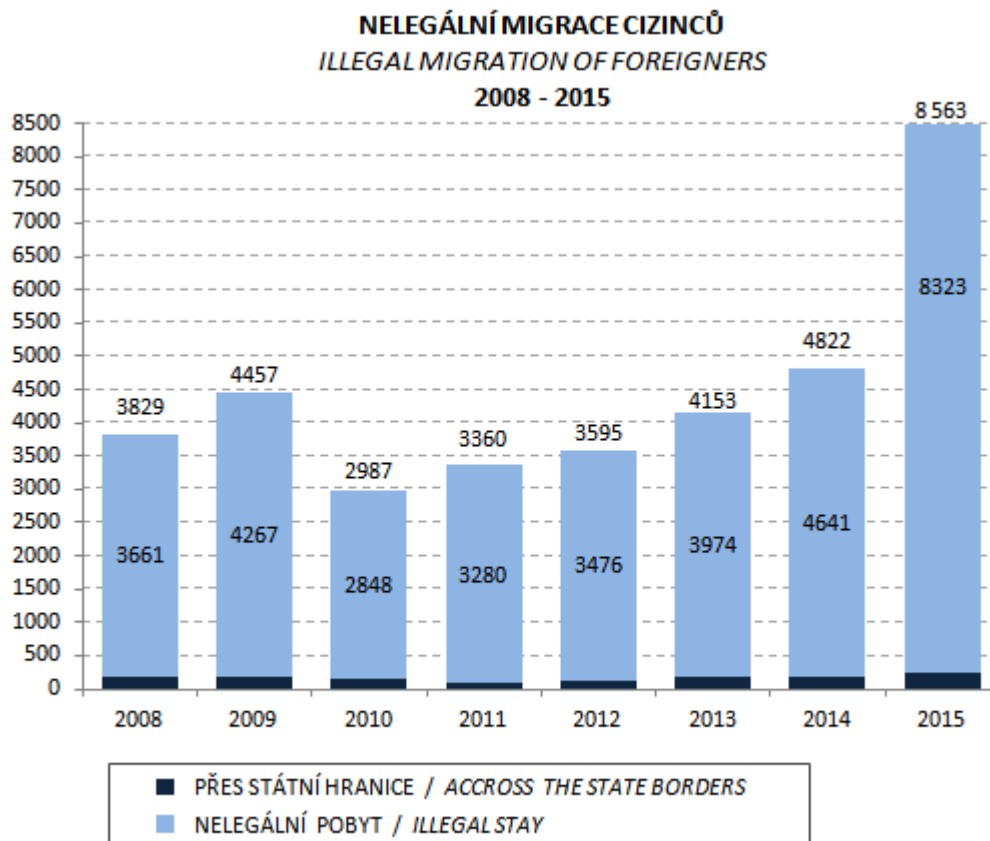
- finanční zajištění tohoto provozu je potřebné, ačkoliv se jedná o miliony korun českých;
- nedokáží odpovědět.

Příloha B Vývoj počtu cizinců v ČR podle typu pobytu

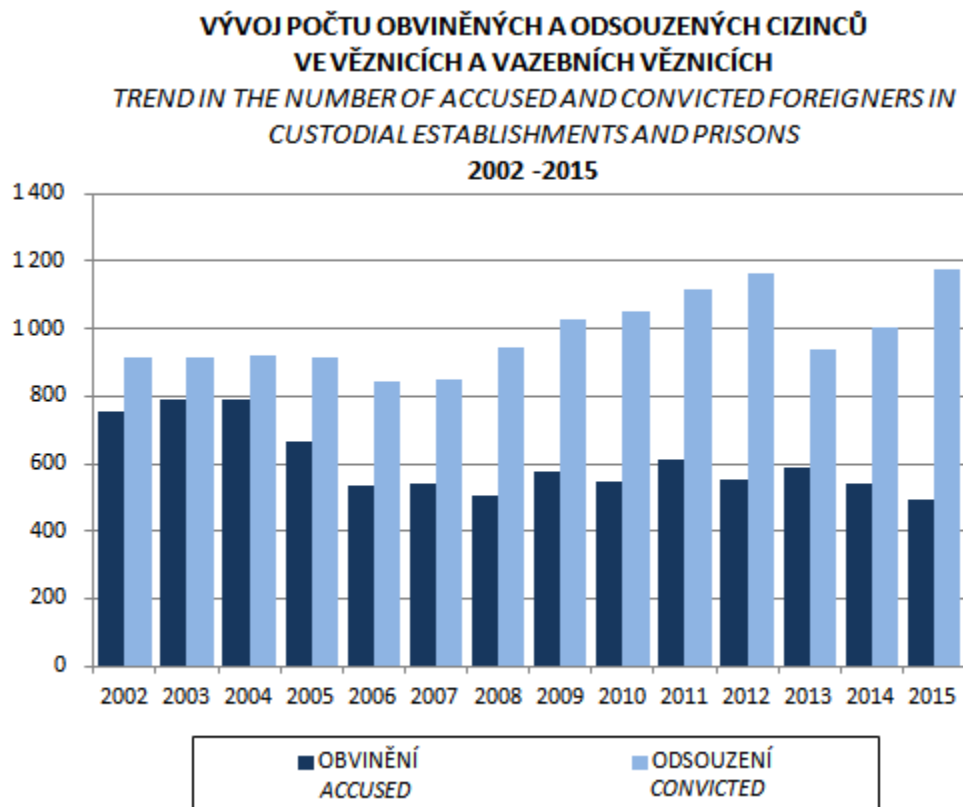
Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie

Příloha C Nelegální migrace cizinců

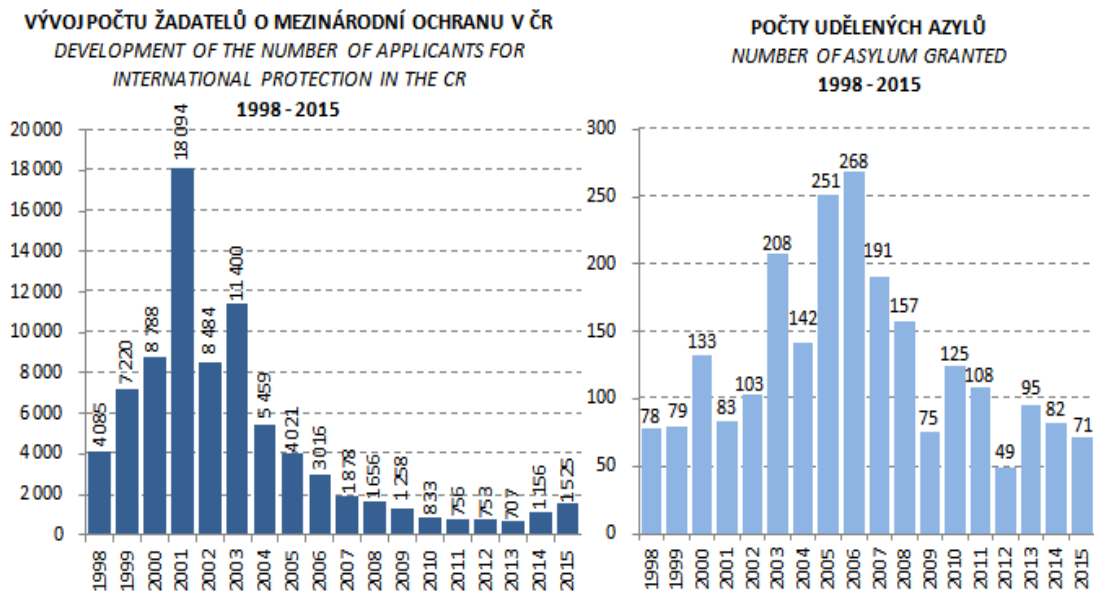
Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie

Příloha D Vývoj počtu obviněných a odsouzených cizinců

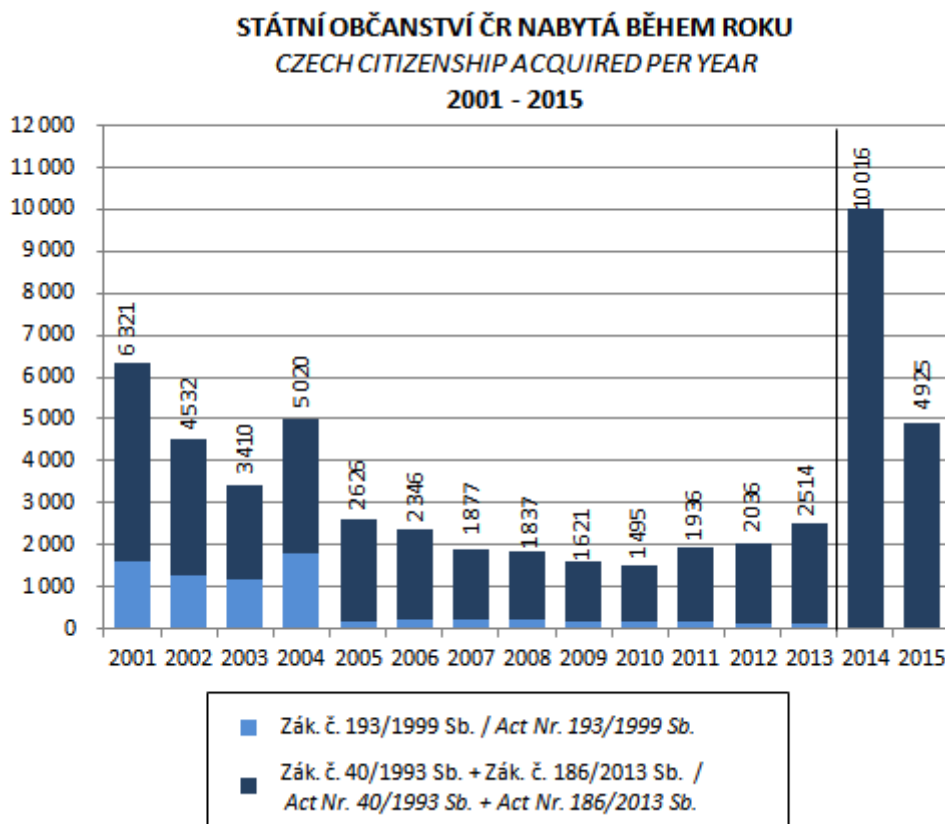
Zdroj: ČSÚ

Příloha E Mezinárodní ochrana

Zdroj: Odbor azylové a migrační politiky MV ČR

Příloha F Státní občanství ČR nabytá během roku v letech 2001-2015

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR

ZÁZNAM O DIPLOMOVÉ PRÁCI

Jméno a příjmení bakaláře: Milan Bárta

Název práce CZ: Migrační a azylová politika v rámci ČR a EU

Název práce EN: Migration and asylum policy within CZ and EU

Studijní program: Regionální rozvoj

Obor: Management a regionální rozvoj

Rok obhajoby: 2018

Počet stran/Počet příloh: 82/6

Vedoucí práce: prof. RNDr. René Wokoun, CSc.

Anotace CZ:

Diplomová práce je zaměřena na migrační a azylovou politiku. Vedle analýzy faktorů ovlivňující migraci je práce věnována současnému i budoucímu vývoji v této oblasti včetně naznačení možných bezpečnostních hrozeb a rizik. Cíl diplomové práce se naplnil v obou předem stanovených hypotézách.

Anotace EN:

The diploma thesis is focused on migration and asylum policy. In addition to analysis of factors influencing migration, the work is devoted to current and future developments in this area, including possible security threats and risks. The aim of the diploma thesis was fulfilled in both predetermined hypotheses.

Klíčová slova CZ:

migrační politika, migrace, bezpečnostní hrozby, rizika,

Klíčová slova EN:

migration policy, migration, security threats, risks

Místo uložení: Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut – AMBIS, a.s.,
Nárožní 2600/9, Praha 5, 150 00

Signatura